

รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับประถมศึกษา

เชาวลิต พันธุ์พุกษา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุซฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา"

ของ เชาวลิต พันธุ์พุกษา

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.พิทยา แสงสว่าง)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอชิชัย)

อนุมัติ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
ผู้วิจัย	เชาวลิต พันธุ์พุกษา
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง
กรรมการที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สธิรพร เขาวนชัย
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2566
คำสำคัญ	การบริหารโรงเรียนทั้งระบบ, คุณลักษณะความรับผิดชอบ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) จำนวน 6 แห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และดำเนินการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์เนื้อหา แล้วดำเนินการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ประเมินโดยผู้บริหารจำนวน 1 คนและครู จำนวน 2 คน ในโรงเรียนต้นแบบ/แกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยใช้แบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ

ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน องค์ประกอบของลักษณะความรับผิดชอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ ประกอบด้วย 6 หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 4) ผลที่ได้รับ 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

Title	MODEL FOR THE WHOLE SCHOOL APPROACH OF SCHOOL TO DEVELOP THE RESPONSIBILITY STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL
Author	Chaowalit Panpueksa
Advisor	Assistant Professor Anucha Kornpuang, Ph.D.
Co-Advisor	Professor Pakorn Prachanban, Ph.D. Assistant Professor Sathiraporn Chaowachai, Ph.D.
Academic Paper	Ed.D. Dissertation in Educational Administration - (Type 2.1), Naresuan University, 2023
Keywords	The Whole School Approach, Responsibility

ABSTRACT

This research was an application research and development which aimed at developing model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School. The research methodology had three phases: 1) Study component characteristics responsibility of the whole school approach of school to develop the characteristics responsibility students in Primary School from document and research. Conducted interviews with academic teachers in 6 schools participating in the Teacher and School Quality Program (TSQP) using an interview form conduct a content analysis, from transcripts based on interview forms. 2) Create and checking of model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School. Bring the data obtained from the study in step 1 to draft of model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School, and conducted a group discussion from 9 experts to analyze the content. Then examined the draft of model, using the appropriate evaluation of model by 5 level estimation scale. Data were analyzed using statistics, arithmetic mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.). 3) There was the evaluation of model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School in accuracy, suitability, usefulness and possibility. Assessed by school administrators and teachers in educational institutions

participating in the leader School of 3 schools, 1 of which were school administrators and 2 teachers in the total 9 person. Data were analyzed using statistics, arithmetic mean (X), and standard deviation (S.D.). The findings were as follows:

1. The component analysis of the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School of 4 components which were: Component 1: Educational Institution Management, Component 2: Learning Management, Component 3: Organizing Activities to Promote Learning, Component 4: Organizing community relations activities and participation of parents and communities. The components of the nature of 3 aspects of responsibility were self-responsibility, family responsibility, social responsibility.

2. Model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School of components which were: 1) 6 Principles 2) Objectives 3) components which were: Component 1: Educational Institution Management, Component 2: Learning Management, Component 3: Organizing Activities to Promote Learning, Component 4: Organizing community relations activities and participation of parents and communities. 4) The results obtained in 3 aspects were: self-responsibility, students know their duties and rules, students can complete their duties, students are diligent patient, students can protect themselves from danger, students can take care of their health and keep their bodies healthy. Family responsibility, students intend to help with various tasks within the house, students conduct themselves for happiness and don't bring trouble to their families. Social responsibility, students conduct themselves properly, students can contribute to society for the public, students are actively involved in school and community activities, students can uphold the interests and reputation of the school and the community. The result of examining the draft model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School found that; the draft model was suitability at the highest level.

3. Model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School were accuracy at a high level, suitability at

the highest level, usefulness at the highest level and possibility at the highest level. The handbook of Model for the whole school approach of school to develop the responsibility students in Primary School overall of accuracy at the highest level, suitability at a high level, usefulness at the highest level and possibility at the highest level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ รวมทั้ง การตรวจทานแก้ไข ข้อบกพร่องในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนด้วยความเมตตา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การพัฒนาวิทยานิพนธ์ และการปฏิบัติงาน

ขอกราบขอบพระคุณ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลในขั้นตอนการสัมภาษณ์ และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ของทุกท่าน ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนที่เป็นต้นแบบแกนนำในการขยายผลโรงเรียนร่วมพัฒนา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนลำปลายมาศ โรงเรียนบ้านปะทาย และโรงเรียนบ้านโกรกลี ที่กรุณาให้การส่งเสริม สนับสนุนในการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดเวลาด้วยความรัก ความเมตตา และปรารถนาดีมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมอุทิศต่อสังคมและผู้มีพระคุณทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

เชาวลิต พันธุ์พฤกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ถ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของงานวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน	15
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA).....	47
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	74
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	84
กรอบแนวคิดการวิจัย	96

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	97
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการ บริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	99
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	102
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	105
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการ บริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา	110
ตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	140
ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	217
บทที่ 5 บทสรุป.....	228
บรรณานุกรม.....	248
ภาคผนวก	256
ประวัติผู้วิจัย.....	467

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
ตาราง 2 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในแต่ละด้าน เอกสารเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง.....	64
ตาราง 3 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	110
ตาราง 4 ผลการศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	116
ตาราง 5 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	127
ตาราง 6 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ภาพรวม).....	156
ตาราง 7 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (หลักการของร่างรูปแบบ).....	157
ตาราง 8 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบ).....	158
ตาราง 9 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (องค์ประกอบของร่างรูปแบบ).....	159

ตาราง 10 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา	160
ตาราง 11 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ....	161
ตาราง 12 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม	162
ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	164
ตาราง 14 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการเพื่อการเรียนรู้.....	165
ตาราง 15 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน และชุมชน.....	166
ตาราง 16 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้.....	168

ตาราง 17 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก.....	169
ตาราง 18 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	170
ตาราง 19 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน.....	172
ตาราง 20 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง.....	174
ตาราง 21 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้.....	176
ตาราง 22 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน.....	177
ตาราง 23 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านนักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก.....	179
ตาราง 24 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้.....	180
ตาราง 25 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน.....	181
ตาราง 26 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	182
ตาราง 27 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน.....	184
ตาราง 28 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน	186
ตาราง 29 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน	187
ตาราง 30 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน.....	188
ตาราง 31 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน .	190
ตาราง 32 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ผลที่ได้รับ)	191
ตาราง 33 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง.....	191
ตาราง 34 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรม บ่งชี้ด้าน ความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ)	192
ตาราง 35 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรม บ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ)	195
ตาราง 36 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรม บ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ขยัน หมั่นเพียร อดทน).....	197
ตาราง 37 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรม บ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย).....	198

ตาราง 38 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง).....	200
ตาราง 39 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว.....	201
ตาราง 40 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน).....	202
ตาราง 41 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว).....	204
ตาราง 42 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	208
ตาราง 43 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม).....	209
ตาราง 44 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม).....	212
ตาราง 45 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรม	

บ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน)	213
.....	.....
ตาราง 46 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม)	214
.....	.....
ตาราง 47 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม	215
.....	.....
ตาราง 48 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 1 บทนำ	215
.....	.....
ตาราง 49 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา	216
.....	.....
ตาราง 50 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา	217
.....	.....
ตาราง 51 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม	218
.....	.....
ตาราง 52 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านหลักการ	219
.....	.....
ตาราง 53 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านวัตถุประสงค์	220
.....	.....

ตาราง 54 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 ด้านการ บริหารจัดการสถานศึกษา	221
ตาราง 55 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการ เรียนรู้	222
ตาราง 56 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัด กิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้	223
ตาราง 57 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัด กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	224
ตาราง 58 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อตนเอง	225
ตาราง 59 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อครอบครัว	226
ตาราง 60 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม	227

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แนวคิดการสร้างและการพัฒนาโมเดล	78
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	96
ภาพ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	98
ภาพ 4 สรุปผลการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	141

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมโลกส่งผลต่อ ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการขาดคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน และการขาดความตระหนักในหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี และความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาโดยตรง การปรับเปลี่ยนในการพัฒนาประเทศให้สนองและรองรับความต้องการดังกล่าวประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้าความท้าทายที่เกิดจากระบบการศึกษาได้แก่ การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ยังไม่เหมาะสม และขาดความคล่องตัวเนื่องจากระบบการบริหารจัดการศึกษาของไทยยังมุ่งเน้นการบริหารตามกฎ ระเบียบ (Rule Driven) มากกว่าการบริหารเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย (Management Driven) และยังไม่เชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาล การแยกบทบาทระหว่างผู้กำกับการศึกษา (Regulator) กับผู้จัดการศึกษา (Provider) เพื่อมิให้เกิดการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ยังไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายใต้การแข่งขันที่เป็นธรรมค่อนข้างน้อย ส่งผลให้เกิดความสูญเปล่าและความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการศึกษาด้านคุณภาพการศึกษา ประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชน ยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า ง-จ)

ระบบการศึกษาไทยยังขาดการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อที่เป็นรูปธรรม ถึงแม้มีการดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อประเทศไทยมีมาอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่เกิดผลลัพธ์โดยตรงกับนักเรียน ในปัจจุบันพบปัญหาที่เป็นข้อบ่งชี้ในการที่สถานศึกษาควรเร่งพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่ออย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 คือ ปัญหาการไม่ตั้งใจเรียนไม่สนใจที่ครูสอน การคุยกันในห้องเรียน การโดดเรียนหนีเรียนเข้าห้องเรียนไม่ทัน การล้อเลียน

หรือแก๊งเพื่อน รวมถึงการขาดทักษะทางสังคม ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ การที่นักเรียนไม่เชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง ในส่วนผู้ปกครองเองก็พบปัญหาที่ลูกขาดความเอาใจใส่ในการเรียน เช่น การไม่ยอมไปโรงเรียน หนีเรียนขาดเรียนบ่อย รวมไปถึงปัญหาด้านอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า และวิตกกังวล นำไปสู่ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ กลายเป็นวงจรของปัญหาการเรียนรู้ของเด็กที่สะสมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุจากหลากหลายปัญหาอาจมาจาก ระดับสติปัญญา การขาดแรงจูงใจ บางส่วนมาจากโรคทางกาย หรือสมาธิสั้น การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มักจะทำตามใจ ทำให้มีพฤติกรรมที่เอาแต่ใจ อยากรู้อะไรต้องได้ อยากรู้อะไรต้องเล่นในทันที ไม่รู้จักการรอคอย และไม่ยอมรับกฎระเบียบ กติกา มารยาททางสังคม จะรู้สึกหงุดหงิดเมื่อถูกสอน หรือตักเตือนก็มักจะโกรธ เด็กเหล่านี้จะไม่รู้จักอารมณ์ตัวเองและไม่รู้จักอารมณ์ของผู้อื่น เวลาเล่นกับเพื่อนอาจจะระบายอารมณ์ใส่เพื่อนๆ โดยไม่รู้ตัวพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เหล่านี้ สร้างปัญหาให้แก่ครู และเพื่อนๆ ในห้องเรียน การมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครู การมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ปัญหาเด็กติดเกมส์ ที่เกิดจากการขาดความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองในการศึกษาเล่าเรียน โดยเริ่มต้นจากการใช้เวลาว่างไปลองเล่นเกมออนไลน์ เมื่อเล่นจนติดก็ใช้เวลาเรียน ใช้เวลาที่จะควรทำการบ้านอ่านหนังสือหรือทบทวนบทเรียน หรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ จากควรใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ก็นำมาใช้เล่นเกม ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้ชีวิตในสังคม สถิติเด็กติดเกมส์ในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยช่วงอายุของเด็กที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์ พบว่า ส่วนมากเป็นเด็กอายุ 14-16 ปี และเริ่มเล่นเกมตั้งแต่อายุ 10-13 ปี นั่นคือปัญหาการติดเกมส์เริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป (ศุภมิต ศิริโสภณภิวัดน์, 2560, หน้า 2-5)

ในการแก้ไขปัญหานี้ การศึกษาต้องสร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบในการศึกษาทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการมีค่านิยมและการกระทำที่เป็นสิ่งดีต่อสังคมในท้ายที่สุด การศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลง การสอนและเรียนรู้ที่มีคุณภาพสามารถเป็นพื้นที่สำคัญที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางด้านสากลและทางด้านส่วนบุคคล ตามบทบาทของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย อาทิ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การทำงานเป็นหมู่คณะ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนานวัตกรรมและความรับผิดชอบซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 126)

นอกจากปัญหาด้านความรับผิดชอบแล้ว การบริหารจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว และการที่ระบบมุ่งเน้นการบริหารตามกฎระเบียบมากกว่าการบริหารเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย เป็นปัญหาในหลายระบบการศึกษาทั่วโลก มีหลายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การบริหารตามกฎระเบียบ (Rule Driven) เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบ อาจทำให้ขาดความยืดหยุ่นและความคล่องตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถทำให้ผู้บริหารไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ขาดการเชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจและขาดความรับผิดชอบ การที่ระบบการศึกษาไม่สามารถการกระจายอำนาจและขาดความรับผิดชอบ ทำให้การตัดสินใจไม่ตรงกับการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันการแยกบทบาทระหว่างผู้กำกับการศึกษา (Regulator) และผู้จัดการศึกษา (Provider) การขาดความชัดเจนในหน้าที่ ความไม่ชัดเจนในหน้าที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในการแก้ไขปัญหา การที่ระบบการศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอาจทำให้ขาดความหลากหลาย การขาดความมีประสิทธิภาพของระบบการศึกษา ปัญหาทั้งหมดนี้อาจนำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาี้ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษาในหลายด้าน เช่น การส่งเสริมความยืดหยุ่นในการบริหาร การเชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ การทำให้บทบาทของผู้กำกับการศึกษาและผู้จัดการศึกษาชัดเจน การสนับสนุนระบบที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 70)

การแก้ปัญหาในการบริหารโรงเรียนทั้งหมดในภาพรวมด้วยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach : WSA) โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการบูรณาการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ เข้าสู่แผนการสอนหรือหลักสูตรสถานศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว จะไม่เพียงพอต่อการปลูกฝังและผลักดันให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกและพฤติกรรม คุณลักษณะความรับผิดชอบ ตลอดจนการปฏิบัติที่ยั่งยืนได้จะต้องปรับส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกันของโรงเรียนอีก 3 ส่วนด้วย คือ การบริหารจัดการโรงเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งจะต้องมีการสอดแทรกแนวพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบไว้ด้วย ในส่วนของการบริหารจัดการ ก็จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยระบุเป็นนโยบายของโรงเรียน และสอดแทรกเข้าไปในแผนการดำเนินงานและมีการติดตามประเมิน ตลอดจนเอื้ออำนวยและสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ อย่างสม่ำเสมอ ถ้าเป็นเช่นนั้นการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ก็จะครอบคลุมในทุกส่วนของงานโรงเรียน ที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นบุคลากรที่รับรู้ เข้าใจ มีความตระหนัก เห็นความสำคัญตลอดจนให้การยอมรับแนวคิดด้านการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ นี้อย่างจริงจัง และต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างทั่วถึงระหว่างบุคลากรทุกฝ่าย ในโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางขององค์การ

ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องบริหารจัดการ 3 ส่วน คือ กิจกรรมการเรียน การสอน กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และกิจกรรมโรงเรียน ซึ่งก็คือกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดทำขึ้น นอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และชุมชนที่อยู่แวดล้อมโรงเรียน และเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ให้ง่ายขึ้น (โครงการรุ่งอรุณ, 2544)

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การบริหารงานดำเนินงานเพื่อจัดตั้ง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังตามเป้าหมาย ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการดำเนินการอย่างครอบคลุม ทุกองค์ประกอบของโรงเรียนในทุกชั้นตอนของกระบวนการ และอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก็คือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach : WSA) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบดำเนินไปด้วย ความราบรื่น เป็นกระบวนการเชิงยุทธศาสตร์ของโครงการรุ่งอรุณ ที่มุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนพิจารณา แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนในลักษณะองค์รวม โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ นำไปสู่การเรียนรู้ โดยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach: WSA) ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ (โครงการรุ่งอรุณ, 2544)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นคุณค่าและความสำคัญของคุณลักษณะความรับผิดชอบ จึงได้ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียนได้อย่างสร้างสรรค์ ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นอย่างไร
2. รูปแบบและคู่มือการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ตามขั้นตอนการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน รายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา จำแนกเป็น 3 ชั้นย่อย ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 2) ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ 3) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ

ชั้นที่ 1.2 การศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน 2) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา 3) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในระดับประถม 4) การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

- 1.1 โรงเรียนบ้านหนองกุลา
- 1.2 โรงเรียนบ้านแก่งจูงนาง
- 1.3 โรงเรียนวัดปากฟิงตะวันตก
- 1.4 โรงเรียนบ้านหนองหิน
- 1.5 โรงเรียนวัดบ้านมุง
- 1.6 โรงเรียนชุมชน 17 บ้านนาตาดี

ซึ่งเป็นโรงเรียนดังกล่าวที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามนโยบายของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)
- 2) ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่ได้รับการยอมรับ
- 3) เป็นโรงเรียนที่พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบที่เป็นต้นแบบ/แกนนำขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำแนกเป็น 3 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

การยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาหลักการแนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 2) ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ 3) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 4) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน 5) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา 6) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในระดับประถมศึกษา 7) การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) และศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

2. ตัวแปรศึกษา

ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษาในการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ได้แก่

- 1.1 ดร.พิทยา แสงสว่าง อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
- 1.2 ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.3 ดร.วิริยะ วรายุ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
- 1.4 ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
- 1.5 ดร.สมศักดิ์ ประसार ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะทาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
- 1.6 นายสมเดช อ่างศิลา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเนินกระปรอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
- 1.7 นางทัศนีย์ แก้วทองทรัพย์ ครูโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
- 1.8 นางภัทรรวี สุขโชน ครูโรงเรียนบ้านกองทุล(พิทักษ์ราษฎร์วิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
- 1.9 นางสาวศรัญญา อีสสะอาด ครูโรงเรียนบ้านลำมะเเกรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การประเมินขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน ในโรงเรียนต้นแบบ/แกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้แก่ 1) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) โรงเรียนบ้านปะทาย สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 และ3) โรงเรียนบ้านโกรกลี กังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามนโยบายของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

1.2 ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่ได้รับการยอมรับ

1.3 เป็นโรงเรียนที่พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบที่เป็นต้นแบบ/แกนนำขยายผล ให้กับสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ การบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดการโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจ อย่างเป็นระบบ เพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการ บริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้และสามารถบริการ ทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี ได้แก่ 1) วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนา โรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการเพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดียอมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างมี ความหมายและมีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้มีได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้น เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ หรือที่เรียกกันว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) จัดการเรียนการสอนและ

กิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
4) ประเมินผลตามสภาพจริง

3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่จัดขึ้นมาเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าประสบการณ์และสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะช่วยทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน ได้แก่ 1) นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้

4. ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็มีความเจริญก้าวหน้าและเกิดประโยชน์ทั้งของโรงเรียน และชุมชน ได้แก่ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน / ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อการศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ตลอดจนยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ 1) รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) ขยันหมั่นเพียร อดทน 4) ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

2. รับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ 1) ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) ปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว 3) เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

3. รับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ 1) ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง แนวทางการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้จากสังเคราะห์เอกสาร การสอบถามผู้บริหาร หัวหน้า/ผู้รับผิดชอบโครงการ/หลักสูตร และผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) ในประเด็นดังนี้

1) หลักการ ประกอบด้วย หลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) หลักการจัดให้ครบวงจร (complete cycle) หลักการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) หลักการกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) หลักการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) และหลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation)

2) วัตถุประสงค์ ได้แก่ เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา และเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

3) องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผน กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการประเมินผลตามสภาพจริง

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การส่งเสริมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก และทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

4) ผลที่ได้รับ ประกอบด้วย

ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน นักเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย และนักเรียนสามารถดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน และนักเรียนปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน และนักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) เหตุผลและความจำเป็น 2) วัตถุประสงค์ของคู่มือ และ 3) ประโยชน์ของการนำคู่มือไปใช้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) องค์ประกอบของรูปแบบ และ 5) ผลที่ได้รับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) เทคนิค/เครื่องมือ: ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) เทคนิค/เครื่องมือ: การจัดการเรียนรู้ 3) เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และ 5) ตัวอย่างเครื่องมือ

ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา สอดคล้องและถูกต้องตามทฤษฎี คุณสมบัติ บทบาท รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ และคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อนำไปใช้พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบคุณลักษณะความรับผิดชอบ องค์กรประกอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา
2. ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. ได้ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
4. เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนานวัตกรรมของนักเรียน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบได้อย่างสร้างสรรค์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน
  - 1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
  - 1.2 ความหมายความรับผิดชอบของนักเรียน
  - 1.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบนักเรียน
  - 1.4 คุณลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ
  - 1.5 คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ
  - 1.6 ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับประถม
2. แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA)
  - 2.1 ความหมายการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)
  - 2.2 กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA)
3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
  - 3.1 ความหมายของรูปแบบ
  - 3.2 การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
  - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนานักเรียน
  - 3.4 องค์ประกอบของรูปแบบ
  - 3.5 การตรวจสอบรูปแบบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน

ความหมายของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ (2542, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความสนใจ ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทนมีความพากเพียรพยายาม ใส่ใจรายละเอียด มีความรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดี และด้านที่เป็นผลเสีย ทั้งพยายามแก้ไขปรับปรุงการหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้น

เอกวิทย์ โทปุรินทร์ (2546, หน้า 48-49) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นความใส่ใจ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ทำงานด้วยความรู้สึกผูกพันกับงาน มีความพากเพียร และละเอียดรอบคอบโดย แสดงออกในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนเป็นผลสำเร็จทำงานด้วยความเต็มใจ ทำงานด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว นำข้อผิดพลาดไปปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ยอมรับในสิ่งที่ทำทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547, หน้า 26) ได้สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบคือการแสดงออกของการมีความตั้งใจทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่และเต็มความสามารถ ตลอดจนตรงต่อเวลาติดตามผลงานที่ได้ทำแล้ว นำข้อผิดพลาดและผลงานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดีและไม่ดี

นัยนา จันทมิตร (2547, หน้า 34) ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบ รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูกหรือกระทำผิดก็ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยไม่ยอมแพ้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค อีกทั้งยังมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามเวลาอย่างมีประสิทธิภาพตามความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานต่าง ๆ จะแสดงพฤติกรรมให้สังเกตได้ เช่น ความสนใจ ความตั้งใจ เอาใจใส่และขยันหมั่นเพียรที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จไม่เลื่องงาน ติดตามงานและยอมรับผลจากงานที่ตนกระทำโดยมีความพร้อมในการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 990) ความรับผิดชอบ หมายถึง ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556)

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง 1) รู้หน้าที่ 2) ปฏิบัติหน้าที่ 3) มุ่งมั่นตั้งใจพยายาม ได้แก่ ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยความสามารถเต็มที่ มีความรอบคอบเอาใจใส่ในรายละเอียด สนใจ กระตือรือร้น ตรงเวลา เต็มใจ 4) ยอมรับผลการกระทำทั้งด้านดีและไม่ดี 5)ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ความหมายของความรับผิดชอบของนักเรียน

สุวารินทร์ โจรจน์ขจรนภาลัย (2547, หน้า 11) ได้สรุปว่า ความรับผิดชอบด้านการเรียน หมายถึงการที่นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเรียนด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ มีความขยันหมั่นเพียรอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รู้จักวางแผนการทำงาน และแบ่งเวลาในการเรียน มีความละเอียดรอบคอบ การเข้าห้องเรียนตรงเวลา การปรึกษาครูเมื่อมีปัญหาด้านการเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จในตามเวลาที่กำหนด และพยายามปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดีขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 81) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านความรับผิดชอบไว้ได้แก่ แสดงถึงความสนใจ มุ่งมั่น รับผิดชอบ รอบคอบและซื่อสัตย์ในการสืบเสาะหาความรู้

สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (2554, หน้า 57) กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตัวเองในการใช้เทคโนโลยี (Personal Responsibility) คือ การใช้ความถูกต้อง และจริยธรรมในเรื่องของเทคโนโลยีและการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ใช้ชีวิตในฐานะที่เป็น นักเรียน ได้อย่างสมดุล มีศีลธรรมจรรยา และมีคุณภาพ ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและความเป็นพลเมือง (Social and Civic Responsibility) คือ ความสามารถในการบริหารจัดการและควบคุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุน การปกป้องสังคม สาธารณะ สิ่งแวดล้อม และแนวคิดเรื่องประชาธิปไตย ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Personal and Social Responsibility) คือ ความรับผิดชอบต่อตัวเองและความรับผิดชอบต่อสังคม

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2554, หน้า 21) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของนักเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสนใจเอาใจใส่ มุ่งมั่นต่อการศึกษา รอบคอบซื่อสัตย์ในการสืบเสาะหาความรู้ รู้หน้าที่และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ พยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ใช้ความถูกต้องและจริยธรรมในเรื่องของเทคโนโลยีและการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ใช้ชีวิตในฐานะที่เป็น นักเรียน ได้อย่างสมดุล มีศีลธรรมจรรยา และมีคุณภาพ ระบุพฤติกรรมความรับผิดชอบไว้ชัดเจน สำหรับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4-6) ประกอบด้วย

1. ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด
2. มีระเบียบวินัย
3. เคารพกติกา
4. รับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ กล้ายอมรับผิดและรับการลงโทษ
5. รู้จักสำนึกผิดและขอโทษ แก้ไขในสิ่งผิด
6. กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบของนักเรียน หมายถึง 1) รู้หน้าที่ ได้แก่ รู้จักวางแผนงาน รู้จักแบ่งเวลา รู้จักหาความรู้ รู้จักใช้เทคโนโลยี รู้จักแก้ปัญหาปรีกษาครู รู้จักรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม 2) ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ได้แก่ เคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ เคารพกติกาสังคม 3) มุ่งมั่นตั้งใจความพยายาม ได้แก่ ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้ความสามารถเต็มที่ มีความรอบคอบเอาใจใส่ในรายละเอียด สนใจ ตรงเวลา ซื่อสัตย์ 4) ยอมรับผลการกระทำทั้งด้านดีและไม่ดี ได้แก่ ไม่เลียงงาน 5) ปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ งานมีคุณภาพ กล่าวทำในสิ่งถูก

ประเภทของความรับผิดชอบนักเรียน

จूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538, หน้า 5) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบของนักเรียนออกเป็น 8 ด้านได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ รักษาร่างกายให้แข็งแรง มีภูมิต้านทานโรค รู้วิธีป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ บังคับจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลสประพฤตินอยู่ในศีลธรรมและละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคที่เหมาะสม
2. ความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนเข้าศึกษาและเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของหลักสูตร เรียนด้วยความขยันหมั่นเพียร มีอดทน เข้าห้องเรียนและทำงานที่ครูมอบหมายแล้วเสร็จตรงตามกำหนดเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามสอบถามหรือค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง
3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียรและอดทน พินิจอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ ทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละทิ้งหรือหลีกเลี่ยงงาน พยายามปรับปรุงการงานของตนให้ดียิ่งขึ้น คิดวางแผนในการทำงานและดำเนินงานด้วยความรอบคอบป้องกันความผิดพลาดในงานที่ตนรับผิดชอบ
4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลของการกระทำของตนเอง ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดการะความรับผิดชอบของตนให้ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความจริง
5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกของครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมี

ปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่น ๆ

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันตักเตือนแนะนำ เมื่อเห็นเพื่อน กระทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับ นักเรียนโรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญร่วมมือกันพัฒนาให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็ม ความสามารถ ช่วยสอดส่องดูแลบุคคลอื่นในสังคมสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

กรมวิชาการ (2542, หน้า 196) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การแก้ปัญหาจากเหตุทำให้ตนเองเป็นทุกข์ไม่สบาย ภายไม่สบายใจ เช่น ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง ผ่อนคลาย ความเครียดด้วยตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สำเร็จเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทันกำหนดเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน สังคม ประเทศ และบุคคลรอบตัวที่เกี่ยวข้อง สิ่งแวดล้อมรอบกาย โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม และกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม

ณัฐธินิชา ศรีพิมลปาณี (2551, หน้า 29) ได้สรุปประเภทของความรับผิดชอบนักเรียนไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ตรงต่อเวลา ประพฤติตน เป็นคนดี มีระเบียบวินัย และคุณธรรม ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ รับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเองรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทางานสำเร็จได้ด้วยตนเองโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครอบครัว เพื่อน สังคม และประเทศชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, หน้า 5) ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม

1. รับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขยันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทน เพียรพยายาม
2. รับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว
3. รับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

รัชนิย์พร หมั่นเรือดำ (2552, หน้า 5-32) กล่าวว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบมีลักษณะดังนี้ตั้งใจเล่าเรียน การรู้ประมาณในการใช้จ่าย การทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จโดยไม่ต้องย่ำเตือน มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนเองและสังคม และยอมรับผลการกระทำของตนเอง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนและประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความเพียรพยายาม เข้าห้องเรียน ส่งงานตรงเวลารับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เมื่อทำแบบฝึกหัดก็พยายามแก้ไขปรับปรุงและศึกษาค้นคว้า
2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์และเกียรติยศของสถานศึกษาและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง
3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระตามความสามารถของตน ปฏิบัติเพื่อความสุขของครอบครัวเข้าใจปัญหาของครอบครัว และปรึกษาครอบครัวเมื่อมีปัญหา
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยของสังคม

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 56-57) กล่าวว่า ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ภาวะผู้นำที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 คือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท (distributed leadership and responsibility) และความรับผิดชอบมี 3 ระดับ คือ

1. รับผิดชอบต่อตนเอง
2. รับผิดชอบต่อการทำงานประสานสอดคล้องกันในทีม
3. ความร่วมมือกันในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าประเภทของความรับผิดชอบของนักเรียน หมายถึง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ประกอบด้วย 3 ประเภท คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้ รับผิดชอบต่อ การเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทน เพียรพยายาม 2) รับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว 3) รับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

คุณลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ

Tillman (2004, หน้า 141) กล่าวว่า ความรับผิดชอบประกอบด้วย การรู้บทบาทและหน้าที่ ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ พยายามทำให้ดีที่สุดและยอมรับในผลของการกระทำ

สลริน เหมาะประสิทธิ์ (2550, หน้า 4-10) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของ บุคคลที่มีจริยธรรมดี และเป็นลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ ความรับผิดชอบมีความสำคัญสำหรับ เยาวชน หากเยาวชนได้ฝึกฝนและมีคุณลักษณะความรับผิดชอบก็จะส่งผลถึงการเป็นผู้ใหญ่ที่มี จริยธรรมดี รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง โดยการปฏิบัติตนให้อยู่ระเบียบโดยเคร่งครัดจากการรักษา ทรัพย์สินของส่วนรวมเหมือนของตนเอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะสามารถทำให้เด็กสามารถนำพา ประเทศชาติให้เจริญได้ ความรับผิดชอบเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองเมืองดี เป็นปัจจัยช่วยให้สังคม เป็นระเบียบและสงบสุข ถ้ากลุ่มคนขาดคุณสมบัติ 5 ประการ ดังนี้ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความสม่ำเสมอ 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง 4) ความซื่อสัตย์ 5) ความพยายามในการพึ่งตนเอง จะทำให้คนในสังคมเกิดความวุ่นวาย และถ้าหากบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบจะส่งผลดังนี้ ได้แก่ 1) ความที่มีความรับผิดชอบ ย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา 2) คนที่มีความ รับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือได้รับการยกย่อง และทำคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 3) ความ รับผิดชอบเป็นทำให้บุคคลปฏิบัติงานภายใต้กฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องให้ผู้อื่น บังคับ 4) ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เรียบร้อยสร้างสังคมที่ก้าวหน้า 5) ไม่เป็นต้นเหตุในการสร้าง ความเสียหายแก่ส่วนรวม

ฟังก์ และแวกแนลส์ (Funk, & Wagnalls 1961, หน้า 1073) ได้กล่าวไว้ว่า คนที่มี ความรับผิดชอบ ต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ สามารถจัดการงานและ ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถสนองต่อหน้าที่ หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ ตามอุดมคติ กฎศีลธรรมหลักธรรมอีกด้วย

ฟลิปโป (Flippo 1966, หน้า 122) ที่ว่า ความรับผิดชอบ คือ ความผูกพันในการที่จะปฏิบัติ หน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพันหน้าที่ การงาน และวัตถุประสงค์

แคทเทล (Cattell 1963, หน้า 145) ได้กล่าวไว้ว่า ควรรับผิดชอบในหน้าที่ มีความพยายามมีศักดิ์ศรีและความภูมิใจ ยึดมั่นในกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ ลักษณะผู้มีความรับผิดชอบน้อย คือ คนที่ยึดถือความสะดวกเป็นเกณฑ์ หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

กูด (Good 1973, หน้า 498) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ที่แต่ละคนแต่ละบุคคลจะรับผิดชอบ ไม่ว่าจะป็นงานส่วนตัว งานส่วนรวม หรืองานที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำงานให้สำเร็จ ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำอย่างเต็มความสามารถ สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ยอมรับทั้งความผิดพลาดและความสำเร็จ บุคคลอื่นยอมรับเชื่อถือได้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่และการมีประสิทธิภาพในการทำงาน

ลอว์ซี (Lawshe 1986, หน้า 143) กล่าวว่า เป็นลักษณะของอุปนิสัยของคน อารมณ์ของบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ และเป็นทีไว้วางใจจากบุคคลอื่นแค่ไหน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ได้แก่ มุ่งมั่นพยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ตรงเวลา มีระเบียบวินัย เคารพกติกา รับผิดชอบในสิ่งที่ทำ กล้ายอมรับในความสำเร็จความผิดพลาดและรับการลงโทษ รู้จักสำนึกผิดและขอโทษ แก้ไขในสิ่งผิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ

ป๋องราชฎูร์ วรวิฑูมิพทุทพงค์ (2553, หน้า 4-40) กล่าวถึงคุณลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำคัญที่พฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียน ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลซึ่งแสดงออกถึงความตระหนักในด้านการเรียน ความเอาใจใส่ ความสนใจ ความตั้งใจการเรียนและปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปอย่างดี รวมทั้งสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎเกณฑ์ เช่น การทำงานตามที่ได้รับมอบหมายการส่งงานตามเวลา เป็นต้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557, หน้า 53) ได้นิยาม ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน นิยาม มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ตัวชี้วัด คือ ความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ การเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง

ศุภมิต ศิริโสภณภิวฑฒน์ (2560, หน้า 9) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง การรับรู้ เข้าใจ และศรัทธาในคุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมทั้ง

ยอมรับและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2. ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เต็มใจที่จะแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

3. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, หน้า 5) ความรับผิดชอบของนักเรียนหมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อการศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ตลอดจนยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม

1. รับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขยันรับผิดชอบต่อการเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทนเพียรพยายาม

2. รับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว

3. รับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะความรับผิดชอบของนักเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

	กรมวิชาการ (2542)	จรัรัตน์ นันทยพิทกุล (2538)	ณัฐธิดา ศรีพิมพ์ 2551	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2561)	รัชนิยาพร ทิมเรือดำ (2552)	ป้อมราชผู้ร วรวิฑูพรพงศ์ (2553)	ศุภมิต ศรีโสภณภักดิ์ (2560)	วิจารณ์ พานิช (2555)	จำนวน	ร้อยละ
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓			✓	6	75
รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	7	87.5
ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8	100
รอบคอบ ป้องกันความเสียหายในงานที่ตนรับผิดชอบ		✓		✓		✓			3	37.5
ตรงเวลา	✓	✓			✓				3	37.5
ซื่อสัตย์		✓							1	12.5
ขยันหมั่นเพียร อดทน		✓	✓	✓	✓	✓	✓		6	75
ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	✓	✓	✓	✓					4	50
ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	✓	✓	✓	✓					4	50
ประพฤติตนในศีลธรรมทำความดีละเว้นความชั่ว		✓	✓						2	25
ไม่เสื่องาน		✓							1	12.5
ยอมรับผลดีและผลเสีย		✓					✓		2	25
ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น		✓			✓				2	25
2. รับผิดชอบต่อครอบครัว	✓	✓	✓	✓	✓				5	62.5
ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน		✓		✓	✓		✓		4	50
รู้จักแสดงความคิดเห็น		✓							1	12.5
ปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว		✓		✓	✓	✓			4	50
รักษาชื่อเสียงของครอบครัว		✓	✓						2	25
ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกของครอบครัว		✓							1	12.5
เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง		✓		✓		✓		✓	4	50

	กรมวิชาการ (2542)	จุฬารัตน์ นันทยทวิกุล (2538)	ณัฐธิดา ศรีพิณเลปานี 2551	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2561)	รัชนิยาพร หมั่นเรือด้า (2552)	ป้องราษฎร์ วรวิฑูพิทพงษ์ (2553)	ศุภมิตร ศิริโสภณภักดิ์ (2560)	วิจารณ์ พานิช (2555)	จำนวน	ร้อยละ
ปรึกษาพ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง	✓				✓				2	25
ช่วยครอบครัวประหยัด	✓								1	12.5
3. รับผิดชอบต่อสังคม	✓	✓	✓	✓	✓				5	62.5
ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	✓		✓		✓		✓		4	50
ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	✓		✓	✓	✓		✓		5	62.5
ตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนกระทำผิด		✓							1	12.5
ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม		✓							1	12.5
ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด		✓							1	12.5
เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน		✓							1	12.5
มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และ ชุมชน		✓	✓	✓	✓				4	50
รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและ ส่วนรวม		✓	✓	✓	✓				4	50
สอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อ สังคม		✓			✓				2	25
ช่วยคิดแก้ปัญหาต่างๆของสังคม		✓							1	12.5

ผู้วิจัยใช้แนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อแบ่งคุณลักษณะความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสังคม จากการสังเคราะห์คุณลักษณะความรับผิดชอบดังกล่าวผู้วิจัยได้เลือกจากที่มีความถี่สูงกว่า 4 สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ 1) รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) ขยันหมั่นเพียร อดทน 4) ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว 1) ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว 3) เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม 1) ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับประถม

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, หน้า 5-11) ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตัวชี้วัด

1. บอกวิธีการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง
2. ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือง่าย ๆ ในการทำงานอย่างปลอดภัย
3. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองอย่างกระตือรือร้นและตรงเวลา

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็นการลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น

2. การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือง่าย ๆ ในการทำงานอย่างปลอดภัย เช่น การทำความสะอาดคั่นเคยกับการใช้เครื่องมือ การรดน้ำต้นไม้ การถอนและเก็บวัชพืช การพับกระดาษเป็นของเล่น

3. ความกระตือรือร้นและตรงเวลาเป็นลักษณะนิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตัวชี้วัด

1. บอกวิธีการและประโยชน์การทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และครอบครัว
2. ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับงานและประหยัด
3. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- 1.การทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว เช่น บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน การจัดวาง เก็บเสื้อผ้า รองเท้า การช่วยครอบครัวเตรียม ประกอบอาหาร การกวาดบ้าน การล้างจาน
2. การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เหมาะสมกับงาน ช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย เช่น การเพาะเมล็ด การดูแลแปลงเพาะกล้า การทำของเล่น การประดิษฐ์ของใช้ส่วนตัว
3. ความปลอดภัยเป็นลักษณะนิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตัวชี้วัด

1. อธิบายวิธีการและประโยชน์การทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเองครอบครัว และส่วนรวม
2. ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือตรงกับลักษณะงาน
3. ทำงานอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงานด้วยความสะอาด ความรอบคอบและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- 1.วิธีการและประโยชน์การทำงานเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และทำงานให้เกิดผลอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน เช่น การเลือกใช้เสื้อผ้า การจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน การทำความสะอาดรองเท้ากระเป๋านักเรียน การปิดกวาด เช็ดถูบ้านเรือน การทำความสะอาดห้องเรียน
2. การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงานช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย เช่น การปลูกผักสวนครัว การบำรุงรักษาของเล่น การซ่อมแซมของใช้ส่วนตัว การประดิษฐ์ของใช้ในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
- 3.การทำงานอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงานด้วยความสะอาดรอบคอบ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตัวชี้วัด

1. อธิบายเหตุผลในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
2. ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์
3. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงาน
4. ใช้พลังงานและทรัพยากรในการทำงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นการทำงานตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน เช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือและกระเป๋านักเรียน การปลูกไม้ดอกหรือไม้ประดับ การซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากใบตองและกระดาษ การจัดเก็บเอกสารส่วนตัว

2. ความขยัน อดทน รับผิดชอบและซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมในการทำงาน

3. มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำและห้องส้วม

4. การใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่าเป็นคุณธรรมในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตัวชี้วัด

1. อธิบายเหตุผลในการทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้องตามกระบวนการทำงาน

2. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์

3. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัว

4. มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. ขั้นตอนการทำงาน เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานตามกระบวนการทำงานโดยทำตามลำดับขั้นตอนที่วางไว้ เช่น การซ่อมแซม ชัก ตาก เก็บ รีดพับ เสื้อผ้า การปลูกพืช การทำบัญชีครัวเรือน

2. ทักษะการจัดการเป็นการจัดระบบงานและระบบคน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดโต๊ะอาหาร ตู้เย็น และห้องครัว การทำความสะอาดห้องน้ำและห้องส้วม การซ่อมแซมอุปกรณ์ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น การจัดเก็บเอกสารสำคัญ การดูแลรักษาและใช้สมบัติส่วนตัว

3. ความคิดสร้างสรรค์ มี 4 ลักษณะประกอบด้วย ความคิดริเริ่มความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดละเอียดลออ

4. ความประณีตเป็นลักษณะนิสัยในการทำงาน

5. มารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัว

6. การมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าเป็นคุณธรรมในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวชี้วัด

1. อภิปรายแนวทางในการทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอน
2. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน
3. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. แนวทางการทำงานและการปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนเป็นการทำงานตามลำดับที่วางแผนไว้ ก่อนการทำงานขณะปฏิบัติงาน และเมื่อทำงานสำเร็จแล้วให้ประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงาน เช่น การดูแลรักษาสมบัติภายในบ้าน การปลูกไม้ดอกหรือไม้ประดับหรือปลูกผัก หรือเลี้ยงปลาสวยงาม การบันทึกรายรับ รายจ่าย การจัดเก็บเอกสารการเงิน

2. การจัดการในการทำงานและทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนในโอกาสต่าง ๆ

3. มารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น

4. การมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าเป็นคุณธรรมในการทำงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, หน้า 28 - 55) สมรรถนะหลัก ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3)

ข้อ 3 การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind) อธิบายไว้ว่า

ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3)

คำอธิบาย

สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะทำข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้

สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติแล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้เถียงในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

สมรรถนะ

1. สามารถเชื่อมโยงเหตุและผลของปรากฏการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

2. อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันด้วยการใช้หลัก เหตุผลที่ไม่ซับซ้อน

3. ตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่พบในชีวิตประจำวัน คาดคะเนหาคำตอบและคิด วิธีการหาคำตอบโดยอาจใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือช่วยในการสำรวจตรวจสอบ เก็บข้อมูลและสรุป คำตอบ

4. สามารถเขียนแผนภาพแผนภูมิแบบจำลองอย่างง่าย เพื่ออธิบายความรู้ ความเข้าใจ และ ความคิดของตน

5. กล่าวพูดให้ความคิดสนับสนุนหรือคัดค้านเกี่ยวกับเรื่องทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นปัญหา ถกเถียงกัน สามารถชี้แจงเหตุผลโดยมีหลักฐานประกอบ

6. นำคำตอบที่ได้จากการสืบสอบไปคิดสร้างต้นแบบสิ่งประดิษฐ์อย่างง่าย ๆ ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

คำอธิบาย

เป็นผู้มีจิตวิทยาศาสตร์ที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์รักในควมมีเหตุผล กล่าวพูด กล่าวแสดงออกรับฟังความคิดเห็นและทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์สามารถใช้กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้สร้าง และใช้แบบจำลองทางความคิดและแบบจำลอง 3 มิติ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและ ปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ รวมทั้งใช้การโต้แย้งเพื่อตัดสินใจในประเด็นทาง วิทยาศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อตนเองครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และโลกสามารถใช้ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์และกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมเพื่อสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นผลงานสิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ด้วยความตระหนักและความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และโลก

สมรรถนะ

1. สามารถเขียนผังเชื่อมโยงเหตุและผลจากเหตุต้นทางถึงผลปลายทางโดยแสดง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุและผลแทรกระหว่างเหตุต้นทางและผลปลายทางอย่างเป็นลำดับและ ครบถ้วนเพื่อสรุป สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์

2. อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติและปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ด้วย การใช้เหตุผลแบบอุปนัยแบบนิรนัยและทั้งอุปนัยและนิรนัยประกอบกันอย่างสมเหตุสมผล

3. สืบสอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยสามารถตั้งคำถามสำคัญ ออกแบบและวางแผนการ สำรวจตรวจสอบข้อมูลเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูลและนำเสนอผลการสำรวจตรวจสอบ รวมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้รับการยอมรับจากา ธารณะซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความเป็นผู้รักในควมมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์

4. ออกแบบและสร้างแบบจำลองโดยใช้ความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์และใช้แบบจำลองเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์

5. โต้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่ดูน่าเชื่อถือมากที่สุดและกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

6. วางแผนหาวิธีการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเป็นขั้นตอนโดยใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมที่ประกอบด้วยขั้นตอนการระบุปัญหาการสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบ การสร้างต้นแบบโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ภายใต้ข้อจำกัด หรือตามสภาพบริบทตลอดจนการทดสอบคุณภาพของต้นแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับแก้ไขการออกแบบและต้นแบบให้มีความเหมาะสม

ข้อ 5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth) อธิบายไว้ว่าระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3)

คำอธิบาย

รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม

สมรรถนะ

1. รู้จักตนเอง บอกสิ่งที่สามารถทำได้และสิ่งที่ทำไม่ได้บอกได้ว่าตนชอบ ไม่ชอบอะไร บอกความคิด ความรู้สึกความต้องการและปัญหาของตนเองได้

2. มีวินัยในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติทำกิจวัตรประจำวันทั้งการกิน เล่น เรียนช่วยทำงานพักผ่อน นอนหลับอย่างพอดีพอเหมาะกับวัย

3. ระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ

4. ควบคุมอารมณ์ ปรับตัว ร่วมเล่นและเรียนกับเพื่อน ๆ ได้ รู้จักแบ่งปัน สามารถแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

5. ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

6. ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำและตั้งใจทำความดี หรือช่วยคนในครอบครัวและผู้อื่น

7. เข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปะนาฏศิลป์ ดนตรี นันทนาการ กีฬา รวมทั้งการชื่นชม ธรรมชาติรอบตัวและการเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำอธิบาย

รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการ เรื่องของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพ แข็งแรง เป็นคนดี มีวินัยมีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงามรอบตัวมีความมั่นคงทางอารมณ์มีบุคลิก ความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล ทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และดำรงเอกลักษณ์ ความเป็นไทย สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มี ต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็วรวมทั้งสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและ พัฒนาชีวิตให้มีความสุขความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

สมรรถนะ

1. รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความถนัดของตน วางแผนและดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อไปสู่เป้าหมาย
2. มีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพทางกายที่ได้อย่างสมดุลกับสุขภาพะด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรงกิน อยู่ ดู พึ่งเป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัย ธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและ เทคโนโลยี
3. ควบคุมอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมให้แสดงออกอย่างเหมาะสมรักษาบุคลิกภาพ ความเป็นไทยผสมผสานกับสากลอย่างกลมกลืน
4. เป็นคนดี สามารถแยกแยะสิ่งดีชั่วถูกผิด มีความกล้าหาญเชิงจริยธรรมยืนหยัดในการทำสิ่ง ที่ถูกต้อง น้อมนำหลักศาสนาที่ตนยึดถือมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต
5. รักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบใน บทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม
6. มีสุนทรียภาพ ชื่นชมความงามในธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและรักษาเอกลักษณ์ความเป็น ไทยให้ดำรงต่อไป
7. พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ปัญหายอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

8. สร้างแรงจูงใจและนำตนเองในการเรียนรู้ เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ โดยใช้ทักษะการเรียนรู้ หลากหลาย ทั้งทักษะการเรียนรู้ทักษะการสืบค้นข้อมูล ทักษะการสืบสอบ ทักษะการสร้างความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและชีวิต

ข้อ 10. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness) อธิบายไว้ว่า

ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป. 1-3)

คำอธิบาย

ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย

สมรรถนะ

1. ปฏิบัติตนด้วยความเข้าใจและให้ความเคารพต่อสัญลักษณ์แทนความเป็นสถาบันหลักของชาติที่ยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันของผู้คน
2. ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อครอบครัว ชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชนอย่างเหมาะสม
3. อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร รักษาสิทธิของตนเอง โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
4. อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกันทั้งผู้ที่อยู่ในชั้นเรียนโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนด้วยความเข้าใจในความแตกต่างด้านอายุ เพศ ความถนัด ฐานะ และบทบาทหน้าที่
5. ร่วมกับผู้อื่นแสวงหาทางออกอย่างเป็นเหตุเป็นผล เมื่อเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน
6. เข้าใจเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมและใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และถนอมรักษาให้ผู้อื่นได้ใช้
7. ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นทั้งในระดับครอบครัว และโรงเรียน โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น
8. มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียนติดตามตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาหรือแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำอธิบาย

ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้วยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมายปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมด้วยการเรียนรู้เพื่อให้ตนเองมีความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครองอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกันประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการทำงานจิตอาสารับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่างๆ แก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธี มีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและโลก ทั้งในความเป็นจริงและโลกดิจิทัลเพื่อให้เกิดสันติภาพและความยั่งยืน

สมรรถนะ

1. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงและกฎหมายรวมทั้งแนวปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและประเพณี
3. ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
4. ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา
5. ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา
6. มีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออกซึ่งความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย
7. มีทักษะการตีความ การติดตามข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมือง และความเคลื่อนไหวเชิงการเมือง การตีความนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองและการวิจารณ์ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ รวมถึงผลประโยชน์และระบบคุณค่าที่เกี่ยวข้องกัน
8. มีส่วนร่วมกับกลุ่ม หน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ เป็นอาสาสมัครในประเด็นทางสังคมที่หลากหลาย สามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชาสังคมระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง
9. มีทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักทดสอบทางการศึกษาได้วิเคราะห์กรอบโครงสร้างจากนิยามสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และระดับความสามารถของผู้เรียนตามร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อจัดทำเป็นตัวอย่างเครื่องมือประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะการจัดการตนเอง ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3)

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดการตนเอง ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3)

การจัดการตนเอง หมายถึง ความสามารถในการรู้จัก รัก เห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น ตั้งเป้าหมายในชีวิตและกำกับตนเอง การจัดการอารมณ์และความเครียด รวมถึงการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต สามารถฟื้นคืนสู่สภาวะสมดุล (resilience) เพื่อไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายในชีวิต มีสุขภาวะที่ดี และมีสัมพันธ์ภาพ กับผู้อื่นได้ดี

ระดับ 1 เริ่มต้น

รู้จักตนเอง (Knowing Self) ทางด้านกายภาพ ความชอบ ความสนใจ จัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความรู้สึกพื้นฐาน ปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคมภายใต้การดูแลของผู้อื่น

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. บอกเพศของตนเองได้
2. บอกสิ่งที่ตนเองชอบได้ เช่น อาหาร ของเล่น ของใช้ สี ฯลฯ
3. บอกสิ่งที่ตนเองให้ความสนใจ เช่น อาชีพ กีฬา ฯลฯ

ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต

1. สามารถจัดการชีวิตประจำวันได้ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด
2. บอกความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองต่อเพื่อน บุคคลใกล้ชิด และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3. บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองต่อเพื่อน บุคคลใกล้ชิด และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต

1. การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา เช่น การแต่งกายตามกฎระเบียบ ของโรงเรียน การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

2. บอกทางเลือกและการตัดสินใจ เช่น ต้องตื่นเช้าเพื่อไปโรงเรียน ต้องล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ต้องรับประทานอาหารให้ครบ 3 มื้อ ต้องดื่มนมทุกวัน

ระดับ 2 กำลังพัฒนา

รู้จักตนเองในจุดเด่น จุดควรพัฒนา มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อผู้อื่น และจัดการอารมณ์และความรู้สึกพื้นฐาน รู้ถูกผิดในการปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคมภายใต้การดูแลของผู้อื่น ตระหนักถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. บอกความโดดเด่นของตนเองได้ เช่น ความสูง สีผิว รูปร่าง ฯลฯ
2. บอกสิ่งที่ควรพัฒนาของตนเองได้ เช่น น้ำหนัก ความสมดุลระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง

(ภาวะโภชนาการ) ฯลฯ

ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต

1. มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด
2. บอกวิธีการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อเพื่อน บุคคลใกล้ชิด และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤตรู้ว่า สถานการณ์ใดที่เป็นปัญหา
3. บอกสาเหตุของปัญหาได้
4. บอกทางเลือกที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในชีวิตประจำวัน เช่น หากไม่แปรงฟันแล้วฟันจะผุ หากไม่รับประทานผัก ผลไม้ อาจจะทำให้ท้องผูก หากพลัดหลงกับผู้ปกครอง จะทำอย่างไร

ระดับ 3 สามารถ

รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อผู้อื่น และจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนาพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. บอกความสามารถของตนเองได้ เช่น วิชาที่เรียนได้ดี ประเภทกีฬาที่เล่นได้เก่ง ความสามารถพิเศษต่าง ๆ ฯลฯ

ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต

1. มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง
- ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด
2. ควบคุมอารมณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อถูกกระตุ้นจากเพื่อน บุคคลใกล้ชิด และสิ่งแวดล้อมรอบตัว
  3. บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดในชีวิตประจำวัน

ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต

1. แยกแยะสิ่งถูกผิด สิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำ เช่น ไม่ควรหยิบของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ขออนุญาตออกนอกห้องเรียน ขโมยของเพื่อน
2. หลีกเลี่ยงการนาตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง เช่น การคบเพื่อน การเล่นที่เป็นอันตราย (ชน) โดนเพื่อนแกล้ง
3. อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการไม่ยอมมาโรงเรียนเรียนไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ออก โดนเพื่อนแกล้ง อุบัติเหตุจากการเล่นชน

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดการตนเอง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 -ป.6)

ระดับ 4 เน้นความคาดหวัง

รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความเครียด ตระหนักรู้ผิดชอบชั่วดี จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ พร้อมเผชิญและยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. บอกสิ่งที่ดีเองมีความสามารถตามความถนัดได้ เช่น วิชาที่ชื่นชอบและเรียนได้ดี กีฬาที่ถนัดและเล่นได้ดี ประเภทเพลงที่ชื่นชอบและร้องได้ไพเราะ ฯลฯ

ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต

1. มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง

ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด

2. สามารถสื่อสารขอความช่วยเหลือในการจัดการความเครียด ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต

2.1 รู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด เช่น รู้ว่าการขโมยของไม่ดี ไม่ควรทะเลาะกับเพื่อน

2.2 เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา

2.3 พร้อมเผชิญและยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ด้านการเรียน (ลืมทำการบ้าน ลืมอุปกรณ์ที่ครูสั่งให้นำมา) ด้านการคบเพื่อน (เพื่อนไม่คุยด้วย ไม่เล่นด้วย ทะเลาะกับเพื่อน)

ระดับ 5 ความสามารถ

มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความเครียด ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - 3)

การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง การปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพ ในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมี วิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทใน การตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี

ระดับ 1 เริ่มต้น

เข้าใจผลกระทบของ การกระทำอะไรที่ ตามใจตนเอง รับผิดชอบและปฏิบัติ ตนตาม คำแนะนำอย่าง เหมาะสม มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมและ แจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบ ปัญหาในชั้นเรียน

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. บอกตนเองหรือผู้อื่นถึงผลกระทบจาก การทำร้ายร่างกาย
2. บอกตนเองหรือผู้อื่นถึงผลกระทบทาง คำพูดที่ไม่ดี
3. บอกตนเองหรือผู้อื่นถึงผลกระทบของ การใช้อารมณ์ สีหน้า และท่าทาง
4. บอกตนเองหรือผู้อื่นถึงผลกระทบของ การใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้อง เข้าร่วม

กิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตรงต่อเวลาตามคำแนะนำ

ด้านดูแลรักษาของใช้ส่วนตัวตามคำแนะนำ

1. เก็บอุปกรณ์การเรียน ของใช้ส่วนตัว ให้ เป็นระเบียบตามคำแนะนำของครู
2. กวาดห้อง จัดโต๊ะ uthong ได้สำเร็จตาม คำแนะนำของครู

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1. ช่วยเหลือในการตกแต่งชั้นเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วันภาษาไทย วันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก
2. ช่วยเหลือในการจัดทำพานไหว้ครู
3. ช่วยเหลือในการทำความสะอาดชั้นเรียน

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. บอกปัญหาอย่างง่ายในชั้นเรียน
2. บอกวิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียนอย่างง่าย

ระดับ 2 กำลังพัฒนา

มีความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักปฏิเสธ ช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อได้รับการร้องขอ รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนรวมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือครุมอบหมาย และแจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียน

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. บอกสิทธิในสิ่งของของตนเอง
2. แสดงความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
3. บอกครูเมื่อถูกกลั่นแกล้ง
4. ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
5. ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ
6. สามารถปฏิเสธไม่ให้เพื่อนยืมสิ่งของที่ตนเองหวงแหน

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. ช่วยเหลืองานบ้านในครอบครัวอย่างง่าย เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน
2. ช่วยเหลือตนเองอย่างง่าย เช่น อาบน้ำ แต่งตัว จัดเก็บของใช้ของเล่น
3. ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จ
4. เก็บอุปกรณ์การเรียน ของใช้ส่วนตัว ให้เป็นระเบียบ
5. กวาดห้อง / ถูห้อง จัดโต๊ะ ได้สำเร็จ
6. รักษาความสะอาดในบริเวณโรงเรียนในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างง่ายได้
7. รักษาของใช้ส่วนรวมในโรงเรียนอย่างง่าย เช่น ปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1. เข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันภาษาไทย
2. เข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมที่ครูมอบหมาย หรือกำหนดให้เข้าร่วม เช่น กิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน กิจกรรมวันทางศาสนา

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนกับ ผู้เกี่ยวข้อง
2. บอกความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนกับ ผู้เกี่ยวข้อง

ระดับ 3 สามารถ

อิสระที่จะคิดและ แสดงออกที่รับผิดชอบ และไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน เคารพสิทธิ เสรีภาพ ของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตาม บทบาทหน้าที่ของ ตนเอง เคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วม ชั้น เรียน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือ โรงเรียน แก้ไขความขัดแย้งในชั้นเรียน อย่าง มีเหตุผล

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. สามารถช่วยเหลืองานบ้านในครอบครัวได้สำเร็จ เช่น ทำอาหาร

2. สามารถช่วยเหลือตนเองได้สำเร็จ เช่น จัดตารางเรียน จัดอุปกรณ์การเรียน
3. ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้ สำเร็จด้วยตนเอง และตรงตามเวลาที่กำหนด
4. สามารถจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน ของใช้ส่วนตัวและอุปกรณ์อื่นที่ได้รับมอบหมายให้เป็นระเบียบสำเร็จได้ด้วยตนเอง

5. สามารถรักษาความสะอาดของชั้นเรียนให้พร้อมใช้งานได้ด้วยตนเอง

6. สามารถรักษาความสะอาดในบริเวณโรงเรียนได้ เช่น เก็บขยะ ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน
ห้องน้ำ อาคารเรียน

7. สามารถรักษาสาธารณสมบัติในโรงเรียนได้
8. ยืนตรงเคารพธงชาติ และร้องเพลงชาติ
9. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา
10. ปฏิบัติตนตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น ความประหยัด
อดออม ความพอเพียง

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจรรย์ญาณ

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน
2. ติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
3. ติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน
4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในระดับชั้นเรียน
5. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในระดับโรงเรียน

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. ร่วมกันเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียนกับเพื่อนอย่างมีเหตุผล
2. ร่วมกันเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือ ความขัดแย้งในชั้นเรียนกับครูอย่างมีเหตุผล

ระดับ 4 เหนือความคาดหวัง

อดทน อดกลั้นในความ คิดเห็นและการ แสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง
หลากหลาย ช่วยเหลือ และแบ่งปันกับผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสม ตาม บทบาท
หน้าที่ใน ฐานะพลเมืองในระบบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขเคารพต่อ
สถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบ ข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วม กิจกรรมและ ร่วม เป็น
อาสาสมัครใน กิจกรรม สาธารณประโยชน์ ระดับโรงเรียนและ ชุมชน หาทงออก ร่วมกันกับ
ผู้เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. สามารถควบคุมตนเองในการแสดงความคิดเห็น

2. สามารถป้องกันตนเองและผู้อื่นไม่ให้ถูกรังแก
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา
5. ช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เป็นประจำ

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. ทำงานที่ได้รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ระเบียบ กฎ ระเบียบ และกติกา
2. เข้าร่วมประเพณี วิถีวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น
3. เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญของสถาบันชาติ
4. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ
5. ปฏิบัติตนตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น ปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ

1. ติดตามข่าวสารเหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โรงเรียนหรือชุมชน
2. เป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ระดับโรงเรียน ชุมชนที่เหมาะสมตามวัย

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. ร่วมกันเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียนหรือโรงเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง

อย่างมีเหตุผล

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – 6)

ระดับ 3 เริ่มต้น

อิสระที่จะคิดและ แสดงออกที่รับผิดชอบ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เคารพสิทธิ เสรีภาพ
ของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบต่อและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตาม บทบาทหน้าที่ของ ตนเอง
เคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบคลุม เพื่อนร่วม
ชั้นเรียน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือ โรงเรียน แก้ไขความขัดแย้งในชั้น
เรียนอย่าง มีเหตุผล

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
2. แสดงความรับผิดชอบต่อการแสดงความคิดเห็นของตนเอง
3. ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอหรือเห็นว่าต้องการความช่วยเหลือ ใช้ของส่วนรวม

อย่างระมัดระวัง

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. รับผิดชอบและปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของครอบครัวชั้นเรียน และโรงเรียนอย่างเหมาะสม

2. แสดงความเคารพต่อสถาบันหลักของชาติ

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียนและโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามวัย

2. มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามข้อมูลข่าวสารในระดับชั้นเรียน หรือโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามวัย

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความ ขัดแย้งในชั้นเรียน หรือโรงเรียนกับเพื่อนและครูอย่างมีเหตุผล

ระดับ 4 กำลังพัฒนา

อดทน อดกลั้นในความ คิดเห็นและการ แสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย ช่วยเหลือ และแบ่งปันกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสม ตาม บทบาท หน้าที่ใน ฐานะพลเมืองในระบบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขเคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบ ข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วม กิจกรรมและ ร่วม เป็น อาสาสมัครใน กิจกรรม สาธารณประโยชน์ ระดับโรงเรียนและ ชุมชน หาทงออก ร่วมกันกับ ผู้เกี่ยวข้อง ในการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งอย่างมีเหตุผล

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. ควบคุมตนเองและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

2. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา

3. ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นว่าต้องการความช่วยเหลือ

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ

1. ติดตามข่าวสารเหตุการณ์ สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน และชุมชน

2. ร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ระดับโรงเรียน หรือชุมชนที่เหมาะสมตามวัย

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งในระดับโรงเรียนและชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล

ระดับ 5 ความสามารถ

รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ยอมรับและเคารพความแตกต่างหลากหลาย พยายามที่จะเข้าอกเข้าใจช่วยเหลือและแบ่งปัน กับผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามและตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ระดับโรงเรียนและชุมชน หาทางออกร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการ ปรัชญา หรือ ตามวิถีประชาธิปไตย

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. บอกสิทธิเสรีภาพของตนเอง
2. ปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง
3. เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
4. เคารพในความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล เข้าอกเข้าใจผู้อื่น ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกายและวาจา
5. ช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ของตนให้กับผู้อื่นตามความเหมาะสม
6. ใช้เหตุผลไตร่ตรองโดยปราศจากอคติก่อนตัดสินผู้อื่น

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ กติกา ของสังคม
2. เคารพสถาบันหลักของชาติในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ

1. ติดตามและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง หรือทบทวนกฎ ระเบียบ กติกา ในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการปรัชญาหรือตามวิถีประชาธิปไตย

ระดับ 6 เนื้อหาความคาดหวัง

รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้นในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พฤติกรรมย่อย

ด้านพลเมืองรู้เคารพสิทธิ

1. เคารพในความหลากหลายระหว่างบุคคล ไม่กลั่นแกล้งเพื่อน (Bullying) ทางร่างกาย วาจา และความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Bullying)

2. ให้เกียรติ เข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่

1. เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่

2. รับผิดชอบต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3. ปฏิบัติตน ตามวิถีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ

1. ติดตามและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ประเทศ

2. ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ (Public Mind) โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น

ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

1. กระตือรือร้นในการหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของท้องถิ่นหรือประเทศ

2. ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นหรือประเทศ โดยคำนึงถึงความเท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยสันติวิธีและ ตามวิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) การรวมพลังทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกันให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการเป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ ใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง อย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ปกติ และสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน

ระดับ 1 เริ่มต้น

รับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ตามคำแนะนำ ข้อตกลง กฎ กติกา และแสดงออกอย่างเหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามคำชี้แนะ

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเป็นสมาชิกทีมที่ดี และมีภาวะผู้นำ

1. รับรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีม
2. รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงานเป็นทีม

ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ

1. ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามคำแนะนำ ข้อตกลง กฎ กติกาของทีมด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

2. แนะนำตนเองได้ บอกสิ่งที่ตนเองทำได้ดี และสิ่งที่จะช่วยเพื่อนในทีมได้
3. บอกความสามารถของตนเองที่มีประโยชน์ต่อการทำงานเป็นทีม
4. รับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น
5. แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

ระดับ 2 กำลังพัฒนา

รู้และรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองปฏิบัติตามกฎ กติกา ของทีมเมื่อได้รับการชี้แนะ เพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ตามคำแนะนำ

ด้านการเป็นสมาชิกทีมที่ดี และมีภาวะผู้นำ

1. ปฏิบัติตามภาระงานของทีมที่ได้รับมอบหมาย
2. ระบุจุดเด่น หรือความสามารถของตนเองมาใช้ในงานที่รับผิดชอบ
3. รับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
4. เข้าใจในบทบาทหน้าที่ ที่แตกต่างกันของสมาชิกในทีม

ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ

1. ปฏิบัติตามขั้นตอน และข้อตกลง กฎ หรือ กติกา เพื่อไปสู่เป้าหมาย
2. รู้เป้าหมาย ช่วยเหลือและสนับสนุนทีม เพื่อให้กิจกรรมบรรลุผลสำเร็จ

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

1. ทักทายและพูดคุยกทาคความรู้จักเพื่อนในทีม
2. รับรู้ความรู้สึกของตนเอง แสดงพฤติกรรมเชิงบวก เมื่อเกิดความขัดแย้งภายในทีมได้อย่าง

เหมาะสม

ระดับ 3 สามารถ

มีความรับผิดชอบและใช้จุดเด่นของตนเองในการทำงาน เป็นสมาชิกทีมที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย การสร้างข้อตกลง และการทำงานของทีม แสดงออกถึงความเข้าใจต่อเพื่อนในทีมด้วยความเป็นมิตรตามคำแนะนำ

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเป็นสมาชิกทีมที่ดี และมีภาวะผู้นำ

1. รู้ความสามารถของตนเอง
  2. ใช้จุดเด่นของตนเองในการทำงาน
  3. รับผิดชอบตามที่และบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย
- ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ

1. ร่วมตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน
2. มีส่วนร่วมกับการทำงาน
3. ยอมรับการตัดสินใจของทีม

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

1. แสดงความสนใจ ใส่ใจ และห่วงใยเพื่อนในทีม
2. รับรู้ความรู้สึกของตนเองและสมาชิกในทีม
3. แสดงพฤติกรรมเชิงบวกเมื่อเกิดความขัดแย้ง

กรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ช่วงชั้นที่ 2

(ป.4 – ป.6)

ระดับ 3 เริ่มต้น

มีความรับผิดชอบและใช้จุดเด่นของตนเองในการทำงาน เป็นสมาชิกทีมที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย การสร้างข้อตกลง และการทำงานของทีม แสดงออกถึงความเข้าใจต่อเพื่อนในทีมด้วยความเป็นมิตร

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเป็นสมาชิกทีมที่ดี และมีภาวะผู้นำ

1. รู้ความสามารถของตนเอง
  2. ใช้จุดเด่นของตนเองในการทำงาน
  3. รับผิดชอบตามที่และบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย
- ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ

1. ร่วมตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน
2. มีส่วนร่วมกับการทำงาน

3. ยอมรับการตัดสินใจของทีม

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

1. แสดงความสนใจ ใส่ใจ และห่วงใยเพื่อนในทีม
2. ได้รับความรู้สึกของตนเองและสมาชิกในทีม
3. แสดงพฤติกรรมเชิงบวกเมื่อเกิดความขัดแย้ง

ระดับ 4 กำลังพัฒนา

เป็นสมาชิกทีมที่รับผิดชอบต่อบทบาทและงานตามที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและช่วยเหลือเพื่อนในทีม ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นมิตร

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเป็นสมาชิกทีมที่ดี และมีภาวะผู้นำ

1. รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ช่วยเหลือเพื่อนในทีม

ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ

1. รับฟังความคิดเห็นของทีม
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทีม
3. หาทางเลือกในการทำงานเป็นทีม
4. ตัดสินใจแก้ปัญหาของทีมได้

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

1. การพูด หรือแสดงออกต่อผู้อื่นในเชิงบวก
2. ใช้เหตุผลในการแก้ไขความขัดแย้ง

ระดับ 5 สามารถ

เป็นสมาชิกที่ริเริ่มกำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงานของทีม สะท้อนการทำงานของตนเอง แสดงความคิดเห็น และสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในทีมให้บรรลุเป้าหมาย

พฤติกรรมย่อย

ด้านการเป็นสมาชิกทีมที่ดี และมีภาวะผู้นำ

1. ใช้จุดเด่นของตนเองและสมาชิกในการทำงาน
2. สะท้อนการทำงานของตนเอง
3. จูงใจเพื่อนร่วมงานสู่ความสำเร็จ
4. กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ

1. มีการกำหนด เป้าหมาย บทบาทหน้าที่ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิธีการทำงานของสมาชิกในทีม
2. เชื่อมโยงหน้าที่ของตนเองกับเป้าหมายของทีม
3. ร่วมวางแผนขั้นตอนในการทำงานเป็นทีม
4. ตัดสินใจร่วมกันในทีมได้

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง

1. เข้าใจและยอมรับความสามารถของสมาชิกทีมที่แตกต่างกัน
2. มีทักษะพื้นฐานการแก้ไขความขัดแย้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)

1. ความหมายการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบว่าเป็นการพัฒนาทุกส่วนของโรงเรียนโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกองค์ประกอบของโรงเรียนโดยมีเป้าหมายที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

โครงการรุ่งอรุณ (2544, หน้า 9-14) กล่าวถึงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach - WSA) ว่าเป็นแนวคิดของการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีหลายโครงการที่ได้้นำการบริหารจัดการตามแนวคิดนี้ไปใช้และประสบผลสำเร็จ เช่น โครงการรุ่งอรุณ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักและให้ความรู้ความเข้าใจที่ดีแก่บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจะให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเกิดประสิทธิภาพ ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งรายละเอียดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจำแนกออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งทั้ง 4 ส่วนที่จะนำไปใช้กับการบริหารจัดการสถานศึกษา มีดังนี้

1. การบริหารจัดการ เป็นบทบาทหน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมิน แก้ไข พัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระบบโรงเรียนทั้งหมด ทั้งการวางแผน การบริหาร งานธุรการการเงินอาคารสถานที่ งานบริการต่าง ๆ และงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่

2. การจัดการเรียนการสอน เป็นบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรในโรงเรียนที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตร โดย

การศึกษากรอบหลักสูตร จัดทำแผนการสอนที่สอดแทรกความรู้และการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงและจัด สภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

3. การจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นบทบาทของบุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวของนักเรียนในชีวิตประจำวัน

4. การจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมี ส่วนร่วม

ประสิทธิ์ พึ่งกุล (2549, หน้า 9 - 28) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของ บุคลากรโรงเรียนแกนนำ จังหวัดพิษณุโลก ต่อผลการปฏิบัติงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า การพัฒนาโรงเรียน ทั้งระบบ องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้าน การบริหารจัดการ ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และ ด้านการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งด้านที่สำคัญที่สุดคือด้านการบริหารจัดการ ส่วนที่เป็นหัวใจใน การดำเนินงานสู่เป้าหมายคือการวางแผนในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบทำให้เกิดผล สำเร็จและเกิดคุณภาพของการทำงาน ด้านการบริหารจัดการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ส่วนความสำคัญที่จะผลักดันให้บรรลุตามจุดประสงค์ อย่างมี ประสิทธิภาพต่อความสำเร็จของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม คือการบริหารจัดการ โดยเฉพาะ ตัวผู้บริหารเองและกระบวนการบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงมุ่ง พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้วยความรู้ ความเข้าใจ จนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พลังงานและสิ่งแวดล้อม แล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ตลอดจนเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง เช่น ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน นักการภารโรง ชุมชน หน่วยงาน อื่น ๆ เป็นต้น ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและถูกต้องเหมาะสม การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมี จุดประสงค์ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ เป็นด้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องจัดระบบตามหลักการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภารกิจด้านการบริหารจัดการกับภารกิจในด้านอื่น ๆ ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 2) ผู้บริหารสามารถมีความรู้และเข้าใจกระบวนการในการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบ 3) ผู้บริหารสามารถเขียนแผนการบริหารจัดการการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบได้ 4) ผู้บริหารเกิดกระบวนการในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการเป็นด้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องจัดระบบตามหลักการ ดังนี้

1.1 กิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานศึกษาและชุมชน การดำเนินงานของสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลกระทบเสมอ

1.2 ใช้หลัก PIL ในการบริหารจัดการให้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรม ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก็จะร่วมกระทำอย่างเต็มที่ การบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น รวมทั้งบทเรียนของกิจกรรมต้องนำไปสู่การเรียนรู้

1.3 การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีบรรยากาศประชาธิปไตยเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดอย่างเสรี

1.4 เอกภาพในการบริหารนับว่าสำคัญมาก ผู้บริหารต้องสร้างเอกภาพทางความคิดให้เกิดขึ้นในคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินงานในกิจกรรมโครงการบูรณาการเพราะเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนทั่วไป

1.5 ต้องบูรณาการ ให้เข้ากับโครงสร้างเดิมของโรงเรียน หรือกิจกรรมอื่นที่มีอยู่ในโครงการเดิม หรือกิจกรรม/โครงการที่จะเข้ามาทีหลังเพื่อให้งานไม่ซ้ำซ้อนและเป็นภาระแก่ผู้ปฏิบัติสถานศึกษาอาจต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 วรรค 2

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่มีสัมพันธ์กับการบริหารจัดการเพราะเป็นส่วนที่ต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนงานโครงการที่กำหนด จึงมีความสำคัญของการปฏิบัติงาน อย่างสัมพันธ์และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วย รัฐต้องจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นคนไทยรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถเป็นคนเก่งคนดี พร้อมใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ภายใต้วิถีชีวิตไทยและสามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียน ครูจึงต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรหรือวิธีการสอน เป็นกิจกรรมที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทเรียนในหลักสูตร โดยผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและปฏิบัติกิจกรรมแบ่งออกเป็นประเภท ได้ดังนี้

ประเภทที่ 1 กิจกรรมที่ยึดผู้สอนเป็นสำคัญ (Teacher Centered) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติภายใต้การนำของครู ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การซักถามคำถามเป็นต้น

ประเภทที่ 2 กิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเล่นเกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น

3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมกันในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆมาสนับสนุน นอกจากนั้น ยังอาจเชิญชวนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ด้วย

4. ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์หมายถึงกิจกรรมการมีส่วนร่วมกันดำเนินการ ระหว่างโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยมีเป้าประสงค์เดียวกัน เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ควรดำเนินการจัดกิจกรรม ดังนี้

4.1 โรงเรียนควรมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

4.2 โรงเรียนต้องประสาน ให้ความสนใจกับชุมชน อย่างสม่ำเสมอ และต้องประเมินความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับกิจกรรมให้เหมาะสม

4.3 โรงเรียนต้องเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนและร่วมเรียนรู้กับชุมชน

4.4 ต้องศึกษาภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับใช้ในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม และการบูรณาการเข้าสู่ส่วนต่างๆของโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 2) ได้ระบุว่า การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบจะต้องดำเนินงานตามหลักการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ให้ทุกฝ่ายทำงานอย่างมีส่วนร่วมในทุกระบบ และทุกกิจกรรม ให้มุ่งสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบในองค์ประกอบของการพัฒนา ได้แก่ การปฏิรูประบบบริหาร และการจัดการการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเห็นว่าสถานศึกษาเป็นฐานสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จจะต้องพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ถ้าสามารถพัฒนาปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีการประกันคุณภาพโดยผู้เรียนก็ได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติ มีความรู้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการเรียนร่วม ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยกำหนดหลักการเป็นเกณฑ์ในการดำเนินงานเหมือนกับโครงการรุ่งอรุณและกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนคือ การมีส่วนร่วมการบูรณาการและการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การบูรณาการการเรียนรู้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพสามารถบูรณาการทรัพยากรและอื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษและสอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, หน้า 6) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารจัดการ (Management) โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันวางแผน จัดหาทรัพยากร เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนทุกคน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะกิจกรรมด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย “บวร” หรือ “บรม” อย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการโรงเรียนประจำปีโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนา ศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนทุกคน 2) ผู้บริหารโรงเรียนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของคนดี มีศีล มีธรรมเป็นตัวอย่างผู้บริหารดีศรีตำบลให้กับครูและนักเรียน 3) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่น่าเรียน 4) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องตลอดปี

2. การจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning) โดยครูทั้งโรงเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะกิจกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในวิชาที่ครูผู้สอน รับผิดชอบโดยถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน 2) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของคนดี มีศีล มีธรรมเป็นตัวอย่างครูดีศรีตำบลให้กับนักเรียนผู้ปกครองและคนในชุมชน 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลาย ตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด 4) ให้กำลังใจ ชื่นชมยกย่องนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติตนดีจนได้รับการยอมรับ หรือมีผลเชิงประจักษ์ และให้รางวัลนักเรียนดี ที่ได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นต้นแบบเด็กดีประเภท

ต่าง ๆ เช่น เด็กศิครีตำบล เด็กตีวิถีพุทธ ต้นกล้าของแผ่นดิน เด็กตีมีวินัย เยาวชนอาสาใกล้ยามมิตร เด็กตีต่อทคอม เยาวชนต้นแบบ เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (Extracurricular) โดยนักเรียนแต่ละคนอาสาสมัครใจ เข้าร่วมโครงการที่ตนสนใจก่อตั้งเป็นชมรม หรือโครงการขึ้นมาเอง มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะกิจกรรมด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) อาสาสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการด้านศีลธรรมคุณธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณตามความสนใจ 2) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของการเป็นคนตรงต่อเวลา รักความสะอาดต่อตนเองและต่อส่วนรวม รักความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสุภาพนุ่มนวล 3) มีส่วนร่วมพัฒนาบ้านวัด/มัสยิดและโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบอยู่เสมอ 4) มีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันรักการทำบุญ เกรงกลัวการทำบาป ฝึกทำสมาธิให้จิตใจสงบ ผ่องใส เปิกบานกับการสร้างและหมั่นสะสมบุญหรือความดีทุกวัน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นผู้นำศาสนาในวัด/มัสยิดใกล้โรงเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในแผนโดยมีเป้าหมายชัดเจน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) กำหนดนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจน ในแผนพัฒนาตำบล ในการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งจนเป็น “ชุมชนดี ศรีตำบล” ในลักษณะบ้าน วัด โรงเรียน “บวร” 2) ประพฤติปฏิบัติตนจนเป็นแบบอย่างคนดี มีศีล มีธรรม มีคุณธรรม 3) ร่วมพัฒนากายภาพสำนักงาน วัด โบสถ์ มัสยิดโรงเรียนให้ร่มรื่นด้วยธรรมชาติ สะอาด และปลอดภัยทั้งปวง 4) สนับสนุนการจัดงานบุญงานประเพณี งานวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น 5) ร่วมจัดกิจกรรมปลูกพลังความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม

ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์ (2556, หน้า 62 - 64) กล่าวถึง การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดของการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มีหลายโครงการที่ได้้นำการบริหารจัดการตามแนวคิดนี้ไปใช้ และประสบผลสำเร็จ เช่น โครงการรุ่งอรุณ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักและให้ความรู้ความเข้าใจที่ดีแก่บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจะให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่นและเกิดประสิทธิภาพผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจำแนกออกเป็น 4 ส่วนซึ่งทั้ง 4 ส่วนที่จะนำไปใช้กับเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการเป็นบทบาทหน้าที่ที่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกส่งเสริมสนับสนุนประสานงานนิเทศควบคุมกำกับติดตามประเมินแก้ไขพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระบบโรงเรียน

ทั้งหมดทั้งการวางแผนการบริหารงานธุรการการเงินอาคารสถานที่งานบริการต่าง ๆ และงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนเป็นบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรในโรงเรียนที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตร โดยการศึกษากรอบหลักสูตรจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับความรู้และการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงและจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ส่วนที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นบทบาทของบุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียนทั้งกิจกรรมประจำวันประจำสัปดาห์ประจำเดือนประจำภาคเรียนประจำปีหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนและเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

ถ้าหากนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่ครอบคลุมใน 4 ส่วนนี้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือการบริหารจัดการโดยเน้นไปทำงานวิชาการซึ่งจะปรับกระบวนการเรียนการสอนให้บูรณาการนำเอาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในโรงเรียนในรูปแบบเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมปฏิบัติที่ยั่งยืนแก่นักเรียน

จากแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเมื่อพิจารณาแล้วจะอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Participation) การบูรณาการ (Integration) และการเรียนรู้ (Learning) ทั้งนี้โดยมีเกณฑ์ในการดำเนินงานอยู่ 6 ประการ คือ บูรณาการเข้ากับระบบงานการดำเนินงานครบวงจรครอบคลุมทุกส่วนของระบบงาน โรงเรียนมีโครงสร้างพื้นฐานเอื้ออำนวย กระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเข้าใจการยอมรับ และมีส่วนร่วมเห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารซึ่งถือเป็นศูนย์กลางขององค์การในการบริหารโรงเรียนทั้งระบบมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องบริหารจัดการอยู่ 3 ประการ คือกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์กิจกรรมโรงเรียนคือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนที่แวดล้อมอยู่ในโรงเรียน

ยุทธศาสตร์หลักในการนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมาใช้ในการพัฒนานั้นพบว่าวิธีการที่จะนำมาปรับปรุงใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้บริหารครูนักเรียนผู้ปกครองชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการทุกขั้นตอน คือการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลจากการดำเนินงาน

2) การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การสอดแทรกเชื่อมโยงและผสมผสานเรื่องที่จะสอนคือแนวคิดเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งระบบ และในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วย

3) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การรับรู้ข้อมูลการเข้าใจภาพรวม และการได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นส่วนสำคัญของวิถีการดำรงชีวิต

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นการดำเนินการเพื่อจัดตั้ง ปรับปรุง และ/หรือเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังตามเป้าหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง โดยโรงเรียนดำเนินการในทุกองค์ประกอบ ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ และอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุก ๆ ฝ่าย ทั้งครูผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นแนวคิดที่จะพัฒนาผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมส่งผลต่อผู้เรียนให้ผู้เรียนมีความสามารถในพัฒนาตนเองตามธรรมชาติเป็นไปตามช่วงอายุอย่างเต็มตามศักยภาพ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบในระบบการทำงานปกติของโรงเรียนและครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ทางผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และอื่น ๆ เพื่อการดำเนินการและส่งผลต่อผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบคือการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งผลต่อผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข โดยมีลักษณะดังนี้

1) คนดี คือคน que ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตเจตจำนง มีคุณธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น รู้หน้าที่มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์สุจริต เพียรพยายาม ขยัน ประหยัด มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักแสดงความคิดเห็น และมีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2) คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพในการดำเนินชีวิตสูงโดยมีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางพิเศษกว่าคนอื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีกระบวนการคิด มีสามารถด้านคณิตศาสตร์ หรือมีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะ

ผู้นำ เป็นต้น เป็นทันโลกคนทันเหตุการณ์ รู้จักใช้เทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้ เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแต่ตนเอง ครอบครัวสังคมและประเทศชาติได้

3) คนมีความสุข คือคนที่มีสุขภาพทางกายสุขภาพจิตดี เป็นคนร่าเริงแจ่มใส สุขภาพ แข็งแรง เข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรักต่อทุกสรรพสิ่งมีอิสรภาพ ไม่ตกเป็นทาสของยาเสพติด และอบายมุข ดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง มีความสุขตามอัตภาพ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดกระบวนการเรียนรู้เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดตามตัวบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการ คิดตามแต่ละช่วงวัย เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดได้ ทำเป็น สอดแทรกคุณธรรมไว้ในทุกรายวิชา ครูหรือผู้สอนเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้กับผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ประเมิน ผู้เรียนจริง โดยพิจารณาจากความรู้ประพฤติกรรม การร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น มีการทดสอบเพื่อนำผล ไปพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถ คิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการดำเนินชีวิต มี คุณธรรม และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ คือปฏิรูปกระบวนการจัดเรียนรู้ทุกระบบเป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำในส่วนระบบย่อยต่อเนื่องกันจนกลายเป็นระบบใหญ่ ตั้งแต่การ เปลี่ยนแปลงห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่น จนเกิดการเปลี่ยนแปลงใน โรงเรียน ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ กล่าวคือ นักเรียนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียน ครูต้อง เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารจัดการ บุคลากรอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครองและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีแนวทางการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีรายละเอียดของการ ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนที่แตกต่างกันออกไปแต่เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วก็จะเกิดการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบขึ้น โดยการดำเนินงานดังกล่าวนี้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Participation) การบูรณาการ (Integration) และการเรียนรู้ (Learning) ทั้งนี้โดยมีเกณฑ์ในการ ดำเนินงาน คือ บูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (Built-in) ดำเนินงานครบวงจร (Complete Cycle) ครอบคลุมทุกส่วนของระบบ (Total Development) มีปัจจัยพื้นฐานเอื้ออำนวย (Basic requirements) กระตุ้นและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (Self-Development) เข้าใจ ยอมรับ และมี ส่วนร่วม (Full Participation)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562, หน้า 2-3) การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole-school Approach) คือการส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน 2) การทำระบบฐานข้อมูล 3) กระบวนการ PLC 4) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน และ 5) มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการ ได้แก่

5.1) การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น 5.2) การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5.3) การพัฒนาครูให้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 5.4) การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย

1. การบริหารโรงเรียน

1.1 กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีคุณภาพ (school goal)

1.2 พัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC)

1.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีคุณภาพ (info)

1.3.1 ครูและบุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากวิทยากร ในการอบรมที่ กสศ. จัดให้

1.3.2 มีการขยายผลความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศไปยังครูและ บุคลากรอื่นในโรงเรียนหลังการอบรม

1.3.3 ครูและบุคลากรใช้ Application สำหรับเรียกใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็น ปัจจุบัน (real time) ทุกคน

1.4 สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน (network)

1.5 ความเป็นอิสระในการบริหารและพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.6 บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

1.7 ใช้นวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาจากสถาบันรับทุนในการพัฒนาครูและนักเรียน

2. การจัดการเรียนรู้

2.1 ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom)

2.2 ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน

2.3 ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้

3. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

3.1 นักเรียนสร้างนวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ได้

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4.1 ได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางของสถาบันรับทุนฯ

4.2 มีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน

4.3 มีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่ง

เรียนรู้ให้โรงเรียน มีส่วนร่วมดูแลนักเรียนในความรับผิดชอบของตน

4.4 มีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

4.5 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

เชษฐา ปาลากุล (2565: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับโรงเรียน

เป็นหน่วยปฏิบัติการโรงเรียนที่มีการพัฒนาทั้งระบบ มีวิธีการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ดังนี้ วิเคราะห์สภาพโรงเรียน ชุมชน หาจุดเด่น จุดด้อย โดยออกแบบสำรวจความต้องการ วิเคราะห์เรื่อง การเรียนการสอน พฤติกรรมของครู กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายหลัก กำหนดแผน คือ การทำ เป็นโครงการตลอดปี เป็นแผนปฏิบัติการ จุดเด่นจุดด้อย เช่น จุดด้อยนักเรียนไม่ใฝ่รู้ จัดทำโครงการ ส่งเสริมการอ่าน และหาความรู้ จัดฐานความรู้ เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์ ห้องสมุด สวนพฤกษศาสตร์ แปลงเกษตร ครูติดตามผล ใช้คำถามจากจุดทุกความรู้ เช่น จัดกิจกรรมการประกวดหาผู้มาร่วม เช่น หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ศึกษาพิเศษ ผู้ปกครององค์กร สร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ การสื่อความหมาย งานหลัก งานวิชาการ (ดี เก่ง มีสุข) ทำให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในโรงเรียน ซึ่งเป็น หัวใจสำคัญแต่ใช้ด้านอื่นพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เดิมโรงเรียนเน้นเนื้อหาความรู้เพื่อสอบแข่งขัน มากเกินไป เด็กจึงใช้ชีวิตไม่เป็นไปตามธรรมชาติ เพราะผู้ปกครองและครูผลักดันเพื่อการเรียนต่อ อย่างเดียว ซึ่งการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WHOLE SCHOOL APPROACH: W.S.A.) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1) โรงเรียนมีแผนยุทธศาสตร์หรือธรรมนูญโรงเรียนที่เกิดจากการตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ซึ่งเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มีแผนพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นปัจจุบันพร้อมใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีแผนงานทุกงานที่ร้อยรัดกันมุ่งสู่เป้าหมาย เดียวกัน มีการกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง หมายถึง เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วพบ ปัญหาทุกกลุ่มร่วมกันแก้ไข ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน การจัดแหล่งเรียนรู้ และ สภาพแวดล้อม เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ตามแนวทางปฏิรูป ห้องสมุดเหมาะสม หนังสือดีมาก แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเหมาะสม ปลอดภัย และเรียนรู้ได้ทุกจุด และเรียนรู้ได้จริง มีการพัฒนาครูให้ สามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปได้ การจัดทำรายงานที่สอดคล้องกันระหว่างการกำหนด วิสัยทัศน์กับการจัดทำแผนงานการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน

2) ครูมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง มีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ร่วม กิจกรรมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ครูมีการแสดงความรักความหวังดีต่อผู้เรียน โดยเลือกกิจกรรม การเรียนการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก ครูจัดกิจกรรมการเรียน การสอนอย่างเต็มความสามารถที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความต้องการให้มากที่สุด ครูสามารถเลือกใช้ ปรับปรุงแผนการสอนหรือเตรียมการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการ เรียนรู้ ครูสามารถประดิษฐ์คิดค้น สามารถผลิต เลือกเครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง ครูรายงานผลการพัฒนา ผู้เรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอน ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงาน

ที่เกี่ยวข้องทุกระบบ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีความเป็นครูและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครูได้รับการเคารพเพื่อที่ครูมีการร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ จัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนอย่างปราชญ์ชาวบ้าน และร่วมมือกันด้วยความเต็มใจ ครูมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาดตนเองและแก้ปัญหาศิษย์ พัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ พัฒนางาน และพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ครูมีความรู้ความสามารถเข้าใจในหลักสูตรของผู้เรียน ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย มีการพัฒนานวัตกรรม สื่อการเรียนการสอน ครูศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริง ครูพัฒนางานนักเรียนอย่างมีระบบ หรือใช้กระบวนการวิจัยพัฒนาบทเรียน ทั้งสามารถจัดทำผลงาน

3) วิเคราะห์ภารกิจ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย มาวิเคราะห์เป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เห็นภาพรวม เพื่อให้เห็นภาพรวม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ การประเมินภายนอกจาก สกศ. เทคนิคที่สำคัญคือ การสร้างทีมงานทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องมีการผลักดันการปฏิรูปครู ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ การบริหารจัดการเป็นหัวใจ ระบบบริหารขับเคลื่อนเห็นภาพของงาน ผลผลิตคือผู้เรียน จะเรียนอย่างมีความสุข ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเรียนรู้ทุกขั้นตอน การปฏิรูปครู ทำอย่างไรจะให้ครูเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการสอน มีการเรียนรู้ร่วมกันนำความคิดไปสู่การปฏิบัติ และแก้ปัญหาร่วมกัน การพัฒนาแฟ้มงานของใครดีก็จะมาศึกษา แลกเปลี่ยนกัน การคิดร่วมกันแล้วนำไปปฏิบัติ และขณะนั้นก็แก้ปัญหาไปด้วย ครูนำมาสรุป เด็กก็มองเห็นความสำคัญของความรู้ที่ได้รับ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4) มีผู้นำทางวิชาการที่มีความรู้ความสามารถ ร่วมกันคิดและแก้ไขปัญหา ผู้บริหารทำอะไรโปร่งใส สามารถอธิบายเหตุผลได้ทุกกรณี ครูรักและสามัคคีกัน

5) มีผู้เชี่ยวชาญมาสอนในโรงเรียน สามารถใช้ได้ทุกวิชาแต่ละระดับ ชุมชนยินดีให้ความช่วยเหลือเด็กได้จริงจัง จากผู้รู้จริง ได้ลงมือปฏิบัติได้จริง

สรุปได้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการเพื่อการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ประเมินผลตามสภาพจริง 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนา

ครอบครัวและชุมชน นักเรียนมีส่วนร่วมร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

2. กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562, หน้า 2-3) กล่าวว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole-school Approach) คือการส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน 2) การทำระบบฐานข้อมูล 3) กระบวนการ PLC 4) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน และ 5) มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการ ได้แก่ 5.1) การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น 5.2) การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5.3) การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 5.4) การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

อำนาจ จารุณีโรจน์ (2558, หน้า 17-19) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันอย่างเป็นระบบ โดยมีการดำเนินการอย่างครอบคลุมในทุกองค์ประกอบของโรงเรียน อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีขั้นตอนการดำเนินการแบบกว้างๆ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจ (explore) 2) ขั้นสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด (converse) 3) ขั้นการวางแผน (plan) 4) ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (implement) 5) ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน (evaluation) 6) ขั้นการปรับปรุงแผนงาน(revision) โดยสิ่งที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ คือ

1. การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ
2. การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่างๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล
3. การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน

4. การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น

5. ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ

สุนีย์ บันโนะ (2554, หน้า 75-79) กล่าวถึง แนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดออนตาริโอ (Ministry of Education, Ontario province) ในประเทศออสเตรเลียเกิดขึ้นในโรงเรียนแห่งหนึ่งในปี ค.ศ. 2000 ทำหน้าที่กำกับดูแล ริเริ่มเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาสู่ระบบการศึกษาใหม่ที่เน้นความสำเร็จของนักเรียนหลัก และได้จัดทำคู่มือการวางแผนพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ซึ่งระบุวิธีการพัฒนาตั้งแต่ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และคณะกรรมการโรงเรียน หรือสภาผู้ปกครอง โดยมีกระบวนการการพัฒนาทั้งโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาขอบเขตที่ต้องการพัฒนา (Consider for improving areas)

1.1 การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการแผนพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน

1.2 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (School environment) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเอื้อต่อการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามความคาดหวังของการพัฒนานักเรียน โดยสภาพแวดล้อมในโรงเรียนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 2) มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย 3) มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน 4) มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ 5) มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) 6) มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ 7) มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน

1.3 การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และผู้ปกครอง (Parental involvement) ในงานวิจัยทั้งหลายรายงานว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และผู้ปกครองเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความสำเร็จเพิ่มขึ้นในโรงเรียน

2. การกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา (Set improving partners)

2.1 คณะกรรมการบริหารโรงเรียนระดับเขต (District school board) ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนทุกรูปแบบเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนประสบผลสำเร็จ มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษา วิจัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยมร่วมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

2.2 ผู้กำกับดูแล (Superintendent) ทำหน้าที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการวางแผนอำนวยความสะดวกในแผนยุทธศาสตร์ และตรวจสอบความสำเร็จของการเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียน

2.3 ผู้อำนวยการโรงเรียน (Principles) ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานจนสำเร็จโดยทำหน้าที่ใน 3 หมวดหมู่ ได้แก่ การสื่อสาร การพัฒนาวิชาชีพของครูและบุคลากร และแสดงภาวะผู้นำในกระบวนการของการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนควรอธิบายแผนอย่างชัดเจนให้แก่ผู้มีส่วนร่วม (ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่และผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชน) ให้เข้าใจบทบาทของตนเองและเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียนควรจัดทำประวัติเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาและคุณลักษณะของโรงเรียนมอบให้แก่พ่อแม่และผู้ปกครองและชุมชน ควรทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าผู้มีส่วนร่วมทุกคนจะได้รับการสื่อสารถึงแผนการเสริมสร้างฯและความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ และควรสื่อสารแผนขั้นสุดท้ายของโรงเรียนแก่สมาชิกของชุมชนของโรงเรียน 2) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน ควรเตรียมการพัฒนาภาวะผู้นำและการพัฒนาวิชาชีพและโอกาสในการฝึกอบรมด้านจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองแก่ผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน และสนับสนุนพวกเขาในการดำเนินการตามแผนงาน ควรสร้างเป้าหมายการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกับบุคลากรโดยมุ่งเป้าไปที่เป้าหมายและ ยุทธศาสตร์ของแผนงาน และควรสร้างความมั่นใจว่าในทุกการประชุมของครูและบุคลากรอยู่บนเป้าหมายการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียนที่มีกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพด้วย 3) ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้อำนวยการโรงเรียน โดยการพัฒนาและส่งเสริมแบบสำรวจให้ผู้ปกครองมีโอกาสแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับโรงเรียน และช่องทางที่พ่อแม่และผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของลูก และทำให้มั่นใจว่าพ่อแม่และผู้ปกครองมีเวลาเพียงพอในการตอบแบบสำรวจ โดยการนับผลการสำรวจพ่อแม่และผู้ปกครองและใส่เข้าสู่กระบวนการวางแผนเพื่อช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ของการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและใช้ในการปรึกษาหารือกับครูในการปรับแก้และพัฒนาแผนการสอน และทำให้มั่นใจว่าข้อมูลการพัฒนาเหล่านี้ถูกใช้ในแผนทั้งโรงเรียน โดยเป็นผู้นำการประชุมวางแผนของผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน โดยทำการประเมินผลการ

ดำเนินการของบุคลากรตามแผนอย่างสม่ำเสมอ โดยการ จัดหาการสนับสนุนเพื่อพัฒนาวิชาชีพตาม แผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน โดยการทำให้มั่นใจว่างบประมาณ โรงเรียนสะท้อนภาพและการสนับสนุนต่อแผน โดยการรวบรวมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและสื่อสาร อย่างต่อเนื่องแก่ชุมชนของโรงเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบและประเมินผล และ โดยที่ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้นำในการเฉลิมฉลองผลสำเร็จของการทำงานเมื่อบรรลุเป้าหมาย

2.4 ครู (Teachers) คือบุคคลผู้มีผลกระทบกับนักเรียนมากที่สุดระหว่างวันใน โรงเรียน มีบทบาทสำคัญที่สำคัญในกระบวนการการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของ นักเรียน ดังนั้น ครูจึงควรทำหน้าที่ 1) เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น เป็นผู้นำในการ วางเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน 2) ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการสถานศึกษา/ สภาโรงเรียน และพ่อแม่และผู้ปกครองในการดำเนินงานตามแผน 3) ทำให้มั่นใจว่าแผนการ เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนของห้องเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการใน การเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน 4) ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาแผนการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน 5) สนับสนุนประเมินผลของแผนการ เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูล สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่ทันสมัยและ 6) กำหนด และดำเนินการเป้าหมายการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งเน้นสู่เป้าหมายและแผนที่ได้ระบุไว้ในแผนการการ เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน

2.5 คณะกรรมการโรงเรียน/สภาโรงเรียน พ่อแม่และผู้ปกครอง และชุมชน (School councils, Parent and Community) ทำหน้าที่ 1) ร่วมกันจัดลำดับความสำคัญและ กำหนดเป้าหมายและแผนงานสำหรับการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน 2) หนุนส่งเสริมผู้ปกครองและสมาชิกของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการ 3) ทบทวน ความก้าวหน้าในการดำเนินงานร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียน 4) ปรึกษาหารือและสื่อสารกันใน คณะกรรมการสถานศึกษาและในชุมชน และ 5) ทำงานเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนใน การสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับหน่วยบริการทางสังคมอื่นๆ เพื่อจะช่วยเหลือแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกใน การพัฒนาตนเองของนักเรียน

2.6 นักเรียน (Students) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไปสามารถมีส่วนร่วมใน การวางแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน โดยทำหน้าที่ 1) มีส่วนร่วมใน การวางแผนเป้าหมายและแผนงาน 2) ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน 3) สื่อสารเกี่ยวกับ แผนงานให้กับผู้ปกครองของตน และ 4) มีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ (Analyze data and information)มีกระบวนการทำงาน ที่ประกอบด้วย 1) สร้างทีมงานวางแผนการพัฒนา (Improvement planning team) ที่

ประกอบด้วยบุคลากรจากข้อ 2 มีภารกิจคือ ตรวจสอบระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของนักเรียน เพื่อค้นหาขอบเขตที่ต้องการพัฒนา (เป็นการลำดับความสำคัญ Priorities) 2) เข้าใจบริบท (Context understanding) ก่อนที่จะเริ่มวางแผนต้องเข้าใจสิ่งต่อไปนี้ของโรงเรียน ได้แก่ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน หรือของคณะกรรมการบริหาร แผนระยะสั้น-ยาวของเขตการศึกษา (ถ้ามี) 3) และการลำดับความสำคัญของแผนงาน (Plan priority) ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การรวบรวมสารสนเทศ การปรึกษาหารือสารสนเทศและการจัดลำดับความสำคัญ

4. การสร้างแผนงาน (Create a plan) มีการวางแผนงานที่ประกอบด้วย 1) สร้างทีมปฏิบัติการ (Action team) 2) ตั้งเป้าหมาย (Goal setting) 3) ตั้งเป้าหมายการทำงาน (Performance setting) 4) นิยามจุดสนใจ (Focus definition) 5) พัฒนากลยุทธ์ศาสตร์ (Strategy development) 6) กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (Success indicator) 7) กำหนดกรอบเวลา (Time frame) 8) กำหนดความรับผิดชอบ (Responsibility) 9) แจ้งความคืบหน้า (Status update) และ 10) ทบทวนแผนงาน (Revision)

5. การดำเนินการตามแผน (Implement the plan) มีการดำเนินการตามแผนที่ประกอบด้วย 1) ระยะเวลา (Timeline) 2) กิจกรรม (Activity) และ 3) ผู้รับผิดชอบ (Responsibility)

6. การประเมินผล (Evaluate the results) มีการประเมินผลที่ประกอบด้วย 1) ตั้งทีมงานประเมินผล (Evaluate team) 2) รวบรวมข้อมูล (Data collection) และ 3) การประเมินสิ้นปีเพื่อตั้งเป้าหมายใหม่ (Year-end evaluation)

7. การคงไว้ซึ่งงานที่ดี (Keep up the good work) ภายหลังจากการทำงานตามแผนพัฒนาตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ จะมีการเก็บข้อมูล มีการตรวจสอบข้อมูล มีการประเมินผล และมีการแจ้งความคืบหน้า และการพัฒนาวิชาชีพต่างๆ และโอกาสฝึกอบรมต่างๆ เพื่อก้าวสู่การวางแผนรอบต่อไปนั้น ควรมีการสะท้อนผลการทำงานของทุกฝ่ายด้วยการชื่นชมหรือเฉลิมฉลองผลสำเร็จต่างๆ แม้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยก็ตาม เพื่อให้กำลังใจคณะทำงานเพื่อมุ่งหน้าสู่เป้าหมายใหม่ๆ ร่วมกันต่อไป โรงเรียนโดยผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องแสดงการรับรู้และเผยแพร่ผลงานความสำเร็จสู่สาธารณชน

ตาราง 2 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในแต่ละด้าน เอกสารเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน						จำนวน	ร้อยละ
	(2556)	(2562)	(2544)	(2548)	(2558)	(2554)		
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓			4	66.66
วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6	100
ฝ่ายบริหารเป็นตัวอย่างให้กับครูและนักเรียน	✓						1	16.66
พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม	✓		✓		✓	✓	4	66.66
สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้	✓			✓		✓	3	50
ทำหน้าที่บริหาร ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมิน แก้ไข พัฒนาปรับปรุง			✓			✓	2	33.33
เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้		✓		✓		✓	3	50
พัฒนางานทุกด้านในโรงเรียนฝ่ายต่างๆให้มีประสิทธิภาพ			✓		✓		2	33.33
พัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC)		✓				✓	2	33.33
จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาที่มีคุณภาพ (info)		✓				✓	2	33.33

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556)	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562)	โครงการรุ่งอรุณ (2544)	ประสิทธิ์ พิ่งกุล (2548)	อำนาจ จารุณรัตน์ (2558)	สุเมย์ บัณฑิต (2554)	จำนวน	ร้อยละ
สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน		✓		✓	✓	✓	4	66.66
มีความเป็นอิสระในการบริหารและพัฒนาตนเอง		✓		✓			2	33.33
ใช้นวัตกรรมในการบริหาร	✓	✓					2	33.33
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓			4	66.66
บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก	✓			✓	✓	✓	4	66.66
ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	✓						1	16.66
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	✓		✓				2	33.33
ให้กำลังใจด้วยการชื่นชมยกย่องนักเรียน	✓						1	16.66
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร			✓	✓			2	33.33
ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning)		✓		✓			2	33.33
จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	✓		✓	✓			3	50
ประเมินผลตามสภาพจริง	✓		✓	✓		✓	4	66.66
จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	✓		✓	✓		✓	4	66.66
ครูนำสื่อและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ไปใช้ในชั้นเรียน	✓	✓					2	33.33
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓			4	66.66
นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่ตนสนใจ	✓						1	16.66
นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและ	✓		✓	✓	✓	✓	5	83.33

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556)	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562)	โครงการรุ่งอรุณ (2544)	ประสิทธิ์ พิ่งกุล (2548)	อำนาจ จารุณโรจน์ (2558)	สุเมย์ บัณฑิต (2554)	จำนวน	ร้อยละ
ชุมชน								
นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี	✓		✓				2	33.33
นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน	✓		✓			✓	3	50
ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรม			✓		✓	✓	3	50
นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน			✓				1	16.66
นักเรียนสร้างนวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ได้		✓					1	25
4. ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	✓	✓	✓	✓			4	66.66
โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	✓		✓	✓	✓	✓	5	83.33
ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน	✓	✓	✓			✓	4	66.66
ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน	✓	✓	✓		✓	✓	5	75
ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน	✓	✓	✓	✓		✓	5	83.33
ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	✓	✓	✓			✓	4	66.66
ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน	✓	✓	✓			✓	4	66.66

จากการสังเคราะห์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากนักวิชาการที่มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ประเมินผลตามสภาพจริง

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

4. ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

จากการสังเคราะห์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในแต่ละด้าน เอกสารเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จำนวน 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดในแต่ละด้านไว้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวถึง เกณฑ์การประเมินโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศประกอบไปด้วย ปัจจัย 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งแต่ละด้านมีตัวชี้วัดการบริหารจัดการทั้งหมด ได้แก่

1. ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ

ตัวชี้วัด 1. มีแผนงานโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม รายละเอียดตัวชี้วัดมีการจัดทำแผนงานและโครงการโดยชุมชน/ท้องถิ่น/ภาคเอกชน/ภาคส่วนอื่น ๆ มีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด 2. มีเครือข่ายการมีส่วนร่วม รายละเอียดตัวชี้วัด มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแสวงหาความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกเป็นระบบชัดเจนอย่าง ต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 3. มีการดำเนินงานโดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม รายละเอียด ตัวชี้วัด ชุมนชน/ท้องถิ่น/ภาคเอกชน/ภาคส่วนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของ สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัด 4. มีการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน รายละเอียดตัวชี้วัด ภูมิปัญญา ท้องถิ่น/ชุมชน/ท้องถิ่น/ภาคเอกชน/ภาคส่วนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของ สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัด 5. มีการติดตามประเมินผลและรายงานผลเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนา รายละเอียดตัวชี้วัด ชุมนชน/ท้องถิ่น/ภาคเอกชน/ภาคส่วนอื่น ๆ ร่วมในการติดตามประเมินผล โครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำสรุปรายงานโครงการ/กิจกรรมต่อสาธารณชน

2. ด้านโอกาสทางการศึกษา

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ

ตัวชี้วัด 1. มีแผนงานโครงการที่ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา รายละเอียดตัวชี้วัด มีการจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนอย่างชัดเจน

ตัวชี้วัด 2. มีการดำเนินงานตามแผนงาน/กิจกรรมที่มุ่งในการสร้างโอกาสทาง การศึกษาแก่นักเรียนรายละเอียดตัวชี้วัด มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสทาง การศึกษาให้นักเรียนอย่างชัดเจนต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 3. มีการติดตามประเมินผลและรายงานผลในการสร้างโอกาสทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนา รายละเอียดตัวชี้วัด มีการติดตามประเมินผลและแผนงาน,โครงการ กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำสรุปรายงานโครงการ/กิจกรรมต่อสาธารณชน

3. ด้านคุณภาพทางการศึกษา

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ

ตัวชี้วัด 1. มีแผนงานโครงการที่ส่งเสริมโอกาสคุณภาพทางการศึกษา รายละเอียดตัวชี้วัด มีการจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษาให้นัก เรียนอย่างชัดเจน

ตัวชี้วัด 2. มีการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ รายละเอียดตัวชี้วัด มีการ ดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 3. มีการติดตามประเมินผลและรายงานผลในการสร้างคุณภาพทาง การศึกษาเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนา รายละเอียดตัวชี้วัด มีการติดตามประเมินผลและแผนงาน โครงการ/กิจกรรมต่อเนื่องมีการจัดทำสรุปรายงาน

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 10-15) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่า การดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสถานศึกษารวมถึงบุคลากรขององค์กรอื่น ๆ ดังนั้น จึงควรเข้าใจบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บุคลากรภายในสถานศึกษา

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์ ศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติ กระทรวง กรม จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา และสภาพความต้องการของท้องถิ่นชุมชน สภาพการจัดการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ นำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา ร่วมกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.1.2 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษากับครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรวมทั้งการจัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาฯ

1.1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.4 จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร เพื่อใช้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.5 ร่วมประชุมปฏิบัติการและร่วมระดมพลังสมองในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.6 สนับสนุน อำนวยความสะดวก รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.7 ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม กระบวนการจัดทำแผนรวมทั้งจัดให้มีการประเมินคุณภาพของ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

1.1.9 จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีนำเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และใช้เป็นข้อมูลในการ

จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ3-5 ปี) ต่อไป

1.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียน/หัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้างาน/

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ /ครู มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.2.1 สรุปรายข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน ผลงานดีเด่นของผู้เรียน ศักยภาพของครู สภาพการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ความต้องการของผู้ปกครองผู้เรียน และชุมชน

1.2.2 ร่วมประชุมหารือ สัมมนา วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา ร่วมกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งกำหนดเป้าหมาย/ความสำเร็จสู่การพัฒนาในหน้าที่รับผิดชอบ

1.2.3 ดำเนินกิจกรรม/โครงการ สรุปรวบรวมรายงาน และประเมินผลกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

2. บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1.1 ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชนความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากร ท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

2.1.2 ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา

2.1.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

2.2 ผู้ปกครอง ผู้เรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.2.1 ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียน การช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

2.2.2 ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.2.3 ให้การสนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.2.4 ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

2.3 หน่วยงาน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรเอกชนและชุมชนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.3.1 นำเสนอและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นชุมชน แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและวิทยากรในท้องถิ่น นโยบายและทิศทางการพัฒนาชุมชนการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากชุมชน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการศึกษาต่อ

2.3.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.3 ให้การสนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.4 ร่วมกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องตามแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.5 ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในแต่ละด้านประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการ

1.1 วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ ประกอบด้วย

วางแผนการกำหนดเป้าหมาย ในการพัฒนานักเรียน 1) ขั้นสำรวจ (E-explore) 2) ขั้นสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด (C-converse) 3) ขั้นการวางแผน (P-plan) 4) ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (I-implement) 5) ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน (E-evaluation) 6) ขั้นการปรับปรุงแผนงาน (R-revision)

1.2 พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่น่าเรียน 2) พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น

1.3 สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน 2) สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน 3) ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน 2) การทำระบบฐานข้อมูล 3) กระบวนการ PLC 4) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน และ 5) มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการ ได้แก่ 5.1) การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น 5.2) การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5.3) การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 5.4) การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

1.4 เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ใช้หลักในการบริหารจัดการมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรมร่วมกัน ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดทุกคนจะร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มที่ การบูรณาการ (Integratation) เพื่อเชื่อมโยงทุกความคิดลงสู่กิจกรรม ให้ทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และเกิดการการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 2) ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน จัดการเรียนรู้ร่วมกับครอบครัวของนักเรียนให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน

1.5 สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ด้านการจัดการเรียนรู้

2.1 บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก ประกอบด้วย 1) การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนดความคาดหวังในการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการแผนพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน

2.2 จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเล่นเกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น 2) ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆมาสนับสนุน 3) ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom) 4) ครูนำ

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน 5) ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้

2.3 จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งมั่น 2) มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย 3) มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน 4) มีการมุ่งมั่นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ 5) มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) 6) มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ 7) มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน

2.4 ประเมินผลตามสภาพจริง ประกอบด้วย 1) แผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน 2) ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาแผนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน 3) สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง

3. การจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

3.1 นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วย 1) มีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน 2) ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน 3) สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน และ 4) มีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

3.2 นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน

3.3 ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

4. ด้านการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4.1 โรงเรียนมีนโยบายในการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 1) จัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม 2) ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา 3) ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

4.2 ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 1) ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชนความ

ต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากรท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

4.3 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 1) ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2) สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

4.4 ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 1) สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 วรรค 2

4.5 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 1) ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

4.6 ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน 1) กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของรูปแบบ การสร้าง ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของรูปแบบ

Model หรือ รูปแบบ ตัวแบบ แบบจำลอง แบบแผน หุ่นจำลองหรือโครงสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อแทนสภาพความเป็นจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายพอสรุปได้ มีดังนี้

นงลักษณ์ เรือนทอง (2550, หน้า 77) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างหรือแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่สำคัญในเรื่องที่ต้องการศึกษา รูปแบบต้องสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างมีระบบ นำเสนอในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด แผนผัง แผนภูมิ เป็นต้น

ทิศนา ชมมณี และคณะ (2551, หน้า 101) ได้ให้ความหมายของรูปแบบสำหรับการวิจัยและพัฒนาว่า การนำแบบแผนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ซึ่งจะ

ประกอบไปด้วย หลักการหรือแนวคิด กระบวนการที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ที่สามารถทดสอบได้ว่าปฏิบัติได้จริง และมีประสิทธิผลในการช่วยให้การปฏิบัติเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น

ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2551, หน้า 18) ได้สรุปว่า รูปแบบมีสองลักษณะคือ รูปแบบที่เป็น แบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม รูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม ภาพจำลองของ สภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก และมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ เช่น แบบจำลองหอสมุด แห่งชาติแบบจำลองยานอวกาศ เป็นต้น

ปรเมษฐ์ โมลี (2552, หน้า 89) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง คำโครงของสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยแสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบนั้น

รัตนะ บัวสนธิ์ (2552, หน้า 124) กล่าวว่า รูปแบบ จำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้ความหมายแรก รูปแบบ หมายถึง แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ แต่ตัวแบบเหมือนของจริง เรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลหุ่นยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น ความหมายที่สอง รูปแบบ หมายถึง แบบแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model” ความหมายที่สาม รูปแบบ หมายถึง แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางที่เรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

คุณ วงศ์อนันต์ (2553, หน้า 18) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานเป็นการจำลองภาพในอุดมคติหรือการย่อส่วนของจริงให้เล็กลงเพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์และกลไกของการปฏิบัติซึ่งเป็นตัวจักรในการทำหน้าที่ของรูปแบบให้บรรลุเป้าหมายโดยมีบริบทเป็นเงื่อนไขของการเกิดขึ้นการคงอยู่ และการล่มสลาย

เรขา ศรีวิชัย (2554, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ ไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองภาพองค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์หรือลักษณะของสิ่งของโดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงทฤษฎีหลักการแนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ของปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือยอมรับว่าสามารถใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายได้

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2553, หน้า 3) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

ชัยวิชิต เขียรชนะ (2560, หน้า 2) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบหรือตัวแปร หลักการหรือแนวคิด ฟังก์ชันความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

กูด (Good, 1973, p.79) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ว่าเป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นองค์ประกอบที่สามารถรวมตัวกันและเขียนเป็นหลักการ

คีฟ (Keeves, 1988, หน้า 559) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์ หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ดาฟ (Daft, 1994, หน้า 20) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนอย่างง่ายที่ใช้อธิบายมิติที่สำคัญบางมิติขององค์กร

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบที่ความสัมพันธ์กัน เป็นหลักการแนวคิดที่แสดงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพหรือข้อความอย่างง่ายเกี่ยวกับการลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ

2. การสร้างรูปแบบ

มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปเกี่ยวกับการสร้างและการพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550, หน้า 114-116) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน วิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนารูปแบบ ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ 2) สร้างรูปแบบโดยการจัดทำร่างรูปแบบ ตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ จัดทำคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ 3) ทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบ

สมาน อัสวภูมิ (2550, หน้า 83) ได้เสนอแนวทางในการตรวจสอบรูปแบบ ที่เป็นขั้นตอนสุดท้าย ของการวิจัยและพัฒนารูปแบบไว้ อาจใช้วิธีใด วิธีหนึ่ง จาก 3 วิธีดังนี้ คือ

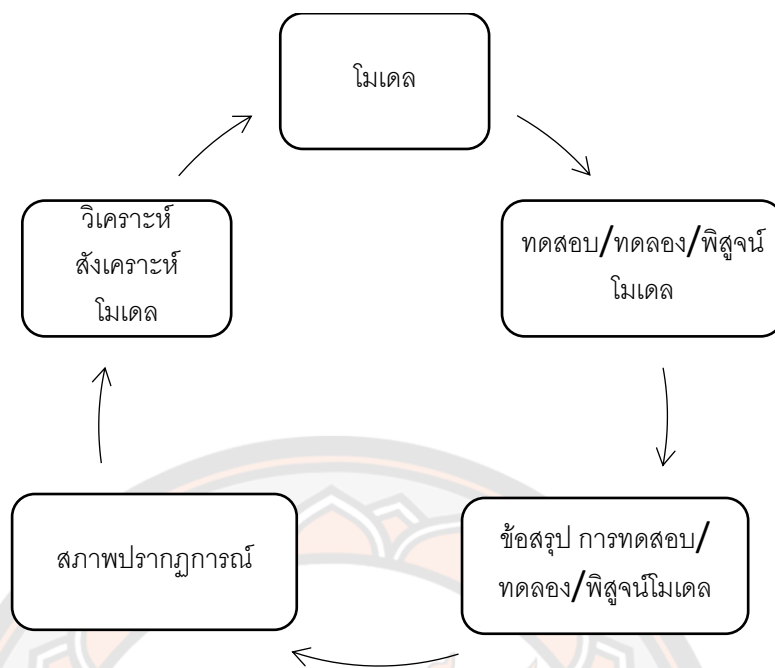
1. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ตลอดจนข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมต่าง ๆ

2. ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนา โดยมีผู้วิจัย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิตามจำนวนที่เหมาะสม แล้วผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบที่พัฒนา

เสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา วิพากษ์ ประเมินรูปแบบทั้งในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ และให้ข้อเสนอแนะต่อไป

3. ตรวจสอบโดยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริง หรือเหตุการณ์จำลอง ตามแบบแผนที่ออกแบบไว้ เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูล และความเห็น ต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป หลังจากได้ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยควรได้ดำเนินการ ปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติมพร้อมกับสรุปข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เห็นว่าสำคัญต่อรูปแบบ และการนำรูปแบบไปใช้ต่อไป

ชัยวิชิต เชียรชนะ (2560, หน้า 3) กล่าวว่า การสร้าง หมายถึง การริเริ่มดำเนินการสิ่งที่ศึกษาใหม่ ไม่มีซ้ำกับสิ่งที่มีมาก่อน ส่วนคำว่า การพัฒนา หมายถึง การนำสิ่งที่ที่มีอยู่แล้วมาปรับปรุงหรือแก้ไขให้มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ มีประโยชน์ และทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งคำสองคำนี้ในบางครั้งถึงต้องเขียนต่อเนื่องกัน เพราะมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันการสร้างและการพัฒนาโมเดลนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งปรากฏการณ์นั้น โดยมีความน่าสนใจ มีอิทธิพลต่อสิ่งอื่น ๆ ตามมาทำให้มนุษย์ต้องการที่จะศึกษา หาความจริงในปรากฏการณ์นั้นว่ามีส่วนประกอบ องค์ประกอบของตัวแปร แนวคิดหลักการมีความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง สอดคล้องกับข้อมูลข้อเท็จจริงหรือไม่ หรือสามารถอธิบายทำนายเหตุการณ์หรือควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้หรือไม่ ซึ่งการอธิบายลักษณะโครงสร้างหรือตัวแบบเพื่อใช้แสดงความสัมพันธ์ตัวแปร แนวคิดหลักการ ที่สามารถใช้อธิบายลักษณะหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง เรียกขานสิ่งกล่าวมาเป็นสิ่งที่เรียกว่า “โมเดล (Model)” จึงเป็นที่มาของการเสาะแสวงหาคำตอบโดยกรรมวิธีการสร้างและการพัฒนาโมเดลขึ้น ถ้าจะอธิบายถึงแนวคิดการสร้างและการพัฒนาโมเดล จะมีอยู่ 2 แนวคิดหลัก ๆ คือ แนวคิดของการสร้างหรือค้นหาโมเดล และแนวคิดการนำโมเดลไปใช้ทดลองหรือนำไปพิสูจน์ อาจจะทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทำทั้งสองก็ได้โดยแนวคิดแรก คือ การสร้างโมเดล จะมีการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลสำคัญในเรื่องที่ศึกษานั้น แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำมาสรุปเป็นโมเดลตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเรียกโมเดลนี้ว่าโมเดลสมมติฐาน ส่วนแนวคิดที่สอง คือ การนำโมเดลอาจจะเป็นโมเดลที่ได้จากการสร้างหรือพัฒนาจากแนวคิดแรก หรือ เป็นโมเดลที่มีอยู่แล้ว โดยนำโมเดลไปใช้หรือทำการพิสูจน์ ทดลองหรือตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการใช้โมเดลอันจะนำไปสู่คำตอบของการนำโมเดลไปใช้ว่า สามารถปฏิบัติได้จริงตามปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้หรือไม่ หรืออาจนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาโมเดลต่อไป แนวคิดการสร้างและการพัฒนาโมเดลดังภาพ 1

ภาพ 1 แนวคิดการสร้างและการพัฒนาโมเดล

ที่มา: ชัยวิจิต เตียรชนะ (2560, หน้า 4)

วิลเลอร์ (Willer, 1985, p. 83) กล่าวว่า ในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ การตรวจสอบรูปแบบในแต่ละขั้นตอนจะมีการดำเนินการอย่างไร ขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดของรูปแบบนั้นๆ ซึ่งสรุปได้ว่า การสร้างรูปแบบ (Model) ไม่มีข้อกำหนดว่าต้องทำอะไรบ้างไม่แน่นอนแต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาหาข้อมูลเพื่อสร้าง องค์ความรู้ (Intensive Knowledge) เกี่ยวกับรูปแบบให้ชัดเจนก่อนจากนั้นจึงค้นหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วจึงสร้างตัวแบบตามหลักการที่ศึกษามานำข้อมูลมารวบรวม กำหนดขึ้นเป็นรูปแบบแล้วนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบรูปแบบตามกรอบแนวคิดต่อไป

วิลเลอร์ (Willer, 1986, p.83) กล่าวว่า ในการสร้างรูปแบบนี้อาจมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วการสร้างรูปแบบ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้าง(Construct)รูปแบบ และการหาความตรง(Validity)ของรูปแบบ

คีฟ (Keeves, 1988, p. 560) กล่าวถึง หลักการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยมีความสัมพันธ์ของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา แต่ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดานั้นก็มีประโยชน์อย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการสร้างรูปแบบ 2) รูปแบบ

เป็นการพยากรณ์ผลหรือตรวจสอบผล ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการทดลองใช้หรือจากการสังเกตและรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบแสดงกลไกเชิงเหตุผลโดยอธิบายเรื่องที่ศึกษา นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้วนั้นรูปแบบควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วย 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ หรือแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ด้วย

สรุปได้ว่า แนวคิดการสร้างรูปแบบเป็นลักษณะของรูปแบบที่ได้ถูกคิดค้นขึ้นมาใหม่ ส่วนการพัฒนาแบบเป็นลักษณะของรูปแบบที่เคยปรากฏมาก่อน แล้วได้มีการกระทำปรับปรุงแก้ไข หรือ เพิ่มเติมส่วนที่เป็นจุดอ่อนเป็นข้อจำกัด เพื่อให้เท่าทันต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง

3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนานักเรียน ได้มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

นิยม กิมานุวัฒน์ (2559, หน้า 56-5) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาระบบการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มี 4 องค์ประกอบ คือ

1. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม นำเสนอเป็น 6 ชั้นประกอบด้วย ชั้นที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ ชั้นที่ 2 พัฒนาแนวทางการคิด ชั้นที่ 3 พิจารณาปัญหา ชั้นที่ 4 สนทนาแลกเปลี่ยน ชั้นที่ 5 เรียนรู้ผลงานกลุ่ม ชั้นที่ 6 สรุปร่วมกัน

2. ระบบทางสังคม

3. หลักการตอบสนอง

4. ระบบที่นำมาสนับสนุน

ปริญา ปริพุฒ และรูปทอง กว้างสวาส (2560, หน้า 56-5) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้เรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ส่วนบุคคลบนพื้นฐานการเล่นสืบสวนตาม แนวคิดการเรียนรู้ของวอล์คเกอร์และแนวคิดรูปแบบ การเรียนรู้อย่างผู้เชี่ยวชาญของเอิร์ทเมอร์และนุปี

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบคือเพื่อส่งเสริม ความเป็นผู้เรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการใช้กลวิธี 3 กลวิธีในการปฏิบัติ ภาระงาน คือ กลวิธีด้านปัญญา กลวิธีด้านแรงจูงใจ และกลวิธีด้านสภาพแวดล้อมผ่านกระบวนการควบคุม 3 ขั้นตอนคือ ขั้นวางแผน ขั้นตรวจสอบ และขั้นประเมินผล และ 2) ด้านความสามารถในการสะท้อนผลการปฏิบัติภาระงาน

3. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของรูปแบบมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นเตรียมการเล่น ขั้นเล่นสืบสวน และขั้นสะท้อนผล โดยจัดทำเป็นแผนการ จัดการเรียนรู้ จำนวน 25 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 50 ชั่วโมง

4. การวัดประเมินผล โดยเก็บข้อมูล ด้วยการวัดซ้ำ 3 ครั้งจากการตอบคำถามในแบบ สัมภาษณ์ แล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ (Scoring rubrics) เป็นข้อมูลเชิง ปริมาณ และการสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนเป็นข้อมูล เชิงคุณภาพ เพื่อประเมินความก้าวหน้าของความเป็น ผู้เรียนรู้อย่าง เชี่ยวชาญจากผู้นำการเล่นคนเดิม

อุบลวรรณ ส่งเสริม (2561) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ขั้นตรวจสอบผลงาน ขั้นสรุปผล และ 4) ปัจจัย สนับสนุน

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนานักเรียน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นทำกิจกรรม กลุ่ม ขั้นตรวจสอบผลงาน ขั้นสรุปผล และ 4) ปัจจัยสนับสนุน

4. องค์ประกอบของรูปแบบ

มีนักการศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ดังนี้ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548, หน้า 80) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร การศึกษาเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการ จัดองค์การ บริหารหรือโครงสร้างระบบบริหารและแนวทางในการดำเนินงานในภาระหน้าที่ (Function) ที่สำคัญ ๆ ในการบริหารงานขององค์การนั้น ๆ เช่น การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานการเงิน การ บริหารงานวิชาการ เป็นต้น

สมาน อัครภูมิ (2550, หน้า 83-84) ได้แยกองค์ประกอบของรูปแบบออกเป็นสองส่วน คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบ หมายถึง ส่วนประกอบที่เป็นตัวรูปแบบที่สร้างขึ้นนั้นมีอะไรบ้าง ทำงานอย่างไรมีความสัมพันธ์ และทำงานร่วมกับองค์ประกอบอื่นอย่างไร และ 2) องค์ประกอบของ เอกสารรูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นสาระหลักในการนำเสนอรูปแบบที่สร้างขึ้นว่าควร จะ นำเสนอเรื่องใดบ้าง และได้กำหนดกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) บริบทของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) แนวคิดหรือหลักการรูปแบบ 4) องค์ประกอบ หลักของรูปแบบและ 5) การประเมินผล

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 162-163) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบคือ 1) หลักการหรือแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงาน 5) แนวทางการประเมินผลและ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

เรขา ศรีวิชัย (2554, หน้า 14) ได้สรุป องค์ประกอบของรูปแบบว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีข้อกำหนดตายตัวแต่จะเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีแนวคิดสภาพแวดล้อมผลลัพธ์ที่จะสร้างรูปแบบให้ถูกต้องชัดเจนก่อนแล้วนำรูปแบบที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพตามหลักวิชาว่าสามารถนำเอารูปแบบไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่องค์ประกอบของรูปแบบควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญๆแต่ละสังคมซึ่งมีความสัมพันธ์กันและส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อกันซึ่งจะช่วยอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างหรือกระบวนการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละรูปแบบ

ทิสนา แคมมณี (2550, หน้า 220) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของรูปแบบได้ 4 องค์ประกอบคือ 1) รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาสามารถทดสอบ/สังเกตได้ 2) มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น/ปรากฏการณ์ใกล้เคียงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา 3) รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอดความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา/ช่วยสืบเสาะความรู้ และ 4) รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัตติ (2557, หน้า 20) รูปแบบคือกรอบความคิดที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ กระบวนการ และการประเมินผลโดยสามารถยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

บราวน์ และโมเบิร์ก (Brown & Moberg, 1980, หน้า 16-17) ได้ทำการสังเคราะห์ องค์ประกอบของรูปแบบพบว่า รูปแบบส่วนใหญ่ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision making)

คีฟ (Keeves, 1988, หน้า 560) กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนายผลที่ได้จากการทำตามที่ตามมาจะสามารถอธิบายการพิสูจน์การทดสอบได้ หรือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการพิสูจน์การทดสอบได้ 2) รูปแบบประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งสามารถใช้อธิบายโครงสร้างของรูปแบบที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้ 3) รูปแบบสามารถช่วยสร้างจินตนาการ สร้างความคิดรวบยอด และบอกความสัมพันธ์รวมทั้งการช่วยขยายขอบเขตการศึกษาเพื่อใช้ในการสืบเสาะค้นหาความรู้ 4) รูปแบบจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง มากกว่ารูปแบบจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

กลück (Gluck, 2004, หน้า 152) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบมี 2 ส่วน ดังนี้

1. สถาบัน (Institution) หมายถึง ส่วนหนึ่งหรือระบบหนึ่งในสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติเป็นแนวปฏิบัติหน่วยย่อยของสถาบัน แนวปฏิบัติหน่วยย่อยแบ่งออกเป็นบทบาท (Role) และความคาดหวัง (Expectation) บทบาทจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและการแสดงออกของบุคคลเป็นการ

กล่าวถึงลักษณะในการทำงานในตำแหน่งในหน้าที่และสถานะภายใต้แนวปฏิบัติสถาบัน และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ส่วนความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์หรือมาตรฐาน ที่ทางสังคมหรือสถาบันที่มุ่งหวังจะได้รับการปฏิบัติจากผู้สวมบทบาทผลที่ได้จะสมบูรณ์หรือไม่นั้นเกณฑ์หรือมาตรฐาน ควรกำหนดความสัมพันธ์กับบทบาทอื่น ๆ ด้วย ในสถาบันแนวคิดนี้ทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ทำให้การดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์หรือมาตรฐาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคคล (Individual) เป็นรูปแบบของระบบสังคมที่มีองค์ประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร คือ บุคลิกภาพ (Personality) และความต้องการส่วนบุคคล (Need Disposition) บุคลิกภาพมีความสำคัญอย่างมากต่อการวางตัวบุคคลในการผู้สวมบทบาทที่จะปฏิบัติความคาดหวังในการทำงานของสถาบัน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบหรือกระบวนการ และ 4) ผลของรูปแบบ

5. การตรวจสอบรูปแบบ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

สมาน อัครภูมิ (2550, หน้า 83) ได้เสนอแนวทางในการตรวจสอบรูปแบบที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยและพัฒนารูปแบบไว้อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งจาก 3 วิธีดังนี้คือ

1. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ

2. ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนาบุคคลและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเสร็จแล้วให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์พร้อมกับประเมินรูปแบบทั้งในด้านความเหมาะสมของรูปแบบและความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์และข้อเสนอแนะผู้วิจัยต่อไป

3. ตรวจสอบโดยการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริงหรือเหตุการณ์จำลองตามแบบแผนที่ออกแบบไว้เพื่อสังเกตรวบรวมข้อมูลและความเห็นต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไปหลังจากได้ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังกล่าวมาแล้วผู้วิจัยควรได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติมพร้อมกับสรุปข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เห็นว่าสำคัญต่อรูปแบบและการนำรูปแบบไปใช้ต่อไป

ไอสเทอร์ (Eisner, 1976, หน้า 192-193) ได้เสนอแนวคิดในการตรวจสอบรูปแบบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่ต้องการความรู้ความชำนาญเพื่อพิจารณาละเอียดมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิคือการรับรู้ที่เท่ากันและได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ ไม่เน้นผลสัมฤทธิ์หรือเน้นเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ซึ่งแตกต่างรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือกระบวนการการวิเคราะห์โดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณากันเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการประเมินเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของรูปแบบ

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยรูปแบบการประเมินที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีการลงลึกรายละเอียดเฉพาะทางและต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องมือวัดได้ ต้องใช้ความรู้ความสามารถจากประสบการณ์ของผู้ประเมินเพียงเท่านั้น ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้นในสาขาเฉพาะทางที่ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้ผู้ศึกษาในเรื่องนั้นจริง ๆ มาเป็นผู้ประเมินผลทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้งลงลึกรายละเอียดเฉพาะทาง

3. เป็นรูปแบบที่ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยการประเมินจะให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเพียงธรรมดาและมีดุลพินิจที่ดีมีความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

4. เป็นรูปแบบกระบวนการทำงานที่ยืดหยุ่นของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคนโดยใช้ประสบการณ์และความชำนาญนับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

สรุปได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีและสามารถใช้วิธีตรวจสอบความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบที่ผู้บริหารสถานศึกษานำรูปแบบไปใช้โดยตรงและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่ชำนาญการด้านการบริหารเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและควรเผยแพร่ต่อกรนำไปใช้จริงในสถานศึกษาต่อไป

งานวิจัยนี้ สรุปลงค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบและกระบวนการในแต่ละองค์ประกอบ และ 4) ผลของรูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ

อำนาจ จารุมนีโรจน์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งผลต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อทราบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียนดีศรีตำบล เพื่อทราบผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล และ เพื่อทราบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งผลต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรี กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนดีศรีตำบล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 99 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาละ 3 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบรูปรีค สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งผลต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล พบว่า

1. การบริหารโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียนดีศรีตำบล ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน

2. ผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่าทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ตามลำดับดังนี้ การรักษาชื่อเสียงของโรงเรียนดี นักเรียนมีความสุขดี นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นักเรียนเป็นคนดี นักเรียนสนใจในการเรียน นักเรียนสนใจเหตุการณ์สำคัญของโลกทันเหตุการณ์ทันโลก

3. การบริหารโรงเรียนทั้งระบบส่งผลต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล ผลการวิจัยพบว่าการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ส่งผลต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการบริหารจัดการโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสนับสนุนต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล

อุดม ชูสีวรรณ (2559) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลและเสนอรูปแบบการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนามจากโรงเรียนกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน เลือกจากโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ประสบความสำเร็จ เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย วิธีปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล และขั้นตอนที่ 5 การประเมินระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 5 ฉบับ ซึ่งใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างาน ครู ผู้ปกครองและนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติ และ 7) ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน นำองค์ประกอบไปสร้างรูปแบบการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลได้ 6 ระบบดังนี้ ระบบที่ 1 การนำองค์กรโดยต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียนที่มีความท้าทาย เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ระบบที่ 2 การวางแผนกลยุทธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องนำวิสัยทัศน์มาดำเนินการในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไปสู่ความเป็นเลิศระบบที่ 3 การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรตามความสามารถของผู้เรียนโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ระบบที่ 4 การวัด สารสนเทศและการจัดการความรู้เพื่อกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและวิธีการวัดผลการปฏิบัติงานของทุกระบบ ระบบที่ 5 การพัฒนาบุคลากรเป็นฐานในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ ระบบที่ 6 ระบบการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับระบบการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนองค์ประกอบที่ 7 เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานจาก 6 ระบบ

กันตพัฒน์ มณฑา (2562) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัว

แปรด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนรองลงมา คือ ด้านการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านตัวผู้บริหาร ในการจัดการเรียนรู้และความรู้ในการวิจัย ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือของชุมชน โดยมีอิทธิพลทางบวก และโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถอธิบายคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้ผลการวิจัยได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ที่ระดับมาก

ทรงพล เจริญคำ (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนพระยามนธาตุราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจำนวน 3 คน ครูจำนวน 97 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพ มีความตรงและความเหมาะสมมาก ซึ่งประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 2) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ 3) การส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนในการจัดการศึกษา 4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 5) การพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียน

ทวีศักดิ์ สมนอก (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ 2) พัฒนารูปแบบ และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบโดยสังเคราะห์ข้อมูล จากการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 119 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบโดยสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญและสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการทดลองใช้โรงเรียน 1 แห่งโดย มีกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 24 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจในสถานศึกษา ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรและนอกรวมทั้ง ด้านความเป็นผู้บริหารมืออาชีพและครูมืออาชีพ ด้านการมุ่งเน้นคุณลักษณะนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 2) ผลการพัฒนารูปแบบโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความถูกต้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินการรูปแบบโดยการทดลองใช้ ในภาพรวมของการ

ดำเนินการตามรูปแบบจากรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัด คุณภาพของการปฏิบัติตามรายการที่คู่มือให้ปฏิบัติตามตัวชี้วัด และความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามรูปแบบ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน

ทงศักดิ์ โพธิ์เกตุ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 วัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ทดลองใช้ และประเมิน โดยวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน 1) การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒินำมาขยายร่างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน 2) การทดลองใช้รูปแบบฯ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 กับครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 78 คน รวมจำนวน 87 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบประเมินโรงเรียนคุณภาพ แบบสรุปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ 3) การประเมินรูปแบบโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฯ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 4) กระบวนการบริหารของรูปแบบบริหารโรงเรียนคุณภาพ 7 ขั้นตอนการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ 5) ผลผลิตของโรงเรียน และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบฯ โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่ามีผลการประเมินตนเองตามองค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี ด้านนักเรียนพบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.94 และความพึงพอใจโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.04) และรูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.17)

อรรถพงษ์ อินตะวงศ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้ง

ระบบ จำนวน 560 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นของรูปแบบด้วยโปรแกรมสถิติ (Mplus) ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 28 ตัวแปรสังเกตได้ และ 63 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) เครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLN) มี 4 ตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัวชี้วัด 2) การบริหารจัดการสถานศึกษา (Man) มี 5 ตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัวชี้วัด 3) การจัดการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน (LD) มี 5 ตัวแปรสังเกตได้ 14 ตัวชี้วัด 4) โรงเรียนพัฒนาตนเอง (WSAS) มี 5 ตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัวชี้วัด 5) ครูมืออาชีพ (WSAT) มี 4 ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวชี้วัด 6) เครือข่ายการเรียนรู้ (WSAN) มี 2 ตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวชี้วัด 7) นักเรียนคุณภาพ (WSAQ) มี 3 ตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวชี้วัด โดยผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบ ประกอบด้วย ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 169.058 ที่ระดับนัยสำคัญ $p=.2416$ ท้องาคความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 157 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ .999 ดัชนีที่แสดงการยอมรับของโมเดล (TLI) เท่ากับ .998 และดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.012 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ ในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .022

2. ผลการนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียนคุณภาพ ได้แก่ กำหนดเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหาร พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและการพัฒนานักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีการพัฒนาครูสู่ครูมืออาชีพ และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียนในด้านคุณภาพของนักเรียนทุกด้าน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

สุระ อ่อนแพง (2556) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมและการบริหาร ในการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร ศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี 6 แห่ง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน 2) การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยอาศัยผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาตรวจสอบโดยวิธีสนทนากลุ่มเพื่อ

ความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน 3) การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมมนากลุ่มรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูจำนวน 60 คน ถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ 1) นักเรียนมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) นักเรียนมีความเมตตา กรุณา 3) นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต 4) นักเรียนมีความมีระเบียบวินัยในตนเอง 5) นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่นในการทำงาน 6) นักเรียนมีความกตัญญูต่เวทียและรักความเป็นไทย 7) นักเรียนมีความรับผิดชอบ 8) นักเรียนมีความอดทนอดกลั้น 9) นักเรียนมีความเคารพและอ่อนน้อมถ่อมตน 10) นักเรียนมีความพอเพียง 11) นักเรียนมีความมีจิตสาธารณะ 12) นักเรียนมีความยุติธรรม 13) นักเรียนมีความสามัคคี 14) นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มี 4 วิธี ดังนี้ 1) ครูมีการบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) ครูบูรณาการเข้ากับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตนักเรียนในชุมชน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน 2) การวางแผนโดยการมีส่วนร่วม 3) การดำเนินงานพัฒนา 4) การติดตามประเมินผลตามสภาพจริง 5) ประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามีความเป็นไปได้ในระดับมาก และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สัมฤทธิ์ สมนาม (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดเล็ก 2) เพื่อพัฒนารูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 3) เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และกระบวนการวิจัยจำแนกออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ระยะที่ 2 ออกแบบรูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ระยะที่ 3 ศึกษาการใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เครื่องมือที่

ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่สภาพครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ครอบครัวมีรายได้น้อย นักเรียนไม่ได้อยู่กับบิดา มารดา ส่วนใหญ่จะอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการอบรมดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ความเป็นอยู่จึงไม่ค่อยดี ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้เรียนหนังสือ จึงทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่น จิตใจกระด้าง เห็นแก่ตัว ไม่ไว้ใจใคร ขาดความมั่นใจในตนเอง มั่วสุมกับเกม ยาเสพติด อบายมุข ลักขโมย ชอบทำลายของส่วนรวม ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ในเรื่องของการอบรมดูแลความประพฤติผู้ปกครองส่วนใหญ่จะโยนภาระทั้งหมดมาให้โรงเรียนและครูผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบในการอบรมดูแลความประพฤติของนักเรียน ดังนั้น จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ โรงเรียนและผู้ปกครองมีความต้องการให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้นให้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2. รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความเหมาะสมและครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กิจกรรมในการพัฒนา จำนวน 15 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมหน้าเสาธง 2) กิจกรรมนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียน 3) กิจกรรมฟังธรรมทุกวันศุกร์ 4) กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ 5) กิจกรรมเขตพื้นที่รับผิดชอบ 6) กิจกรรมบันทึกความดี 7) กิจกรรมนักเรียนประพฤติดี 8) กิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัย 9) กิจกรรมนักเรียนรู้จักการออม 10) กิจกรรมหารายได้ระหว่างเรียน 11) กิจกรรมจิตอาสาพาน้องทำดี 12) กิจกรรมปลูกและดูแลต้นไม้คนละต้น 13) กิจกรรมค่ายวิชาการ 14) กิจกรรมห้องเรียนนำอยู่ 15) กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันและกัน อย่างสมดุลให้เกิดผลตามความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้จรคุณภาพของ Deming (PDCA) จะช่วยขับเคลื่อนรูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทำให้นักเรียนที่ได้รับการพัฒนามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้นตามความคาดหวัง

3. ศึกษาการใช้รูปแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ปรากฏว่า 3.1) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ก่อนนำรูปแบบไปใช้มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำรูปแบบไปใช้เป็นเวลา 1 ปี การศึกษาทำให้ผลการดำเนินงานพัฒนาขึ้น จนมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 3.2) ครูผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

นริศรา ตาปราบ (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ (2) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ (3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ผู้บริหารจำนวน 6 คน ครูจำนวน 15 คน ระยะที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิร่างรูปแบบจำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ จำนวน 7 คน ระยะที่ 3 นักเรียน จำนวน 200 คน ครูผู้ประเมินกิจกรรม จำนวน 50 คน ร่วมกิจกรรมติดตามประเมินผลการใช้รูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีทั้งหมด 8 คุณลักษณะ ได้แก่ คุณลักษณะที่ 1 รักชาติ ศาสน กษัตริย์ ด้านการเป็นพลเมืองดีของชาติ คุณลักษณะที่ 2 ซื่อสัตย์ สุจริต คุณลักษณะที่ 3 มีวินัย คุณลักษณะที่ 4 ใฝ่เรียนรู้อย่างพอเพียงคุณลักษณะที่ 5 อยู่อย่างพอเพียงคุณลักษณะที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน คุณลักษณะที่ 7 รักความเป็นไทยคุณลักษณะที่ 8 มีจิตสาธารณะระดับคุณลักษณะทั้ง 8 อยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นวาทัง 19 กิจกรรม มีความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณารายขอมีระดับมากที่สุดทุกขอ ได้แก่ ด้านหลักการ, นวัตกรรม, ด้านเนื้อหา, ด้านกิจกรรม/ขั้นตอนการปฏิบัติงานและด้านประเมินผลมากที่สุด ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการร่วมกิจกรรมนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี ทั้ง 8 ด้าน ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม และทุกรายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระครูโสภณภัทรเวทย์ (อิทธิพล ปธานิโก) (2563) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 17 ท่าน ด้วยแนวคำถามสำหรับการ

สนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการ 1.1) หลักการพัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน 5 ด้าน คือ การศึกษาหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้การจัดแผนการ สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล 1.2) หลักการส่งเสริมคุณธรรม ของนักเรียน 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและ อุดมการณ์คุณธรรม 2) จุดมุ่งหมาย 2.1) เพื่อให้สถานศึกษาได้พัฒนากิจกรรม 2.2) เพื่อให้ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรม 2.3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารและ บุคลากรในสถานศึกษานำหลักการไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ EASS Model

ชาญชิต ทัพพณี (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ พัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ในการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมประกอบด้วย ขั้นที่ 1.1 การศึกษาแนวทางการ พัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมโดยการสังเคราะห์เอกสาร ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการ พัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ขั้นที่ 2.2 การ ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม โดยผู้บริหารโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์รูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาครูให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ อาชีพครูและเสริมสร้างจริยธรรมในโรงเรียน 2) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยเน้น ความคิดเชิงระบบ และผ่านโครงการคุณธรรม 3) เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณธรรม โดยใช้หลักทรงงานหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความเป็นเจ้าของด้วยภาคภูมิใจ องค์ประกอบที่ 2 หลักการรูปแบบการ ประกอบด้วย 1) หลักการทรงงาน 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม 4) หลักความเป็นเจ้าของด้วยความภาคภูมิใจ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการ 2) วิธีการพัฒนาคุณธรรม องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ

ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการ ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ประกอบด้วย 1) ครูและ 2) ผู้เรียน องค์ประกอบที่ 6 แนวทางการประเมิน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการประเมิน 2) ประเด็นการประเมิน 3) วิธีการประเมิน และ 4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน และเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมต้องร่วมมือกันทั้งโรงเรียน โดยดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ธีรรัช เกษโร, พระครูพิจิตรศุภการ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์ และสุเวทิน ไกรนรา (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ กลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการวินัยของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ 2) ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ และ 3) นำเสนอรูปแบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์จำนวน 14 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึกโดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และนำข้อมูลสังเคราะห์และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปแบบสัมภาษณ์แล้วประมวลผลโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบมี กิจกรรมย่อยคือ กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนดูแลรักษาสุขภาพ กิจกรรมที่ส่งเสริมการตรงต่อเวลาของนักเรียน กิจกรรมการออม และกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันของโรงเรียน โดยมี 3 กิจกรรมย่อยคือกิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติตาม กิจกรรมการเสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กิจกรรมการดูแลความสะอาดของเขตพื้นที่ที่นักเรียนรับผิดชอบภายในบริเวณโรงเรียน ผลการศึกษารูปแบบพบว่า กระบวนการดำเนินการบริหารจัดการ คือ วางแผนโดยมีการประชุมครูเพื่อระดมความคิด วิธีการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน มีการประเมินติดตามนักเรียนในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผลการเสนอรูปแบบผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความ

รับผิดชอบ วัตถุประสงค์และกระบวนการดำเนินการพัฒนาระยะบววินัย มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์เหมาะสม แล้วสามารถนำผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับทบทวน แก้ไข เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานเพื่อในความสำเร็จของการจัดกิจกรรมต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติเมอร์ (Sammon, Hillman & Mortimore, 1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิผลว่ามี 11 ปัจจัย ดังนี้ 1) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ประกอบด้วย มีความมั่นคงและชัดเจนของวัตถุประสงค์ขององค์การ และบริหารเชิงรุก สร้างทีมงานบริหารของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการหลักสูตร การตัดสินใจ และการใช้นโยบายต่าง ๆ สร้างครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมกัน ประกอบด้วย การมีเอกภาพของเป้าหมายโรงเรียน มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน มีความเคารพในสถาบัน 3) มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระบบ ระเบียบ มีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน 4) การเรียนการสอนที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย การใช้เวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหาร เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ 5) มีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ประกอบด้วย ความมีประสิทธิภาพของแผนการสอนในการเตรียมการสอน มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนของแผนการสอน มีบทเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 6) มีความคาดหวังต่อโรงเรียน นักเรียนในระดับสูง ประกอบด้วย ครูและนักเรียนมีความคาดหวังในระดับสูงรวมทั้งถึงทั้งโรงเรียน มีการสื่อสารและเสริมแรงเพื่อให้มีความคาดหวังสู่ความเป็นจริง มีการคิดการปฏิบัติที่ทำให้ไปสู่ความคาดหวัง 7) มีการเสริมแรงครู ประกอบด้วย การให้ความเป็นธรรมในการให้รางวัล และการลงโทษ ชี้แจงและให้ทราบผลการพัฒนาหรือการปรับปรุง 8) มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน ประกอบด้วย มีการติดตามผลการเรียนของนักเรียน มีการประเมินศักยภาพของโรงเรียน 9) นักเรียนมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การสร้างความศรัทธาของครู ให้มีแก่นนักเรียน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้นักเรียน การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน 10) มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ การให้ความร่วมมือที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 11) เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนให้มีการเรียนรู้ และรับผิดชอบต่อโรงเรียนตัวเอง เพื่อสร้างทีมงานในการพัฒนาโรงเรียน

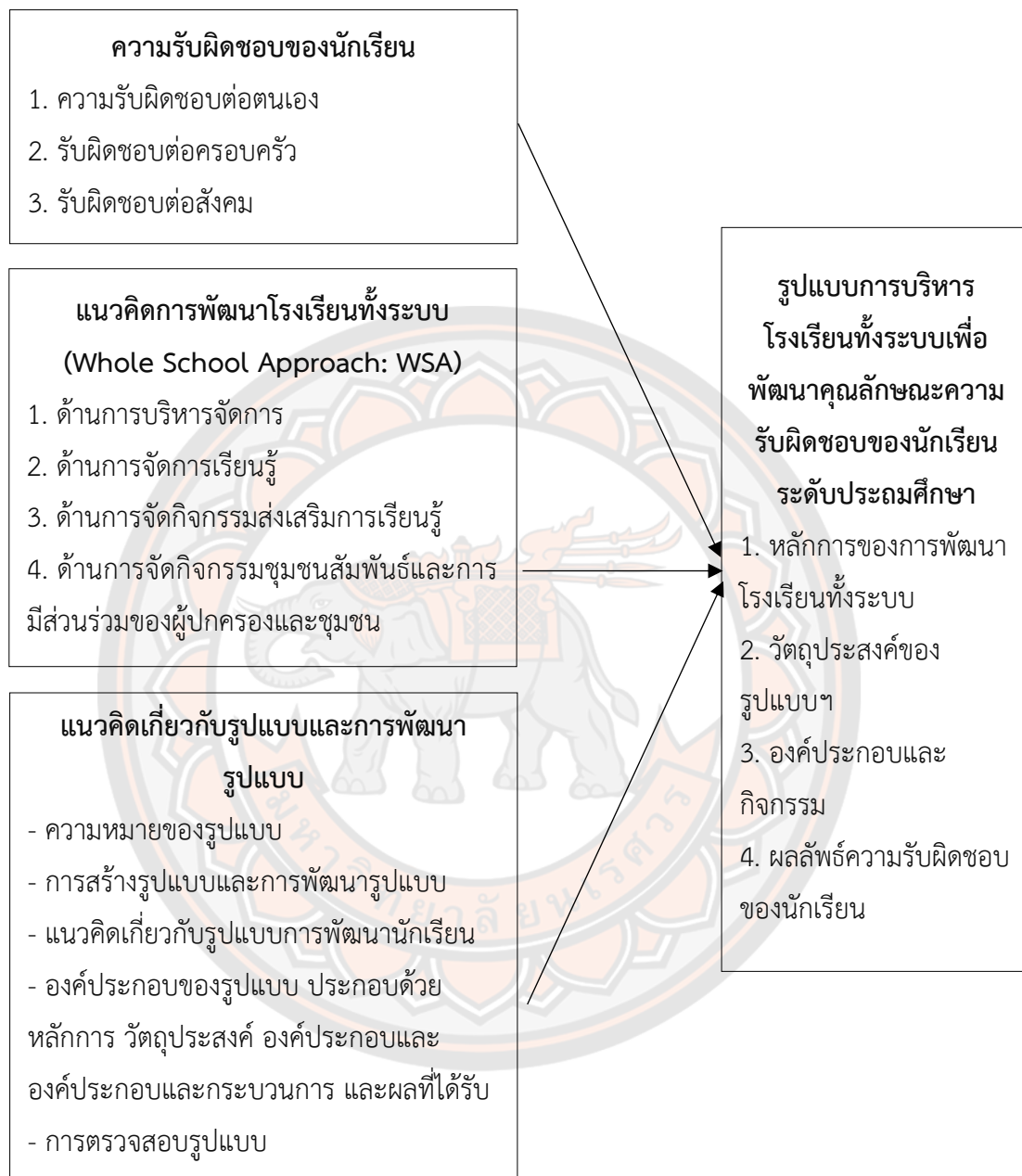
สเรการ์, แคลร์ และคณะ (Smrekar, Claire, 2001) ได้วิจัยเรื่อง “March toward excellence: School success and minority student achievement in department of

defense schools. a report to the National Education Goal Panel. Lessons from the state's” เป็นการศึกษาเรื่องการไปสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย (กลุ่มละตินอเมริกันและแอฟริกัน) โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โครงสร้างองค์กรและโครงสร้างของรัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประจำวันของสถานศึกษาใน department of defense schools และอำนาจของเขตในการกำหนดนโยบาย เช่น ธรรมชาติและคุณภาพในการสอนของสถานศึกษา department of defense ทั้งในและต่างประเทศเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนและครอบครัวผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยทำการเยี่ยมชมสถานศึกษามัธยมต้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมันและประเทศญี่ปุ่น ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ของ department of defense สถานศึกษาของ depart of defense ได้รับคะแนนเกือบสูงสุดของรัฐในการอ่านและเขียนในการแข่งขัน National assessment of education progress ในปี ค.ศ.1998 นักเรียนผิวขาวและกลุ่มอื่น ๆ ได้รับคะแนนดีกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ในรัฐอื่น ๆ และความแตกต่างระหว่างสีผิวและเชื้อชาติมีน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ บริบททางทหารของ department of defense มีส่วนช่วยสนับสนุนให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น กระบวนการของการวางแผนกลยุทธ์การมุ่งไปในทิศทางเดียวกันขององค์ประกอบที่สำคัญความคาดหวังที่สูงคุณภาพของผู้สอน โปรแกรมก่อนและหลังเรียน ขนาดของสถานศึกษา และพันธะผูกพันจากทางทหาร

สกอตและบริดเจ็ต (Scott and Bridget, 2005) ได้วิจัยเรื่อง เขาถึงหัวใจของเรื่อง : ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพฤติกรรม (Getting to the Heart of the Matter: Examining the Efficacy of a Whole-School Approach to Behavior Management) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบส่งผลต่อการบริหารจัดการพฤติกรรมอย่างไร 2) อะไรคือปัจจัยหลักที่จะทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบเกิดประสิทธิผล 3) อะไรคือระบบหลักที่จะทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบเกิดประสิทธิผล 4) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบผลการวิจัยปรากฏว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของบุคคลมีผลต่อการทำงาน และความสำเร็จของโรงเรียนการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบจะมีประสิทธิผล เมื่อการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบนั้นมีผลกระทบเชิงบวกต่อการกระทำของนักเรียน การพัฒนาโรงเรียนในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบสิ่งแรกที่ต้องตรวจสอบ คือ คุณภาพความสัมพันธ์ภายในโรงเรียน เพราะสิ่งนี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมนักเรียน หลักการและวัฒนธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในโรงเรียนจะมีผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาครั้งนี้ เป็นการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา และเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ดังรายละเอียดในภาพ 3

ภาพ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล คือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาลักษณะ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ คือ 1) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 2) ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ 3) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือ

แบบวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 2) ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ 3) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สัมภาษณ์ตัวแปรการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่นำมาใช้ในองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ขององค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล คือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาลักษณะ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน 2) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

3) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในระดับประถม 4) การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือ

แบบวิเคราะห์คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน 2) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา 3) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในระดับประถม 4) การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

- 1.1 โรงเรียนบ้านหนองกุลา
- 1.2 โรงเรียนบ้านแก่งจุงนาง
- 1.3 โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก
- 1.4 โรงเรียนบ้านหนองหิน
- 1.5 โรงเรียนวัดบ้านมุง
- 1.6 โรงเรียนชุมชน 17 บ้านนาตาดี

ซึ่งเป็นโรงเรียนดังกล่าวที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1) เป็นโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามนโยบายของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

2) ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่ได้รับการยอมรับ

3) เป็นโรงเรียนที่พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบที่เป็นต้นแบบ/แกนนำขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม

2. เครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3. การสร้างเครื่องมือ

3.1 ศึกษา และวิเคราะห์แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3.2 กำหนดประเด็นสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาและกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

3.3 ร่างประเด็นแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา พร้อมรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณา ความสอดคล้องระหว่างประเด็นสัมภาษณ์กับรายละเอียดของวิธีการพัฒนาและกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาค่าดัชนี IOC (Index of Item-Objective Congruence)

3.5 นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาพิจารณา และคำนวณค่าดัชนี IOC ซึ่งทุกประเด็นสัมภาษณ์มีค่าดัชนี IOC รายประเด็น เท่ากับ 1.00 จึงผ่านเกณฑ์ค่าดัชนี IOC ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

3.6 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ และนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวรในการทำหนังสือถึงผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) เพื่อขอเข้าสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) อย่างน้อย 1 สัปดาห์ได้ศึกษาเอกสาร

3.3 ผู้วิจัยประสานเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

3.4 ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาจากผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดเทปตามแบบสัมภาษณ์ และสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นที่ 2.1 การยกยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการยกยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 2) ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ 3) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) 4) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน 5) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา 6) ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบในระดับประถมศึกษา 7) การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) และศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังนี้

การตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหาร ครู และนักเรียน ในการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของ

นักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ได้แก่

- 1.1 ดร.พิทยา แสงสว่าง อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
- 1.2 ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.3 ดร.วิริยะ วรายุ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
- 1.4 ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
- 1.5 ดร.สมศักดิ์ ประसार ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะทาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
- 1.6 นายสมเดช อ่างศิลา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเนินกระปรอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
- 1.7 นางทัศนีย์ แก้วกองทัพย์ ครูโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
- 1.8 นางภัทรวี สุขโชน ครูโรงเรียนบ้านกองทุล(พิทักษ์ราษฎร์วิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
- 1.9 นางสาวศรัญญา อิสสะอาด ครูโรงเรียนบ้านลำมะเเกรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2. เครื่องมือ

เครื่องมือของการวิจัยในชั้นตอนนี้ ได้แก่

2.1 เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ 1) ที่มาของงานวิจัย 2) ข้อมูลผลการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านความเหมาะสม ซึ่งเป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของไลเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 109) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสม ในระดับมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสม ในระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด
 สำหรับวิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา
 คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพ
 ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียน
 ทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. ศึกษาแนวทางในการประเมินการนำรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหาร
 โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้
 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สร้างแบบประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้
 รูปแบบดังกล่าว
3. สร้างแบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ
 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ตรวจแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากขึ้น
4. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณา
 ความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาตัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า
 IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า แบบประเมินมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00
5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญที่มี
 ความรู้และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหาร ครู และนักเรียน ในการบริหารโรงเรียนทั้ง
 ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน ประเมินร่าง
 รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประเมิน

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ
 รับผิดชอบระดับประถมศึกษา ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2.1 ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์
 การทำงานเกี่ยวข้องกับการบริหาร ครู และนักเรียน ในการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา
 คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
 (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ทำการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหาร
 โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา และได้นำรูปแบบมา

ดำเนินการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เมื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากข้อมูลทั้งที่เป็นถ้อยคำ และการเขียนลงในเอกสารการสนทนา แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นการสนทนา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำข้อมูลนั้นไปสู่การปรับรูปแบบ ตามลำดับ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

หลังจากการตรวจสอบร่างรูปแบบแล้ว ผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาดำเนินการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งคู่มือการใช้ฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) เหตุผลและความจำเป็น 2) วัตถุประสงค์ของคู่มือ และ 3) ประโยชน์ของการนำคู่มือไปใช้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) องค์ประกอบของรูปแบบ และ 5) ผลที่ได้รับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) เทคนิค/เครื่องมือ: ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) เทคนิค/เครื่องมือ: การจัดการเรียนรู้ 3) เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และ 5) ตัวอย่างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การประเมินขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน รวมโรงเรียนละ 3 คน ของโรงเรียนต้นแบบ/แกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) โรงเรียนบ้านปะทาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 และ 3) โรงเรียนบ้านโกรกถ้ำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามนโยบายของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

1.2 ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่ได้รับการยอมรับ

1.3 เป็นโรงเรียนที่พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ที่เป็นต้นแบบ/แกนนำขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม

2. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินรูปแบบฯ มีดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของไลเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 109) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นข้อคำถามปลายเปิด

สำหรับวิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา

2. ศึกษาแนวทางในการประเมินการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สร้างแบบประเมินรูปแบบดังกล่าว

3. สร้างแบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ตรวจแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

4. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาคัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า แบบประเมินมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบประเมินไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน รวมโรงเรียนละ 3 คน ในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ/แกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) โรงเรียนบ้านปะทาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 และ 3) โรงเรียนบ้านโกรกกลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัย (IOC) จำนวน 5 คน

3.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนต้นแบบ/แกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน รวมจำนวน 9 คน

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบประเมินการนำ

รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์คำตอบที่ได้จากส่วนที่เป็นข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อ และภาพรวม ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 22-25)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นค่าพิจารณา หากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ผลการศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 3 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	แนวดำเนินการ
1.การบริหารจัดการสถานศึกษา	1. การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ	1. เป้าหมาย (Goal) 2. บริบท (Context) 3. ปัจจัยนำเข้า (Input) 4. กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) 5. ผลผลิต (Output) 6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)
	2. พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม	1. การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่น ด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน 2. การพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร โครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น
	3. สนับสนุน ครู และนักเรียน ทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้	การสนับสนุนให้ครูทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน 2) การทำระบบฐานข้อมูล 3) กระบวนการ PLC 4) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน 5) มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	แนวดำเนินการ
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้	4.1	โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา
	4.2	ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน
	4.3	กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
	4.4	มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน เป้าหมาย
5. สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน	การแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) เครือข่ายความร่วมมือ	
2. การจัดการเรียนรู้	1. บูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก	1. การเตรียมความพร้อม 2. การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ 3. การร่วมกันลงมือปฏิบัติ
	2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	1. การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา 2. ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน 3. ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom) 4. ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน 5. ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	แนวดำเนินการ
3. จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนการสอน	3. จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการ เรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็น ระเบียบเรียบร้อย 3. มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จ ของนักเรียน 4. การมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ 5. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) 6. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็น ประจำ 7. ความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับ โรงเรียน
4. ประเมินผลตามสภาพ จริง	4. ประเมินผลตามสภาพ จริง	<ol style="list-style-type: none"> 1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการ พัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความ ต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน 2. การประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน 3. การสนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้าง จิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน
3. การจัด กิจกรรม ส่งเสริมการ เรียนรู้	1. ส่งเสริมนักเรียนให้มี ส่วนร่วมพัฒนา ครอบครัวและชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน 2. ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน 3. สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน 4. การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ของโรงเรียน

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	แนวดำเนินการ
	2. นักเรียนมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึก	1. นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมาย ด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของ นักเรียน 2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ความรับผิดชอบของนักเรียน 3. นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 4. นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน
	3. ทุกภาคส่วนเข้ามามี ส่วน ร่วม ใน การ จัด การศึกษาและกิจกรรม การเรียนรู้	1. โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน 2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน 3. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่างๆ 4. โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม 5. โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน 6. โรงเรียนชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน
4. การ จัด กิจกรรมชุมชน สัมพันธ์และ การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง และชุมชน	1. โรงเรียนมีนโยบายใน การจัดกิจกรรมชุมชน สัมพันธ์อย่างหลากหลาย และต่อเนื่อง	1. การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2. ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) 3. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 4. การสร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี 5. การประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชน สัมพันธ์

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	แนวดำเนินการ
2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการ พัฒนาโรงเรียน	2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการ พัฒนาโรงเรียน	1. สร้างข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของ ผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน 2. ความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา วิทยากรท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพ ผู้เรียน และการศึกษาต่อ
3. ชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการ/สนับสนุน การระดมทรัพยากรให้ โรงเรียน	3. ชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการ/สนับสนุน การระดมทรัพยากรให้ โรงเรียน	1. ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา กับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2. สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่ง คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี
4. ชุมชนส่วนร่วมเป็น วิทยากร/ เป็นปราชญ์ ชาวบ้าน /ให้ สถาน ประกอบการเป็นแหล่ง เรียนรู้ให้โรงเรียน	4. ชุมชนส่วนร่วมเป็น วิทยากร/ เป็นปราชญ์ ชาวบ้าน /ให้ สถาน ประกอบการเป็นแหล่ง เรียนรู้ให้โรงเรียน	สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหาชุมชน และสังคม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ
5. ชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการและสนับสนุน การจัดกิจกรรมของ โรงเรียน	5. ชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการและสนับสนุน การจัดกิจกรรมของ โรงเรียน	1. ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมิน คุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาในปีต่อไป 2. การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่ โรงเรียน

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	แนวดำเนินการ
	6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน	1. กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และระยะเวลา 2. ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย 3. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากตารางที่ 3 พบว่า องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 18 ตัวแปร ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ประเมินผลตามสภาพจริง

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

4. ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

1.2 ผลการศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 4 ผลการศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
1 . ความรับผิดชอบต่อตนเอง	1. รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	<p>1. เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว</p> <p>2. สร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหา ออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน</p> <p>3. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p>

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
1 . ความ รับผิดชอบต่อ ตนเอง	1. รู้จักหน้าที่และ กฎระเบียบ	4. รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการ ชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบและจัดการอารมณ์และ ความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเอง เข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาใน ชีวิตประจำวันและการเรียน มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถตัดสินใจและมุ่งมั่นที่ จะจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง รับผิดชอบและจัดการอารมณ์และความเครียด ละเว้นการ กระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการ ปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ
	2. ปฏิบัติหน้าที่จน สำเร็จ	1. เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ กระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการ แก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการ แสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว 2. สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่าย เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผล สนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือ สนใจ ใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษา ปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจ เป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหา 3. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตาม วัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกัน ตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ปรับตนให้ เล่น เรียน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมา คารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้เหมาะสมกับบทบาท ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อตกลงครอบครัว และโรงเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหา

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
		<p>ที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p> <p>4. ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จรับผิดชอบ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบกฎ และกติกา</p> <p>5. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็นการลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกาย - การเก็บของใช้ - การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว - การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น <p>ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์</p> <p>6. กรอบโครง สร้างจากนิยามสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และระดับความ สามารถของผู้เรียนตามร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ กรอบโครง สร้างจากนิยามสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และระดับความ สามารถของผู้เรียนตามร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ</p> <p>ด้านกรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดการตนเอง</p> <p>7. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)</p>

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
3. ขยันหมั่นเพียร อดทน	3. ขยันหมั่นเพียร อดทน	<p>1. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็นการลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกาย - การเก็บของใช้ - การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว - การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น <p>2. สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้ มีจิตวิทยาศาสตร์ที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทน ในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในควมมีเหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออก รับฟังความคิดเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์สามารถใช้กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้</p> <p>3. อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการไม่อยากมาโรงเรียนเรียนไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ออก โดนเพื่อนแกล้ง อุบัติเหตุจากการเล่นชนอดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>4. รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบและจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบและจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p>

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
4. ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	1. ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือตรงกับลักษณะงาน	<p>การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงานช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปลุกผักสวนครัว - การบำรุงรักษาของเล่น - การซ่อมแซมของใช้ส่วนตัว - การประดิษฐ์ของใช้ในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อภิปรายแนวทางในการทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย
		<p>2. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้</p> <p>3. ระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ</p> <p>4. มีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาวะทางกายที่ดีอย่างสมดุลกับสุขภาวะด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรงกินอยู่ ดู ฟังเป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวเผชิญปัญหา แก้ปัญหายอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว</p> <p>5. รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p>

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
2. รับผิดชอบ ต่อครอบครัว	1. ตั้งใจช่วยเหลือ งานต่าง ๆ ภายในบ้าน	1. บอกวิธีการและประโยชน์การทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และครอบครัว 2. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย 3. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงาน ร่วมกัน 4. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและ ผู้อื่น 5. มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ ห้องเรียน ห้องน้ำ และห้องส้วม 6. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มี สุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจาก ภัยต่างๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว 7. รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้ อย่างสมดุลทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนดี มีวินัยมีสุนทรียภาพ ชื่น ชมในความงามรอบตัวมีความมั่นคงทางอารมณ์มีบุคลิกภาพ เป็นไทยผ산ความเป็นสากล ทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ของชาติ และธำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทย 8. สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับ การเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่ เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็วรวมทั้ง สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและพัฒนาชีวิต ให้มีความสุขความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
2. ปฏิบัติตนเพื่อความ สุขไม่นำ ความเดือดร้อนให้ ครอบครัว		<p>1. รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตนตามกฎหมายกติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้น ในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>พฤติกรรมย่อย</p> <p>2. ให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ</p> <p>3. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร - การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน - การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่ง <p>ให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>4. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่างๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p>

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
3. เคารพเชื่อฟัง ผู้ปกครอง	3. เคารพเชื่อฟัง ผู้ปกครอง	ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษา สมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและ การตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีใน การอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วน ร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย
3. รับผิดชอบ ต่อสังคม	1. ปฏิบัติอย่าง ถูกต้องเหมาะสม	1. เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ กระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการ แก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหา ความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการ ดำรงชีวิตและครอบครัว 2. สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่อ อธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผล สนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหา ออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็น สิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน 3. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มี สุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจาก ภัยต่างๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิด ขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพใน ความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ของสังคมสมรรถนะ

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
		<p>4. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p> <p>5. ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย</p>
2. ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม		<p>ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย</p>
3. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน		<p>1. ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย</p>

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	พฤติกรรมบ่งชี้
		2. อีสาระที่จะคิดและ แสดงออกที่รับผิดชอบ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบต่อและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตาม บทบาทหน้าที่ ของ ตนเอง เคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูล ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบคลุม เพื่อนร่วม ชั้นเรียน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือ โรงเรียน แก้ไขความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล
	4. รักษาผล ประโยชน์และ ชื่อเสียงของ โรงเรียน และ ส่วนรวม	มีความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักปฏิเสธ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนรวมต่าง ๆ ที่โรงเรียน จัดขึ้น หรือครุมอบหมาย และแจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหา หรือ ความขัดแย้งในชั้นเรียน

จากตาราง 4 ผลการศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ได้ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 12 ตัวแปรที่สังเกตได้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ 1) รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) ขยันหมั่นเพียร อดทน 4) ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้ แข็งแรง

2. รับผิดชอบต่อครอบครัว 1) ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) ปฏิบัติตนเพื่อ ความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว 3) เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

3. รับผิดชอบต่อสังคม 1) ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อ ส่วนรวม 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียง ของโรงเรียนและส่วนรวม

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ตาราง 5 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความรับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
1.ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	<p>1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ</p> <p>1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ</p> <p>1.3 ขยันหมั่นเพียร อดทน</p> <p>1.4 ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย</p> <p>1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง</p>	<p>1. การวางแผนกำหนดนโยบาย วางแผนการทำงาน และทำงานตามลำดับ รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย</p> <p>2. การพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการ บุคลากร โครงสร้าง สภาพแวดล้อม</p> <p>3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองมุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นอดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในความสำเร็จ กล้าพูด กล้าแสดงออกและรับฟังความคิดเห็น</p> <p>4. ครูผู้สอนเข้าใจการทำงานของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน เมื่อทำงานสำเร็จแล้วประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเอง เช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือและกระเป๋านักเรียน การซ่อมแซม ซัก ตาก เก็บ รีด พับ เสื้อผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ และห้องส้วม</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
		<p>5. การสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระตุ้นความกระตือรือร้นของนักเรียนให้สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นการทำงานตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ ให้เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม รับผิดชอบต่อการทำตามบทบาทหน้าที่ รักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว</p> <p>7. การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ให้นักเรียนได้สนุกที่จะเรียนรู้ ข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้ พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ปัญหาอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ และการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น การแสดงออกบนสื่อออนไลน์</p> <p>8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการพัฒนาการมีวินัยของนักเรียนให้สามารถดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาวะทางกายที่ดีย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา
	<p>2. รับผิดชอบต่อครอบครัว</p> <p>2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน</p> <p>2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว</p> <p>2.3 เคารพ เชื้อ พัง ผู้ปกครอง</p>	<p>1. การวางแผนกำหนดนโยบายให้นักเรียนสามารถทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว มีทักษะการทำงานและปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น</p> <p>2. การพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงานกระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว รับผิดชอบต่อในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวโดยคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น ไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน</p> <p>3. การสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว เข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมสังคม</p> <p>4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม สามารถ คัดตัดสินใจและแก้ปัญหาร่วมกัน สามารถ แสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจการแก้ไข ปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ</p> <p>5. การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน สามารถหาทางออกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเมื่อเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ร่วมกับผู้อื่น จัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา
	<p>3. รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p>3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม</p> <p>3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน</p> <p>3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม</p>	<p>1. การวางแผนกำหนดนโยบายให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์</p> <p>2. การพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา</p> <p>3. การสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานงานและประหยัด</p> <p>4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว</p> <p>5. การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม สามารถแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา มีส่วนร่วมทางสังคม โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	<p>1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ</p> <p>1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ</p> <p>1.3 ขยันหมั่นเพียร อดทน</p> <p>1.4 ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย</p> <p>1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง</p>	<p>1. การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโดยเน้นการรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ</p> <p>2. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้านข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จรับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้</p> <p>3. การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน หาแนวทางในการปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี</p> <p>ดูแลสุขอนามัยตนเอง</p> <p>จัดการอารมณ์และความเครียดตามความถนัดได้ มีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพทางกายที่ดีอย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง</p> <p>4. การประเมินผลตามสภาพจริง ด้านกรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดการตนเอง</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา
	<p>2. รับผิดชอบต่อครอบครัว</p> <p>2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน</p> <p>2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว</p> <p>2.3 เคารพ เชื่อฟัง ผู้ปกครอง</p>	<p>1. การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกให้ผู้เรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน บอกวิธีการและประโยชน์การทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง และครอบครัว ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น</p> <p>2. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา</p> <p>3. การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน กระตือรือร้น ในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>4. การประเมินผลตามสภาพจริง รับผิดชอบต่อผล การกระทำตามบทบาทหน้าที่ พลเมืองประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและนำเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ ตัดสินใจและการแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา
	<p>3. รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p>3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม</p> <p>3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน</p> <p>3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม</p>	<p>1. การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียน นักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p> <p>2. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โยจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการเล่น เกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น</p> <p>3. การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบต่อของในหน้าที่ของทุกคน ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มีอคติต่อกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชนร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา</p> <p>4. การประเมินผลตามสภาพจริง</p> <p>4.1 วางแผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน</p> <p>4.2 ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	<p>1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ</p> <p>1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ</p> <p>1.3 ขยันหมั่นเพียร อดทน</p> <p>1.4 ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย</p> <p>1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง</p>	<p>1. การส่งเสริมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมครอบครัวและชุมชน กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง</p> <p>2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียน นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อดทน</p> <p>3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน เป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน เป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่าง ๆ เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นศูนย์รวมของชุมชน</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. ด้านการ จัดกิจกรรม ส่งเสริม การเรียนรู้	2. รับผิดชอบต่อครอบครัว 2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองาน ต่าง ๆ ภายในบ้าน 2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุข ไม่นำความเดือดร้อนให้ ครอบครัว 2.3 เคารพ เชื่อฟัง ผู้ปกครอง	1. การส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัว และชุมชน ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก ปฏิบัติตนเพื่อ ความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว เคารพ เชื่อฟังผู้ปกครอง ตัดสินใจและการแก้ปัญหา ร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ ความร่วมมือ 3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สุข ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะ การทำงานร่วมกัน
	3. รับผิดชอบต่อสังคม 3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสม 3.2 ทำประโยชน์แก่สังคม เพื่อส่วนรวม 3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียน และ ชุมชน 3.4 รักษาผลประโยชน์ และชื่อเสียงของโรงเรียน และส่วนรวม	1. การส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัว และชุมชน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของ ครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อ ผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม 2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก มีการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของ ตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการ แก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการ แสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลาง ความหลากหลาย 3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิต อาสา โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม รักษาความสะอาดและ ของใช้ส่วนรวม

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
4. การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	<p>1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ</p> <p>1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ</p> <p>1.3 ขยันหมั่นเพียรอดทน</p> <p>1.4 ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย</p> <p>1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง</p>	<p>1. โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</p> <p>มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ให้นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียรอดทน จนสำเร็จ</p> <p>2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา</p> <p>3. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>4. ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย</p> <p>5. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาในปีต่อไป</p> <p>6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
<p>2. รับผิดชอบต่อครอบครัว</p> <p>2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน</p> <p>2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว</p> <p>2.3 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง</p>		<p>1. การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จัก นักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้ทราบว่าการใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็กที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ</p> <p>2. การเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กของตน รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ให้เด็กปฏิบัติตนเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง เพื่อความสุขของตนเอง ไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัวและโรงเรียน</p> <p>3. ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้เด็กเกิดความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน และโรงเรียน</p> <p>4. การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชน รวมทั้งหาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ</p>

องค์ประกอบ	คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
	<p>3. รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p>3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม</p> <p>3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน</p> <p>3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม</p>	<p>1. โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้</p> <p>2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว</p> <p>3. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน มีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p> <p>4. ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียนใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด</p> <p>5. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือโรงเรียน แก้ไขความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่าง มีเหตุผล</p> <p>6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียน ติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข</p>

จากตารางที่ 5 แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า องค์กรประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีแนวทาง คือ 1) การวางแผนกำหนดนโยบาย 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงาน ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน องค์กรประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ 1) การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) การจัดการเรียนการสอนและ กิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ประเมินผลตามสภาพจริง องค์กรประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ 1) การส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ องค์กรประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีแนวทาง คือ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีมุ่งการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อดทน ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน ปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง และ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำประโยชน์แก่สังคม เพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

ตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1 ผลการยกย่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

หลักการ	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลลัพธ์
1. การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ	1. เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)	1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	1. การวางแผนกำหนดนโยบาย 2. พัฒนาระบบงานบริหารงานบุคคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม 3. สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5. สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน	1. แบบการประเมิน SWOT Analysis 2. แบบประเมินโครงการโรงเรียนเขียว 3. แบบประเมินความรับผิดชอบต่อตนเองต่อครอบครัว และต่อผู้อื่น	1. ความรับผิดชอบตนเอง 1.1 รู้หน้าที่ที่และภาระย่อย 1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 1.3 ยืนยันเห็นชอบของตน 1.4 ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง 2. รับผิดชอบต่อครอบครัว 2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2.2 ปฏิบัติเพื่อความสุจริตไม่ทำความผิดซ้ำให้ครอบครัว 2.3 เคารพเพื่อน ผู้ปกครอง
2. การจัดใช้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่างๆของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล	2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อโรงเรียนระดับประถมศึกษา	2. การจัดการเรียนรู้	1. บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนภายในและภายนอก 2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. จัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4. ประเมินผลตามสภาพจริง	1. แผนการเสริมสร้างความรู้รับผิดชอบ 2. แผนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก 3. สื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ 4. แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง	
3. การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน					
4. การกำหนดจัดขั้นพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนาเพื่อให้อัตราความสำเร็จของเรื่องที่ต้องการทำกิจกรรมกระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพเป็นต้น					

หลักการ	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลลัพธ์
5. ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่าง ๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องของประเมินตนเอง เกี่ยวกับการทำงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง	3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	1. ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้	1. แบบประเมินผลการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2. แบบสังเกตความรับผิดชอบของนักเรียน	3. รับผิดชอบต่อสังคม 3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม 3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม
6. การมีส่วนร่วมเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ	4. การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	4. การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	1. โรงเรียนมีนโยบายในการจัดการเรียนการสอนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2. ชุมชนได้รับความรู้ทักษะชีวิตที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4. ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/เป็นวิทยากรชุมชน/ให้สถานประกอบการณ์แสดงเรียนรู้ให้โรงเรียน 5. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดการของโรงเรียน 6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน	1. แบบประเมินผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน 2. แบบประเมินโครงการแบบ 360 องศา	3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

ภาพ 4 สรุปผลการกว้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากภาพ 4 สรุปผลการยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถอธิบายได้ดังนี้

หลักการ

1. การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ
2. การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่างๆของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล
3. การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน
4. การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น
5. ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบ

องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบ เพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ

การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ คือ กำหนดเป้าหมาย (Goal) เป้าหมายนี้คือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562) และจัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบนักเรียนตามรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา มีขั้นตอนคือ

1. เป้าหมาย (Goal)
2. บริบท (Context)
3. ปัจจัยนำเข้า (Input)
4. กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process)
5. ผลผลิต (Output)
6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

แนวทางดำเนินการ

ประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ได้แก่

1. กลุ่มครู
2. ผู้บริหาร
3. ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

4. กลุ่มนักเรียนแกนนำ ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ร่วมกันปฏิบัติการ ค้นหาเป้าหมายที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม

พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่

สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัยมีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการ และเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย (อารีญา สตาร์ตัน, 2556) ประกอบด้วย

1. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่อง ที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร โครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมสมอง ในการขับเคลื่อนรูปแบบ

2. แต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบในการวางแผนจัดทำโครงการ/ กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดย อาจมีวาระการทำงาน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา โดยมี 3 แนวทาง คือ

2.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน

2.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อโดยนักเรียน

2.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้าง คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อ โดยฝ่ายบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

3. สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คือ การสนับสนุนให้ครูทำกิจกรรม ต่างๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน

2. สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน

3. ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่

3.1 การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน

3.2 การทำระบบฐานข้อมูล

3.3 กระบวนการ PLC

3.4 การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน

3.5 มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการได้แก่

3.5.1 การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น

3.5.2 การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

3.5.3 การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

3.5.4 การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ร่วมกันลงมือปฏิบัติตามแผนดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบนักเรียนทั้ง 3 แนวทาง คือ

3.5.4.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน

3.5.4.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยนักเรียน

3.5.4.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ คือ การส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน แนวทางการดำเนินการดังนี้

1. โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา
2. ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน
3. กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
4. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

เป้าหมายเพื่อ

4.1 การบริหารจัดการให้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกเหมือนร่วมเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรม ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก็จะร่วมกระทำอย่างเต็มใจ การบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น รวมทั้งบทเรียนของกิจกรรมต้องนำไปสู่การเรียนรู้

4.2 ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวของนักเรียนในชีวิตประจำวัน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

5. สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนคือ การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยโรงเรียนบ้านแม่คะ โรงเรียนต้นเรื่องจะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวทาง หรือวิธีการในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนต่อไป แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) เครือข่ายความร่วมมือ แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้ได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ หรือที่เรียกกันว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553) ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก

บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

ประจำวันได้ (ทีศนา แชมณี, 2562) ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนด ความคาดหวังในการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการแผนพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

สร้างกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อม
2. การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ
3. การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ

3.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้
โดยครูผู้สอน

3.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยนักเรียน

3.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบ

3.4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความองค์รู้ใหม่โดยการใช้กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ เป็นแนวทางการสอนที่ตอบสนองความต้องการและความสามารถของผู้เรียนโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมตามวัย ความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในสาขาต่าง ๆ โดยกระบวนการสอนที่หลากหลาย รวมถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ เน้นการวัดผลตามสภาพจริงอย่างหลากหลายเน้นพัฒนาการด้านการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและประมวลผลมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2556)

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการเล่นเกมน การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น

2. ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมกันในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ มาสนับสนุน

3. ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom)

4. ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน

5. ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและเนื้อหาทางความรับผิดชอบ ควรยึดหลักการที่สำคัญ หลายประการ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

5.1 หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในหลักการข้อนี้ มี 4 ด้าน

5.1.1) การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย

5.1.2) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์

5.1.3) การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญา

5.1.4) การมีส่วนร่วมทางปฏิสัมพันธ์

5.2 หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ

5.3 หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง

5.4 หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

(กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

3. จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้คือวิธีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน จัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้น่าสนใจน่าเรียนรู้ และเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย

3. มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน

4. มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

5. มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership)

6. มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ

7. มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมีความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน มี 4 ตัวอย่าง ได้แก่

7.1 โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทุกคน

7.2 ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มีอคติต่อกัน

7.3 กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน 4) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อนักเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

4. ประเมินผลตามสภาพจริง

ประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (นริรัชต์ ผินเชียร. 2561)

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน

2. ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน

3. สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครองโดยประเมินความรับผิดชอบต่อนักเรียนทั้งต่อตนเองต่อครอบครัว และต่อสังคมในตัวอย่างต่าง ๆ เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ชยันรับผิดชอบต่อการเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทนเพียรพยายาม ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมของชุมชน และมีคุณลักษณะการตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่าง

ๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองและผู้อื่น เช่น มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้าเรียนทันเวลา เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา ส่งงานหรือการบ้านภายในเวลาที่กำหนด เข้าห้องสอบตรงเวลา ไม่ผิดเวลานัด เมื่อเยี่ยมของแล้วส่งคืนตามเวลา (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่จัดขึ้นมาเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าประสบการณ์และสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับในขณะปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะช่วยทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน (กัญญา เพชรภรณ์, 2554) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน

ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมครอบครัวและชุมชน กิจกรรมแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน
  2. ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน
  3. สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน
  4. การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน
- กิจกรรมต้องให้นักเรียนต้องมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรม ดังนี้

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ
2. เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง
3. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง
4. เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง

(กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก

นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ โดยนักเรียนด้วยกัน ผ่านกิจกรรมต่างๆ และในร่วมจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบให้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ครอบครัวของนักเรียน ชุมชนโดยรอบ และสถาบันทางศาสนา

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
3. นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
4. นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน
2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน
3. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่างๆ
4. โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม
5. โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน
6. โรงเรียนชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็มีความเจริญก้าวหน้าและเกิดประโยชน์ทั้งของโรงเรียนและชุมชน (วาสนา ชูแสง, 2557)

ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสำรวจและ ค้นหาศักยภาพของผู้ปกครองเด็กแต่ละคนเชิญมาเป็นวิทยากร สาธิตให้ความรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกับ เด็ก ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. นำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by

Doing)

3. มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. สร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี
5. มีการประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ดำเนินการโดย

5.1 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุก ขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

5.2 ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และ ความสำเร็จของสถานศึกษา

5.3 ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจน การใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน

ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน คือ สร้างข้อมูลและร่วม วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชนความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากรท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

ครูและผู้ปกครองจะต้องติดต่อสัมพันธ์กันดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ เพราะต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

2. การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จัก นักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้ทราบว่า การใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก

3. บิดา มารดา ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนที่แท้จริงเป็นคนอย่างไรเมื่ออยู่ภายนอกบ้านหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร การได้ทราบจากครูโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรม การเจริญงอกงามด้านต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะได้ร่วมกับครูช่วยกันวางแผนในการให้ความรู้ พัฒนาการเจริญงอกงาม ตามที่เด็กควรจะเป็นหรือตามที่เขาคต้องการ

4. ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในทางที่ดีได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นและช่วยสร้างความคุ้นเคยต่อโรงเรียน

5. เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กของตน มีนโยบายภาระให้กับทางโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวและรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

3. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำคัญของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีจัดการศึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากรโดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ

2.1 การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชน

2.2 หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต

2.3 ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่

2.4 ประเมินผลกิจกรรม (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

4. ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปรากฏชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

5. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป
2. การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่ โรงเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้
  - 2.1 การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็น วิทยากรให้กับทางโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาสอนการทำขนม เชิญนักดนตรี มาสอนวิชาดนตรี เชิญหมอบจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมา ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่วงหน้าหนาว เชิญตำรวจมาให้ความรู้เรื่องกฎจราจร เป็นต้น
  - 2.2 การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันแม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันเยี่ยมโรงเรียน เป็นต้น
  - 2.3 การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างครู กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า เป็นต้น
  - 2.4 การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนควรปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ในการตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อพัฒนาการศึกษาของนักเรียนอย่างเหมาะสม การปฏิบัติตามนี้เป็นการให้เกียรติและเคารพต่อนโยบายและแนวทางที่ถูกกำหนดไว้ โรงเรียนยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2.5 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และสมาคมครูเก่า เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560)

6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และระยะเวลา
2. ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย
3. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ผลที่ได้รับ

องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
  - 1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ
  - 1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ
  - 1.3 ขยันหมั่นเพียร อดทน
  - 1.4 ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย
  - 1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง
2. รับผิดชอบต่อครอบครัว
  - 2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน
  - 2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว
  - 2.3 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
3. รับผิดชอบต่อสังคม
  - 3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม
  - 3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม
  - 3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน
  - 3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนระดับประถมศึกษา

ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนระดับประถมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน ได้ผลการประเมินดังนี้

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนระดับประถมศึกษา (ภาพรวม)

ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนระดับประถมศึกษา	ระดับความเหมาะสม		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1 หลักการของร่างรูปแบบ	4.69	0.33	มากที่สุด
2 วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบ	4.78	0.36	มากที่สุด
3 องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ	4.64	0.09	มากที่สุด
4 ผลที่ได้รับ	4.70	0.13	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.70	0.17	มากที่สุด

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยมีความคิดเห็นว่างร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาพรวมทั้ง 4 ส่วน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

ตาราง 7 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (หลักการของร่างรูปแบบ)

ข้อ ที่	หลักการของร่างรูปแบบ	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ	4.67	0.50	มากที่สุด
2	การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล	4.56	0.53	มากที่สุด
3	การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน	4.89	0.33	มากที่สุด
4	การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น	4.67	0.50	มากที่สุด
5	ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง	4.56	0.53	มาก
6	การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ	4.78	0.44	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.69	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าการจัดการของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69

ตาราง 8 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบ)

ข้อ ที่	วัตถุประสงค์ของร่างรูปแบบ	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา	4.89	0.33	มากที่สุด
2	เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.78	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าการจัดการของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78

ตาราง 9 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (องค์ประกอบของร่างรูปแบบ)

องค์ประกอบ ที่	องค์ประกอบของร่างรูปแบบ	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การบริหารจัดการสถานศึกษา	4.58	0.30	มากที่สุด
2	การจัดการเรียนรู้	4.66	0.20	มากที่สุด
3	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	4.60	0.18	มากที่สุด
4	การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน	4.70	0.09	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.63	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63

ตาราง 10 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้าน ที่	องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ สถานศึกษา	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ	4.63	0.42	มากที่สุด
2	การพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม	4.73	0.35	มากที่สุด
3	การสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้	4.71	0.26	มากที่สุด
4	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณา การ เพื่อการเรียนรู้	4.53	0.35	มากที่สุด
5	การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชน	4.31	0.30	มาก
	เฉลี่ย	4.58	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษาของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58

ตาราง 11 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	กำหนดเป้าหมาย (Goal) เป้าหมายนี้ คือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.44	0.53	มาก
2	จัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ นักเรียนตามรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา มีขั้นตอน คือ เป้าหมาย (Goal) บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ผลผลิต (Output) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	4.67	0.50	มากที่สุด
3	ประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ได้แก่ กลุ่มครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มนักเรียนแกนนำ	4.78	0.44	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.63	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63

ตาราง 12 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงา ธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและ บริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น้ำดู น่าอยู่ น่าเรียน	4.56	0.53	มาก ที่สุด
2	พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้ เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร โครงสร้างของ โรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น	4.78	0.44	มาก ที่สุด
3	ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมสมอง ในการ ขับเคลื่อนรูปแบบ	4.89	0.33	มาก ที่สุด
4	แต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบใน การวางแผนจัดทำโครงการ/กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาจมีวาระการทำงาน 1 ภาค เรียน หรือ 1 ปีการศึกษา	4.56	0.53	มาก ที่สุด

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5	การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ โดยครูผู้สอน	4.78	0.44	มากที่สุด
6	การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความ รับผิดชอบโดยนักเรียน	4.67	0.50	มากที่สุด
7	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อ การเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยฝ่าย บริหาร	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.73	0.35	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน
กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้ง
ระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73

ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การสนับสนุนให้ครูทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
2	ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน	4.89	0.33	มากที่สุด
3	สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน	4.67	0.50	มากที่สุด
4	ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน 2) การทำระบบฐานข้อมูล 3) กระบวนการ PLC 4) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน 5) มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบร่วมกันลงมือปฏิบัติ ตามแผนดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
5	การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยนักเรียน	4.33	0.50	มาก
7	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ	4.56	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.71	0.26	มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และ

โครงสร้าง สภาพแวดล้อมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71

ตาราง 14 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคประชาสังคม หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด
2	โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา	4.67	0.50	มากที่สุด
3	ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน	4.33	0.50	มาก
4	กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน	4.22	0.44	มาก
5	มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียน เป้าหมายเพื่อ 1) การบริหารจัดการให้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกเหมือนร่วมเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรม ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก็จะร่วมกระทำอย่างเต็มใจ การบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น รวมทั้งบทเรียนของกิจกรรมต้องนำไปสู่การเรียนรู้ 2) ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวนักเรียนในชีวิตประจำวัน	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.53	0.35	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการเพื่อการเรียนรู้ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53

ตาราง 15 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน และชุมชน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็น แนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน และ เปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มี การจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดย โรงเรียนบ้านแม่คะ โรงเรียนต้นเรื่องจะร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ถึงแนวทาง หรือวิธีการในการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือกับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนต่อไป	4.22	0.44	มาก

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
2	แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมาย หน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการใน การประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนด บทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	4.67	0.50	มาก ที่สุด
3	กำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบ ด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) เครือข่ายความ ร่วมมือ	4.33	0.50	มาก
4	แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน และมอบหมาย หน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการใน การประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนด บทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	4.00	0.50	มาก
เฉลี่ย		4.31	0.30	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

ตาราง 16 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้

ด้าน ที่	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก	4.67	0.29	มากที่สุด
2	การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.59	0.24	มากที่สุด
3	การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.72	0.31	มากที่สุด
4	การประเมินผลตามสภาพจริง	4.65	0.19	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.66	0.20	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66

ตาราง 17 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอก	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การนำเสนอหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.56	0.53	มากที่สุด
2	การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนด ความคาดหวังในการเรียนรู้และการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการแผนพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด
3	สร้างกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ 3) การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ด้วยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยนักเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบ โดยฝ่ายบริหาร การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.67	0.29	มากที่สุด

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

ตาราง 18 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยการใช้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	4.56	0.53	มาก
2	ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมตามวัย ความสามารถ และความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในสาขาต่าง ๆ โดยกระบวนการสอนที่หลากหลาย รวมถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ เน้นการวัดผลตามสภาพจริงอย่างหลากหลายเน้นพัฒนาการด้านการเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
3	จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการเล่น เกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น	4.89	0.33	มากที่สุด

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระดับความเหมาะสมของ ผู้ทรงคุณวุฒิ		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
4	ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมกันในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ มาสนับสนุน	4.56	0.53	มากที่สุด
5	ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom)	4.78	0.44	มากที่สุด
6	ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด
7	ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ในการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและเนื้อหาทางความรับผิดชอบ	4.67	0.50	มากที่สุด
8	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในหลักการข้อนี้ มี 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย 2) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ 3) การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญา 4) การมีส่วนร่วมทางปฏิสัมพันธ์	4.56	0.53	มากที่สุด
9	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ	4.22	0.67	มาก
10	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง	4.33	0.71	มาก
11	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.56	0.53	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.70	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

ตาราง 19 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อ การเรียนการสอน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
2	ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.89	0.33	มากที่สุด
3	ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย	4.89	0.33	มากที่สุด
4	มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
5	มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้	4.44	0.53	มาก
6	มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership)	4.67	0.50	มากที่สุด

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
7	มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ	4.67	0.50	มากที่สุด
8	มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่ เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อ เสริมสร้างมีความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็น บรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรใน โรงเรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ เต็มไปด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทุกคน 2) ทุก คนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มีอคติต่อกัน 3) กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการ แข่งขัน 4) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เสริมสร้างความรับผิดชอบนักเรียน	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ย		4.72	0.31	มากที่สุด

จากตาราง 19 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนของ
ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72

ตาราง 20 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.56	0.53	มากที่สุด
2	แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด
3	ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
4	สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง	4.22	0.44	มาก

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5	ประเมินความรับผิดชอบนักเรียนทั้งต่อตนเองต่อครอบครัว ต่อสังคมในตัวเองสิ่งต่าง ๆ เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ชยันรับผิดชอบต่อ การเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทนเพียร พยายาม ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความ เดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น	4.89	0.33	มาก ที่สุด
6	มีคุณลักษณะการตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองและผู้อื่น เช่น มาโรงเรียนทันการเข้า ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้าเรียนทันเวลา เข้าร่วมกิจกรรม ตามเวลา ส่งงานหรือการบ้านภายในเวลาที่กำหนด เข้าห้อง สอบตรงเวลา ไม่ผิดเวลานัด เมื่อยืมของแล้วส่งคืนตามเวลา	4.89	0.33	มาก ที่สุด
	เฉลี่ย	4.65	0.19	มาก ที่สุด

จากตาราง 20 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลตามสภาพจริง ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียน ทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65

ตาราง 21 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ด้าน ที่	องค์กรประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนา ครอบครัวและชุมชน	4.33	0.19	มาก
2	นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก	4.82	0.19	มากที่สุด
3	ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.35	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.60	0.18	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นที่
องค์กรประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ
พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

ตาราง 22 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัว และชุมชน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	กิจกรรมการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่จัดขึ้นมาเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าประสบการณ์และสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับในขณะปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะช่วยทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมครอบครัวและชุมชน กิจกรรม	4.78	0.44	มากที่สุด
3	การมีส่วนร่วมในการวางเป้าหมายและแผนงาน	4.67	0.50	มากที่สุด
4	ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน	4.44	0.53	มาก
5	สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน	4.44	0.53	มาก
6	การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน	4.22	0.44	มาก
7	ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ	4.11	0.60	มาก
8	เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง	4.00	0.00	มาก

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัว และชุมชน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
9	เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความ รับผิดชอบด้วยตนเอง	3.89	0.33	มาก
10	เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความ รับผิดชอบด้วยตนเอง	3.78	0.44	มาก
เฉลี่ย		4.33	0.19	มาก

จากตาราง 22 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่
องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนา
ครอบครัวและชุมชนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

ตาราง 23 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านนักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านนักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ โดยนักเรียนด้วยกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และในร่วมจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อให้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ครอบครัวของนักเรียน ชุมชนโดยรอบ และสถาบันทางศาสนา	4.67	0.50	มากที่สุด
2	นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน	4.89	0.33	มากที่สุด
4	นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
5	นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.82	0.19	มากที่สุด

จากตาราง 23 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านนักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82

ตาราง 24 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนโดย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ โรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน	4.67	0.50	มาก ที่สุด
2	โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน เป็นแหล่งพัฒนา คนให้ชุมชน เป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่าง ๆ เป็นแหล่ง ถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นศูนย์รวมของชุมชน	4.78	0.44	มาก ที่สุด
3	โรงเรียน และชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ความรับผิดชอบต่อ	4.44	0.53	มาก
	เฉลี่ย	4.63	0.35	มาก ที่สุด

จากตาราง 24 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63

ตาราง 25 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ด้าน ที่	องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	4.48	0.27	มาก
2	ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนา โรงเรียน	4.89	0.11	มากที่สุด
3	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดม ทรัพยากรให้โรงเรียน	4.80	0.10	มากที่สุด
4	ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน / ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน	4.81	0.24	มากที่สุด
5	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัด กิจกรรมของโรงเรียน	4.63	0.16	มากที่สุด
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานของโรงเรียน	4.59	0.32	มาก
เฉลี่ย		4.70	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 25 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นที่
องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนของร่าง
รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

ตาราง 26 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็มีความเจริญก้าวหน้าและเกิดประโยชน์ทั้งของโรงเรียนและชุมชน	4.67	0.50	มากที่สุด
2	โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสำรวจและค้นหาศักยภาพของผู้ปกครองแต่ละคนเชิญมาเป็นวิทยากร สาธิตให้ความรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกับเด็ก ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ	4.56	0.53	มากที่สุด
3	ทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.89	0.33	มากที่สุด
4	ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)	4.67	0.50	มาก
5	มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน	4.56	0.53	มากที่สุด
6	สร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี	4.78	0.44	มาก

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชน สัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
7	มีการประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.89	0.33	มากที่สุด
8	ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม	4.67	0.50	มากที่สุด
9	ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา	4.44	0.53	มากที่สุด
10	ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.44	0.53	มาก
	เฉลี่ย	4.68	0.31	มากที่สุด

จากตาราง 26 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่องของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

ตาราง 27 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดี ในการพัฒนาโรงเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	สร้างข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชนความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากรท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ	4.78	0.44	มากที่สุด
2	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ เพราะต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน	5.00	0.00	มากที่สุด
3	การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จัก นักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้ทราบว่า การใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก	5.00	0.00	มากที่สุด

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดี ในการพัฒนาโรงเรียน	ระดับความเหมาะสมของ ผู้ทรงคุณวุฒิ		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
4	บิดา มารดา ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนที่แท้จริง เป็นคนอย่างไรเมื่ออยู่ภายนอกบ้านหรือปฏิบัติต่อผู้อื่น อย่างไร การได้ทราบจากครูโดยตรงเกี่ยวกับ พฤติกรรมการ เจริญงอกงามด้านต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะได้ร่วมกับครูช่วยกัน วางแผนในการให้ความรู้ พัฒนาการเจริญงอกงาม ตามที่ เด็กควรจะเป็นหรือตามที่เขาต้องการ	4.89	0.33	มาก ที่สุด
5	ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ จะ ช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในทางที่ดี ได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัด การศึกษา ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นและช่วยสร้างความคุ้นเคยต่อ โรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กของตน มีนโยบายภาระ ให้กับทาง โรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวและรวมไปถึงความ รับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน	4.78	0.44	มาก ที่สุด
	เฉลี่ย	4.89	0.11	มาก ที่สุด

จากตาราง 27 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชน
ได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ
พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89

ตาราง 28 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน

ข้อ ที่	องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/ สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ระดับ
1	ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.56	0.53	มากที่สุด
2	สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี	4.78	0.44	มากที่สุด
3	จัดการศึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ	4.89	0.33	มากที่สุด
4	การเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา	4.78	0.44	มากที่สุด
5	รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากรโดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชน หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่ ประเมินผลกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.80	0.10	มากที่สุด

จากตาราง 28 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80

ตาราง 29 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่า เฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
3	ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.81	0.24	มากที่สุด

จากตาราง 29 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81

ตาราง 30 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัด กิจกรรมของโรงเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป	4.67	0.50	มากที่สุด
2	การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่ โรงเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
3	การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาสอนการทำขนม เชิญนักดนตรีมาสอนวิชาดนตรี เชิญหมอจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมา ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่วงหน้าหนาว เชิญตำรวจมาให้ความรู้เรื่องกฎจราจร เป็นต้น	4.67	0.50	มากที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
4	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันแม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน กิจกรรมกีฬา สี่ กิจกรรมวันเยี่ยมโรงเรียน เป็นต้น	4.89	0.33	มากที่สุด
5	การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครู กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า เป็นต้น	4.56	0.53	มากที่สุด
6	การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินการดังกล่าว เป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่ผลพลอยได้คือช่วยให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและช่วยให้โรงเรียนมีเครือข่ายที่เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์และสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย	4.33	0.50	มาก
7	การตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และสมาคมครูเก่า เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.56	0.53	มาก
	เฉลี่ย	4.63	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 30 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63

ตาราง 31 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ข้อ ที่	องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และระยะเวลา	4.44	0.53	มาก
2	ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย	4.56	0.53	มาก
3	ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและขวัญกำลังใจในการ ดำเนินงานของ สถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง	4.78	0.44	มาก ที่สุด
	เฉลี่ย	4.59	0.32	มาก ที่สุด

จากตาราง 31 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

ตาราง 32 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ผลที่ได้รับ)

ด้าน ที่	องค์ประกอบผลที่ได้รับ	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	ความรับผิดชอบต่อตนเอง	4.62	0.15	มากที่สุด
2	ความรับผิดชอบต่อครอบครัว	4.70	0.15	มากที่สุด
3	ความรับผิดชอบต่อสังคม	4.76	0.13	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.69	0.13	มากที่สุด

จากตาราง 32 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบผลที่ได้รับของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69

ตาราง 33 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ด้าน ที่	องค์ประกอบ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	4.50	0.11	มาก
2	ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	4.37	0.15	มาก
3	ขยัน หมั่นเพียร อดทน	4.78	0.15	มากที่สุด
4	ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	4.88	0.18	มากที่สุด
5	ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	4.56	0.35	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.62	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 33 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่องไวประกอบ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62

ตาราง 34 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สามารถทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง	4.56	0.53	มาก
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอเช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น	4.67	0.50	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 สามารถวางแผนการทำงานและทำงานตามลำดับ	4.89	0.33	มากที่สุด
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 เมื่อทำงานสำเร็จแล้วประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเองเช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือและกระเป๋านักเรียน การซ่อมแซม ชัก ตาก เก็บ รีด พับ เสื้อผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ และห้องส้วม	4.78	0.44	มากที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้	4.56	0.76	มากที่สุด
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นอดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในควมมีเหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออกและรับฟังความคิดเห็น	4.33	0.50	มาก
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย	4.22	0.44	มาก
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อตกลง	4.67	0.50	มากที่สุด
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อตกลง	4.56	0.53	มากที่สุด
10	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีวินัยในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติทำกิจวัตรประจำวันทั้งการกิน เล่น เรียนช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับอย่างพอดีพอเหมาะก็บวัย	4.44	0.53	มาก
11	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองวางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความถนัดของตน	4.22	0.44	มาก
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น	4.67	0.50	มากที่สุด
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน	4.67	0.50	มากที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำงานที่ได้ รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ระเบียบ กฎ ระเบียบ และ กติกาก	4.78	0.44	มาก ที่สุด
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีวินัยในการดูแล จัดการชีวิตประจำวัน	4.67	0.50	มาก ที่สุด
16	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 จัดการอารมณ์และ ความเครียด รู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด	4.44	0.53	มาก
17	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เมื่อมีปัญหาควร ปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา	4.33	0.50	มาก
18	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 เคารพและปฏิบัติตาม ตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
19	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบต่อการ กระทำตามบทบาทหน้าที่	3.89	0.33	มาก
20	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ปฏิบัติตน ตาม ระบอบประชาธิปไตย	4.64	0.50	มาก ที่สุด
21	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 พร้อมเผชิญและ ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ย		4.50	0.11	มาก

จากตาราง 34 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50

ตาราง 35 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 กระตือรือร้นและตรงเวลา	4.33	0.50	มาก
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นการทำงานตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน	4.56	0.73	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีทักษะการจัดการเป็น การจัดระบบงานและระบบคน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตาม เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ	4.78	0.44	มากที่สุด
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สามารถสร้างแบบจำลองอย่างง่ายเพื่อทำงานจนสำเร็จ	4.67	0.50	มากที่สุด
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้และนำไปใช้ในการทำงานจนสำเร็จ	4.56	0.53	มากที่สุด
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้	4.44	0.53	มาก
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	4.22	0.44	มาก

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้ อย่างรวดเร็ว	4.67	0.50	มาก ที่สุด
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำชิ้นงานหรือ กิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จ	4.56	0.53	มาก ที่สุด
10	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา	4.33	0.50	มาก
11	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นการฝึกทำงาน อย่างสม่ำเสมอ	4.22	0.44	มาก
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ความขยัน อดทน รับผิดชอบต่อและ ซื่อสัตย์	4.44	0.53	มาก
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เมื่อมีปัญหาควร ปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา	4.22	0.44	มาก
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 เคารพและปฏิบัติตาม ตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม	4.11	0.33	มาก
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบต่อการ กระทำตามบทบาทหน้าที่	4.11	0.33	มาก
16	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมี สัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตามต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
17	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของ สังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว	4.11	0.33	มาก
เฉลี่ย		4.37	0.15	มาก

จากตาราง 35 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ) ของร่างรูปแบบการบริหาร โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37

ตาราง 36 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ขยัน หมั่นเพียร อดทน)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ขยัน หมั่นเพียร อดทน)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ	4.56	0.53	มากที่สุด
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีความขยันอดทน รับผิดชอบและซื่อสัตย์	4.67	0.50	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สนุกที่จะเรียนรู้ข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้	4.89	0.33	มากที่สุด
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น	4.89	0.33	มากที่สุด
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น	4.89	0.33	มากที่สุด
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 อดทน อดกลั้นในความคิดเห็นและการแสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย	4.78	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.78	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 36 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ขยัน หมั่นเพียร อดทน) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียน ทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78

ตาราง 37 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความ รับผิดชอบต่อตนเอง (ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ใช้วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ ให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงานช่วยประหยัดและปลอดภัย	4.67	0.50	มากที่สุด
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ทำงานและปรับปรุง การทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย	4.89	0.33	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รู้จักตนเอง ฟังตนเอง และดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตร ประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ	4.89	0.33	มากที่สุด
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ระมัดระวังตนเองจาก ภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ	4.89	0.33	มากที่สุด
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ปกป้องตนเองให้ ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัย ทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจาก สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี	5.00	0.00	มากที่สุด
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 หลีกเลี่ยงการนำ ตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง	4.89	0.33	มากที่สุด
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 หลีกเลี่ยงการนำ ตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง เป็นต้น	4.89	0.33	มากที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ด้านร่างกาย เป็นต้น	4.78	0.44	มากที่สุด
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 การรู้เท่าทันสื่อและการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น การแสดงออกบนสื่อออนไลน์ เป็นต้น	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.88	0.18	มากที่สุด

จากตาราง 37 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88

ตาราง 38 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 จัดการชีวิตประจำวันของตนเองจัดการอารมณ์และความเครียด	4.78	0.44	มากที่สุด
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 6 ดูแลจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการ	4.33	0.50	มาก
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 6 ดูแลสุขอนามัยตนเอง	4.44	0.73	มาก
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ควบคุมหรือบรรเทาความเครียด	4.22	0.44	มาก
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 บรรยายขอบเขตของอารมณ์และสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของอารมณ์และความเครียด	4.44	0.53	มาก
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 จัดการอารมณ์และความเครียดตามความถนัดได้	4.67	0.50	มากที่สุด
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำกิจวัตรประจำวันปฏิบัติตามสุขบัญญัติ	4.78	0.44	มากที่สุด
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 วินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพร่างกายที่ได้อย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง	4.78	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.31	0.30	มาก

จากตาราง 38 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง (ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

ตาราง 39 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ด้าน ที่	องค์กรประกอบ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน	4.72	0.18	มากที่สุด
2	ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ ครอบครัว	4.70	0.15	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.71	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 39 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์กรประกอบด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71

ตาราง 40 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 บอกวิธีการและประโยชน์ของการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย	4.56	0.53	มากที่สุด
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว เช่น บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน การจัดวาง เก็บเสื้อผ้า รongเท้า การช่วยครอบครัวเตรียม ประกอบอาหาร การกวาดบ้าน การล้างจาน	4.78	0.44	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำและห้องส้วม	4.67	0.50	มากที่สุด
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีทักษะการทำงานและปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น	4.44	0.53	มาก
5	นักเรียนรู้จักตนเอง ฟังตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน	4.89	0.33	มากที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
6	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.89	0.33	มากที่สุด
7	นักเรียนสามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้อย่างสมดุล ทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพ แข็งแรง	4.89	0.33	มากที่สุด
8	นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงาม รอบตัว มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีบุคลิกความเป็นไทย ผสาน ความเป็นสากล	4.78	0.44	มากที่สุด
9	นักเรียนทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และดำรง เอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดี กับบุคคลอื่น	4.67	0.50	มากที่สุด
10	นักเรียนรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว และสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	4.67	0.50	มากที่สุด
11	นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถ นำตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและพัฒนาชีวิตให้มี ความสุขความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน	4.44	0.53	มาก
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว	4.78	0.44	มากที่สุด
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะ เกิดขึ้น	4.89	0.33	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.72	0.18	มากที่สุด

จากตาราง 40 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72

ตาราง 41 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุจริตไม่ทำความเดือดร้อนให้ครอบครัว)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุจริตไม่ ทำความเดือดร้อนให้ครอบครัว)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนรู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและ ปฏิบัติตนตามกฎหมายกติกาทางสังคม	4.11	0.60	มาก
2	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำตามบทบาท หน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย	4.44	0.53	มาก
3	นักเรียนติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของ ข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับ ท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ	4.33	0.50	มาก
4	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการหาทางออกและร่วมสร้าง การเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึง ความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.56	0.53	มาก

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อน ให้ครอบครัว)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5	นักเรียนมีการให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นใน สถานการณ์ต่าง ๆ	4.78	0.44	มาก ที่สุด
6	นักเรียนสามารถใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมี ทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของ ตกแต่ง ให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน ในโอกาสต่าง ๆ	4.67	0.50	มาก ที่สุด
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ไม่ทำให้ครอบครัว เดือดร้อน	4.67	0.50	มาก ที่สุด
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ให้เกียรติเข้าอก เข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวตามสถานการณ์	4.56	0.53	มาก
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ทักษะการจัดการใน การทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การ ประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัว หรือ เพื่อนในโอกาสต่าง ๆ	4.44	0.53	มาก
10	นักเรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสม ตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกัน ตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้ เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้	4.67	0.50	มาก ที่สุด
11	นักเรียนมีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่าง เหมาะสมกับบทบาทของตน	4.67	0.50	มาก ที่สุด
12	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธี แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.67	0.50	มาก ที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อน ให้ครอบครัว)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
13	นักเรียนมีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม	4.78	0.44	มากที่สุด
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม	4.67	0.50	มากที่สุด
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำและตั้งใจทำความดี หรือช่วยคนในครอบครัว และผู้อื่น	4.89	0.33	มากที่สุด
16	นักเรียนปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น	4.67	0.50	มากที่สุด
17	นักเรียนรักชาติสามัคคีส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล	4.78	0.44	มากที่สุด
18	นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย	4.89	0.33	มากที่สุด
19	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร รักษาสิทธิของตนเอง โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.89	0.33	มากที่สุด
20	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกันทั้งผู้ที่อยู่ในชั้นเรียนโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ด้วยความเข้าใจในความแตกต่างด้านอายุ เพศ ความถนัด ฐานะ และบทบาทหน้าที่	5.00	0.00	มากที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ระดับ
21	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 หาทงออกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเมื่อเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ร่วมกับผู้อื่น	4.89	0.33	มากที่สุด
22	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เข้าใจเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมและใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และถนอมรักษาให้ผู้อื่นได้ใช้	4.89	0.33	มากที่สุด
23	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นทั้งในระดับครอบครัว โดยคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น	4.78	0.44	มากที่สุด
24	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	4.89	0.33	มากที่สุด
25	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ตัดสินใจและการแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ	4.67	0.50	มากที่สุด
26	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 จัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม เป็นต้น	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.71	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 41 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71

ตาราง 42 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้าน ที่	องค์กรประกอบ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	4.60	0.17	มากที่สุด
2	ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	4.94	0.17	มากที่สุด
3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน	4.67	0.21	มากที่สุด
4	รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและ ส่วนรวม	4.81	0.23	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.75	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 42 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า องค์กรประกอบ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75

ตาราง 43 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนมีความเข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้	4.33	0.50	มาก
2	นักเรียนมีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	4.67	0.50	มากที่สุด
3	นักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ใช้วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานงานและประหยัด	4.44	0.53	มาก
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม	4.56	0.53	มากที่สุด
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
6	นักเรียนสามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ	4.56	0.53	มากที่สุด
7	นักเรียนใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	4.56	0.53	มากที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 กล่าวพูดให้ความคิด สนับสนุนหรือคัดค้านที่เป็นปัญหาถกเถียงกัน โดยใช้เหตุผล ทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนหรือคัดค้าน	4.56	0.53	มาก ที่สุด
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ได้แย้งในประเด็นทาง วิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อม ทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่ดี น่าเชื่อถือมากที่สุดและกล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นบน ฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	4.44	0.53	มาก
10	นักเรียน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อ ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.11	0.60	มาก
11	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมี สัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่าง เหมาะสม	4.78	0.44	มาก ที่สุด
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัย ของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและ สังคม	4.67	0.50	มาก ที่สุด
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 แก้ไขปัญหาส่วนรวม ที่เหมาะสมตามวัย	4.89	0.33	มาก ที่สุด
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มี ส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และ แก้ไขปัญหา	4.78	0.44	มาก ที่สุด

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีการตัดสินใจและ การแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะ ในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาคการแก้ไขความขัดแย้งด้วย การให้ความร่วมมือ และการแสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย	5.00	0.00	มาก ที่สุด
	เฉลี่ย	4.60	0.17	มาก ที่สุด

จากตาราง 43 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม) ของร่างรูปแบบการบริหาร โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

ตาราง 44 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา	4.89	0.33	มากที่สุด
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.94	0.17	มากที่สุด

จากตาราง 44 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94

ตาราง 45 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียน ติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	4.56	0.53	มากที่สุด
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาหรือแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย	4.67	0.50	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา	4.44	0.53	มาก
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีส่วนร่วมกับกลุ่มหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ สามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชาสังคมระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง	4.78	0.44	มากที่สุด
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในระดับโรงเรียน	4.89	0.33	มากที่สุด
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมที่ครูมอบหมาย	4.67	0.50	มากที่สุด
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น	4.67	0.50	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.67	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 45 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าการปฏิรูปด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

ตาราง 46 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ปฏิรูปด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม)

ข้อ ที่	พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียน และส่วนรวม)	ระดับความเหมาะสม		
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1	นักเรียนมีความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักปฏิเสธ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.89	0.33	มากที่สุด
2	มีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนรวมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือชุมนุมอบหมาย และแจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รักษาความสะอาดและของใช้ส่วนรวม	4.78	0.44	มากที่สุด
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมทางสังคมโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น	4.89	0.33	มากที่สุด
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง	4.89	0.33	มากที่สุด
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 การมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด	4.67	0.50	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.81	0.23	มากที่สุด

จากตาราง 46 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าเป็นว่า พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม) ของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81

ตาราง 47 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม

คู่มือการใช้รูปแบบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ส่วนที่ 1 บทนำ	4.56	0.37	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.58	0.31	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.07	0.22	มาก
เฉลี่ย	4.40	0.20	มาก

จากตาราง 47 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่าเป็นว่า คู่มือการใช้ รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40

ตาราง 48 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 1 บทนำ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เหตุผลและความจำเป็น	4.56	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ	4.44	0.53	มาก
3. ประโยชน์ของการนำคู่มือไปใช้	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 48 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 1 บทนำ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

ตาราง 49 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเป็นมาของรูปแบบ	4.78	0.44	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.67	0.50	มากที่สุด
3. หลักการของรูปแบบ	4.67	0.50	มากที่สุด
4. องค์ประกอบของรูปแบบ	4.33	0.50	มาก
5. ผลที่ได้รับ	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ย	4.58	0.31	มากที่สุด

จากตาราง 49 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58

ตาราง 50 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เทคนิค/เครื่องมือ: ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.11	0.33	มาก
2. เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดการเรียนรู้	3.89	0.33	มาก
3. เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	4.11	0.33	มาก
4. เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	4.00	0.00	มาก
5. ตัวอย่างเครื่องมือ	4.22	0.44	มาก
เฉลี่ย	4.07	0.22	มาก

จากตาราง 50 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้ประเมินด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตามนโยบายของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่ได้รับการยอมรับ และเป็นโรงเรียนที่พัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ที่เป็นต้นแบบ/แกนนำขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน รวมจำนวน 9 คน ได้ผลการประเมินดังนี้

ตาราง 51 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม

รูปแบบการบริหาร โรงเรียนทั้งระบบเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อของ นักเรียนระดับ ประถมศึกษา	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักการ	4.61	0.47	มากที่สุด	4.72	0.39	มากที่สุด	4.87	0.28	มากที่สุด	4.72	0.44	มากที่สุด
วัตถุประสงค์	4.56	0.51	มากที่สุด	4.67	0.48	มากที่สุด	4.78	0.42	มากที่สุด	4.83	0.39	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 1 ด้าน การบริหารจัดการ สถานศึกษา	4.67	0.47	มากที่สุด	4.78	0.36	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด	4.53	0.56	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การ จัดการเรียนรู้	4.53	0.50	มากที่สุด	4.64	0.47	มากที่สุด	4.78	0.34	มากที่สุด	4.50	0.72	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การ จัดกิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้	4.59	0.52	มากที่สุด	4.48	0.53	มากที่สุด	4.70	0.48	มากที่สุด	4.44	0.76	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 การ จัดกิจกรรมชุมชน สัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง และชุมชน	4.56	0.50	มากที่สุด	4.48	0.52	มากที่สุด	4.81	0.35	มากที่สุด	4.57	0.63	มากที่สุด
ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อตนเอง	4.22	0.43	มากที่สุด	4.33	0.39	มากที่สุด	4.62	0.47	มากที่สุด	4.56	0.50	มากที่สุด
ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อ ครอบครัว	4.06	0.39	มากที่สุด	4.17	0.25	มากที่สุด	4.56	0.51	มากที่สุด	4.39	0.51	มากที่สุด
ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม	4.44	0.49	มากที่สุด	4.56	0.49	มากที่สุด	4.83	0.32	มากที่สุด	4.72	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.47	0.21	มากที่สุด	4.59	0.12	มากที่สุด	4.74	0.16	มากที่สุด	4.59	0.24	มากที่สุด

จากตาราง 51 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

ตาราง 52 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านหลักการ

หลักการ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in)	4.33	0.50	มาก	4.44	0.53	มาก	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
2. หลักการจัดให้ครบวงจร (complete cycle)	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3. หลักการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development)	4.78	0.44	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
4. หลักการกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement)	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
5. หลักการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development)	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
6. หลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation)	4.89	0.33	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.61	0.19	มากที่สุด	4.72	0.10	มากที่สุด	4.87	0.12	มากที่สุด	4.72	0.22	มากที่สุด

จากตาราง 52 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านหลักการ มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72

ตาราง 53 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชอของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชอของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	4.89	0.67	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
2.เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชอของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.44	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.22	มากที่สุด	4.67	0.16	มากที่สุด	4.78	0.12	มากที่สุด	4.83	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 53 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชอของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านวัตถุประสงค์ มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83

ตาราง 54 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

องค์กรประกอบที่ 1 ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนกำหนด นโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ	4.44	0.53	มาก ที่สุด	4.56	0.53	มาก ที่สุด	4.67	0.50	มาก ที่สุด	4.56	0.53	มาก ที่สุด
2. พัฒนาโรงเรียนด้าน กายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครง สร้าง สภาพแวดล้อม	4.56	0.53	มาก ที่สุด	4.67	0.50	มาก ที่สุด	4.78	0.44	มาก ที่สุด	4.44	0.73	มาก
3. สนับสนุนครูและ นักเรียนทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้	4.89	0.33	มาก ที่สุด	5.00	0.00	มาก ที่สุด	4.78	0.44	มาก ที่สุด	4.67	0.50	มาก ที่สุด
4. การส่งเสริมการมี ส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อ การเรียนรู้	4.67	0.50	มาก ที่สุด	4.78	0.44	มาก ที่สุด	4.56	0.53	มาก ที่สุด	4.44	0.53	มาก
5. สร้างเครือข่ายการ ทำงานร่วมกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชน	4.78	0.44	มาก ที่สุด	4.89	0.33	มาก ที่สุด	4.56	0.53	มาก ที่สุด	4.56	0.53	มาก ที่สุด
เฉลี่ย	4.67	0.24	มาก ที่สุด	4.78	0.21	มาก ที่สุด	4.67	0.15	มาก ที่สุด	4.53	0.24	มาก ที่สุด

จากตาราง 54 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53

ตาราง 55 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ทุก ภาคส่วนทั้งภายใน และภายนอก	4.33	0.50	มาก	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
2. การจัดการเรียน การสอนและกิจกรรม โดยยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.33	0.50	มาก
3. การจัดสภาพ แวดล้อม บรรยากาศที่ เอื้อต่อการเรียน การสอน	4.78	0.44	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.67	0.71	มากที่สุด
4. การประเมินผลตาม สภาพจริง	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	4.56	0.73	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.53	0.15	มากที่สุด	4.64	0.25	มากที่สุด	4.78	0.11	มากที่สุด	4.50	0.23	มาก

จากตาราง 55 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50

ตาราง 56 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การส่งเสริม นักเรียนให้ มี ส่วนร่วมพัฒนา ครอบครัวและชุมชน	4.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	4.44	0.88	มากที่สุด
2. นักเรียนมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึก	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.33	0.87	มากที่สุด
3. ทุกภาคส่วนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา และ กิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด	5.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.59	0.13	มากที่สุด	4.48	0.14	มากที่สุด	4.70	0.26	มากที่สุด	4.44	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 56 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44

ตาราง 57 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์กรประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

องค์กรประกอบที่ 4 การ จัดกิจกรรมชุมชน สัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองและชุมชน	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. โรงเรียนมีนโยบาย ในการจัดกิจกรรม ชุมชนสัมพันธ์อย่าง หลากหลายและ ต่อเนื่อง	4.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีใน การพัฒนาโรงเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.73	มากที่สุด
3. ชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการ/สนับสนุน การระดมทรัพยากรให้ โรงเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด	5.67	0.50	มากที่สุด	4.44	0.73	มากที่สุด
4. ชุมชนมีส่วนร่วมเป็น วิทยากร/ เป็นปราชญ์ ชาวบ้าน /ให้สถาน ประกอบการเป็น แหล่งเรียนรู้ให้ โรงเรียน	4.33	0.50	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.67	0.71	มากที่สุด
5. ชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการและ สนับสนุนการจัด กิจกรรมของโรงเรียน	4.44	0.53	มากที่สุด	4.33	0.50	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.33	0.71	มากที่สุด
6. ชุมชนมีส่วนร่วมใน การติดตามและ ประเมินผลการ ดำเนินงานของ โรงเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.15	มากที่สุด	4.48	0.12	มากที่สุด	4.81	0.21	มากที่สุด	4.57	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 57 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57

ตาราง 58 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อตนเอง	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และกฎระเบียบ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถ ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	4.33	0.50	มาก	4.44	0.53	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3. นักเรียนมีความ ขยัน หมั่นเพียร อดทน	4.22	0.44	มาก	4.33	0.50	มาก	5.67	0.50	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถ ป้องกันตนเองให้ ปลอดภัยจากอันตราย	4.11	0.33	มาก	4.22	0.44	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
5. นักเรียนสามารถ ดูแลสุขภาพรักษา ร่างกายให้แข็งแรง	3.89	0.33	มาก	4.00	0.00	มาก	4.33	0.50	มาก	4.33	0.50	มาก
เฉลี่ย	4.22	0.25	มาก	4.33	0.11	มาก	4.62	0.15	มากที่สุด	4.56	0.10	มากที่สุด

จากตาราง 58 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

ตาราง 59 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อ ครอบครัว	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นักเรียนตั้งใจ ช่วยเหลืองาน ต่างๆ ภายในบ้าน	3.89	0.33	มาก	4.00	0.00	มาก	4.44	0.53	มาก	4.33	0.50	มาก
2. นักเรียนปฏิบัติตน เพื่อความสุจริต ความดีต่อผู้อื่นให้ ครอบครัว	4.22	0.44	มาก	4.33	0.50	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ย	4.06	0.11	มาก	4.17	0.10	มาก	4.56	0.13	มากที่สุด	4.39	0.12	มาก

จากตาราง 59 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39

ตาราง 60 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลที่ได้รับด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นักเรียนปฏิบัติตน อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.33	0.50	มาก	4.44	0.53	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถทำ ประโยชน์แก่สังคม เพื่อส่วนรวม	4.22	0.44	มาก	4.33	0.50	มาก	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
3. นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียน และชุมชน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด	5.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถ รักษาผลประโยชน์ และชื่อเสียงของ โรงเรียนและส่วนรวม	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.44	0.19	มาก	4.56	0.16	มากที่สุด	4.83	0.10	มากที่สุด	4.72	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 60 พบว่า ผู้ประเมิน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 18 ตัวแปร ดังนี้

1.1.1 ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) วางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

1.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ประเมินผลตามสภาพจริง

1.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

1.1.4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /

ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

1.2 องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 12 ตัวแปรที่สังเกตได้ ดังนี้

1.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ 1) รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) ขยันหมั่นเพียร อดทน 4) ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

1.2.2 รับผิดชอบต่อครอบครัว 1) ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว 3) เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

1.2.3 รับผิดชอบต่อสังคม 1) ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

1.3 แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีแนวทาง คือ 1) การวางแผนกำหนดนโยบาย 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ประเมินผลตามสภาพจริง

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ 1) ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีแนวทาง คือ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

โดยมุ่งการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อดทน ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน ปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง และ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา สรุปผลการประเมินได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

2.1.1 หลักการ ประกอบด้วย 6 หลักการ คือ 1) หลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) 2) หลักการจัดให้ครบวงจร (complete cycle) 3) หลักการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) 4) หลักการกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) 5) หลักการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) 6) หลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation)

2.1.2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

2.1.3 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) การประเมินผลตามสภาพจริง

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

2.1.4 ผลที่ได้รับ

1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วย 1) นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน 4) นักเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง

2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประกอบด้วย 1) นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) นักเรียนปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 1) นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) นักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน พบว่า ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้บริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน ในโรงเรียนต้นแบบ/แกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหาร

โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะความรับผิดชอบ และแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา พบว่า

1.1 องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562) โครงการรุ่งอรุณ (2544) ประสิทธิภาพกุล (2548) อำนาจ จารุมนิโรจน์ (2558) สุนีย์ บันโนะ (2554) ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวถึง ตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ การพัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม การสนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ตัวชี้วัดด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การประเมินผลตามสภาพจริง ตัวชี้วัดด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวชี้วัดด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน ชุมชน

มีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

1.2 องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อดทน ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง และ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม ซึ่งเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เนื้อหาจากนักวิชาการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกันของกรมวิชาการ (2544) จุริรัตน์ นันทย์วิกุล (2538) ญัฐธนิชา ศรีพิมลปภาณี (2551) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) รัชนิยาพร หมื่นเรือดำ (2552) ป้องราชฤทธิ์ วรุดมิพุทธพงศ์ (2553) ศุภมิต ศิริโสภณภิววัฒน์ (2560) และวิจารณ์ พานิช (2555) ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557, หน้า 53) ที่ได้นิยาม ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน นิยาม มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด คือ ความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน พฤติกรรมบ่งชี้ คือ การเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง และเป็นในทิศทางเดียวกัน

1.3 แนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีแนวทาง คือ 1) การวางแผนกำหนดนโยบาย 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน และชุมชน องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) ประเมินผลตามสภาพจริง องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ 1) ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัว และชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน มีแนวทาง คือ 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและ

ต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมุ่งการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อดทน ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน ปฏิบัติตนเพื่อความสุจริตไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง และ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ พึ่งกุล (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนแกนนำ จังหวัดพิษณุโลก ต่อผลการปฏิบัติงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะ การบริหารจัดการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้บรรลุตามจุดประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตัวผู้บริหารเองและกระบวนการบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงมุ่งพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้วยความรู้ ความเข้าใจ แล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ตลอดจนเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและถูกต้องเหมาะสม

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

2.1 หลักการ ประกอบด้วย 6 หลักการ คือ 1) หลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) 2) หลักการจัดให้ครบวงจร (complete cycle) 3) หลักการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) 4) หลักการกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) 5) หลักการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) 6) หลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) ซึ่งเป็นไปตามหลักการของธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์ (2556, หน้า 62 - 64) กล่าวถึง การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดของการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มีหลายโครงการที่ได้นำการบริหารจัดการตามแนวคิดนี้ไปใช้ และประสบผลสำเร็จตาม

ยุทธศาสตร์หลักในการนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมาใช้ในการพัฒนานั้น ทั้งนี้โดยมีเกณฑ์ในการดำเนินงาน คือ บูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (Built-in) ดำเนินงานครบวงจร (Complete Cycle) ครอบคลุมทุกส่วนของระบบ (Total Development) มีปัจจัยพื้นฐานเอื้ออำนวย (Basic requirements) กระตุ้นและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (Self-Development) เข้าใจ ยอมรับ และมีส่วนร่วม (Full Participation) และสอดคล้องกับอำนาจ จารุมนิโรจน์ (2558, หน้า 17-19) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) โดยมีเงื่อนไขสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ คือ การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น การส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่าง ๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ

2.2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นเป็นการกำหนดเพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาทั้งด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของทองศักดิ์โพธิ์เกตุ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งรูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพ 4) กระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน 5) ผลผลิต และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยจุดมุ่งหมายเพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) และเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณภาพ

2.3 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ 2) พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม 3) สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งแนวทางการดำเนินการของกิจกรรมโดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ นักเรียนตามรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในสถานศึกษาด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา มีขั้นตอนคือ เป้าหมาย (Goal) บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ผลผลิต (Output) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

ประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ได้แก่ กลุ่มครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มนักเรียนแกนนำ ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ร่วมกันปฏิบัติการ ค้นหาเป้าหมายที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562) ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมสมอง ในการขับเคลื่อนรูปแบบแต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณิศการทำงานรับผิดชอบในการวางแผนจัดทำโครงการ/กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาจมีวาระการทำงาน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน การทำระบบฐานข้อมูล กระบวนการ PLC การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, หน้า 6) ; ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์ (2556, หน้า 62 - 64) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการ กำหนดนโยบาย เป้าหมายอย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการโรงเรียนประจำปีโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนทุกคนผู้บริหารโรงเรียน

และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของคนดี มีศีล มีธรรมเป็นตัวอย่างผู้บริหารดี ศรีตำบลให้กับครูและนักเรียน พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพให้เป็นโรงเรียนสีเขียว รมรื่นด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียน สะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องตลอดปี สอดคล้องกับงานวิจัยของแซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติเมอร์ (Sammon, Hillman & Mortimore, 1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิผลว่า ประกอบด้วย 1) ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ประกอบด้วย มีความมั่นคงและชัดเจนของวัตถุประสงค์ ขององค์การ และบริหารเชิงรุก สร้างทีมงานบริหารของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร จัดการหลักสูตร การตัดสินใจ และการใช้นโยบายต่าง ๆ สร้างครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การมี วิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมกัน ประกอบด้วย การมีเอกภาพของเป้าหมายโรงเรียน มีการปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน มีความเคารพในสถาบัน 3) มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ ประกอบด้วย มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระบบ ระเบียบ มีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อ การเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก 2) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 4) การประเมินผลตามสภาพจริง

ทั้งนี้ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวเนื่องโดยการสร้างกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ การร่วมกันลงมือ ปฏิบัติในการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน การจัดทำโครงการ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยนักเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ เสริมสร้างความรับผิดชอบ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ กิจกรรมที่ผู้เรียนเป็น ผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง การเล่นเกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้น เรียน ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom) ครูนำนวัตกรรม การ จัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและเนื้อหาทางความรับผิดชอบ ควรยึดหลักการที่สำคัญ หลายประการ ใช้หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในหลักการมีส่วนร่วม ทางด้านร่างกาย มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีส่วนร่วมทางด้านปัญญา มีส่วนร่วมทางปฏิสัมพันธ์ หลักการ

สอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมีความรับผิดชอบของนักเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน ถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, หน้า 6) ; อีร์ศักดิ์ ปทุมราษฎร์ (2556, หน้า 62 - 64) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ด้านการจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning) โดยครูทั้งโรงเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายใน และภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะกิจกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) บูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในวิชาที่ครูผู้สอน รับผิดชอบโดยถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน 2) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของคนดี มีศีล มีธรรมเป็นตัวอย่างครูดี ศรีตำบลให้กับนักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลายตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด 4) ให้กำลังใจ ชื่นชมยกย่องนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติตนดีจนได้รับการยอมรับหรือมีผลเชิงประจักษ์ และให้รางวัลนักเรียนดีที่ได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นต้นแบบเด็กดีประเภทต่าง ๆ เช่น เด็กดีศรีตำบล เด็กดีวิถีพุทธ ต้นกล้าของแผ่นดิน เด็กดีมีวินัย เยาวชนอาสา กัลยาณมิตร เด็กดีต่อทคอม เยาวชนต้นแบบ เป็นต้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของแซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติเมอร์ (Sammon, Hillman & Mortimore, 1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิผลว่าประกอบด้วย 1) การเรียนการสอนที่เข้มแข็งโดยการใช้เวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหาร เน้นความเป็นเลิศ

ทางวิชาการ 2) มีแผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน 3) มีความมีประสิทธิภาพของแผนการสอนในการเตรียมการสอน มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนของแผนการสอน มีบทเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน 3) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีความคาดหวังต่อโรงเรียน นักเรียนในระดับสูง 4) ครูและนักเรียนมีความคาดหวังในระดับสูงรวมกันทั่วถึงทั้งโรงเรียน มีการสื่อสารและเสริมแรงเพื่อให้ความคาดหวังสู่ความเป็นจริง 5) มีการคิดการปฏิบัติที่ทำให้ไปสู่ความคาดหวัง 6) มีการเสริมแรงครู ด้วยการให้ความเป็นธรรมในการให้รางวัล และการลงโทษ ชี้แจงและให้ทราบผลการพัฒนาหรือการปรับปรุง 7) มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน 8) มีการติดตามผลการเรียนของนักเรียน มีการประเมินศักยภาพของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก 3) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

มีแนวทางการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน กิจกรรมต้องให้นักเรียนต้องมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรม ดังนี้ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, หน้า 6) ; ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์ (2556, หน้า 62 - 64) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (Extracurricular) โดยนักเรียนแต่ละคนอาสาสมัครใจเข้าร่วมโครงการที่ตนสนใจก่อตั้งเป็นชมรม หรือโครงการขึ้นมาเอง มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะกิจกรรมด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) อาสาสมัครใจเข้าร่วม

กิจกรรม/โครงการด้านศีลธรรมคุณธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณตามความสนใจ 2) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของการเป็นคนตรงต่อเวลา รักความสะอาดต่อตนเองและต่อส่วนรวม รักความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสุภาพนุ่มนวล 3) มีส่วนร่วมพัฒนาบ้านวัด/มัสยิดและโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบอยู่เสมอ 4) มีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันรักการทำบุญ เกรงกลัวการทำบาป ฝึกทำสมาธิให้จิตใจสงบ ผ่องใส เบิกบานกับการสร้างและหมั่นสะสมบุญหรือความดีทุกวัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของแซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติเมอร์ (Sammon, Hillman & Mortimore, 1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิผลว่าประกอบด้วย แผนการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ความมีประสิทธิภาพของแผนการสอนในการเตรียมการสอน มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนของแผนการสอน มีบทเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 2) ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน 3) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน 4) ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน 5) ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน มีแนวทางการดำเนินการและกิจกรรม ดังนี้

การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี มีการประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ดำเนินการโดย การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

ครูและผู้ปกครองจะต้องติดต่อสัมพันธ์กันดังนี้ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ เพราะต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จักนักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้ทราบว่า การใช้ชีวิตของเด็ก ๆ

ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนที่แท้จริงเป็นคนอย่างไรเมื่ออยู่ภายนอกบ้านหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร การได้ทราบจากครูโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเจริญงอกงามด้านต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะได้ร่วมกับครูช่วยกันวางแผนในการให้ความรู้ พัฒนาการเจริญงอกงาม ตามที่เด็กควรจะเป็นหรือตามที่เขาต้องการ ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในทางที่ดีได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นและช่วยสร้างความคุ้นเคยต่อโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กของตน มิใช่โยนภาระให้กับทางโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว และรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี จัดการศึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน โดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชนหาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่ประเมิณผลกิจกรรม (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

การร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป รวมทั้งนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่ โรงเรียน เช่น การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็น วิทยากรให้กับทางโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา การดำเนินการที่กล่าวถึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและ

เป็นที่ต้องการในการสร้างความสัมพันธ์และประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่การทำงานร่วมกันและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือมีความสำคัญมาก เพื่อให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาการศึกษาในทางที่ดียิ่งขึ้นนอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่น ๆ ที่โรงเรียนและชุมชนสามารถทำเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และประสานงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้โรงเรียนและชุมชนสามารถร่วมกันจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมสาธารณะ นิทรรศการ การแข่งขันกีฬา หรือกิจกรรมเพื่อสังคมที่สามารถรวมนักเรียนและชุมชนได้ในทำนองเดียวกัน การสร้างคณะกรรมการร่วมกันเพื่อสร้างคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และสมาชิกชุมชน ซึ่งจะร่วมกันประสานงานและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียน สร้างชมรมหรือสมาคมสำหรับนักเรียน ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง และครูเก่า เพื่อให้พวกเขามีพื้นที่และโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและงานอดิเรกด้วยกัน และเป็นโอกาสในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้มแข็งของชุมชน การจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างนักเรียนและชุมชน เช่น การนำเสนอผลงานโครงการ เปิดบรรยาย หรือการสัมมนา การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และฟังความคิดเห็นและความคิดเห็นของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ การทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการศึกษาและสังคมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อทุกคนในชุมชนนั้น ๆ และช่วยส่งเสริมความเจริญทางสังคมและการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในระยะยาว (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560)

ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา โดยกำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และระยะเวลา ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของธีรศักดิ์ ปทุมราชภักดิ์ (2556, หน้า 62 - 64) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนาในวัด/มัสยิดใกล้โรงเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนทุกด้าน ตามที่กำหนดไว้ในแผนโดยมีเป้าหมายชัดเจน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) กำหนดนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจน ในแผนพัฒนาตำบล ในการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งจนเป็น “ชุมชนดี ศรีตำบล” ในลักษณะบ้าน วัด โรงเรียน “บวร”

2) ประพฤติปฏิบัติตน จนเป็นแบบอย่างคนดี มีศีล มีธรรม มีคุณธรรม 3) ร่วมพัฒนากายภาพ สำนักงาน วัด โบสถ์ มัสยิดโรงเรียนให้ร่มรื่นด้วยธรรมชาติ สะอาด และปลอดภัยทั้งปวง 4) สนับสนุนการจัดงานบุญงานประเพณี งานวัฒนธรรมที่ดงามของท้องถิ่น 5) ร่วมจัดกิจกรรมปลูกพลังความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของแซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติมอร์ (Sammmon, Hillman & Mortimore, 1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนางานประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิผลว่าประกอบด้วย ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ การให้ความร่วมมือที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนให้มีการเรียนรู้ และรับผิดชอบโรงเรียนได้เอง เพื่อสร้างทีมงานในการพัฒนาโรงเรียน

2.4 ผลที่ได้รับ

2.4.1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วย 1) นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน 4) นักเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, หน้า 5) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ซึ่งความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้ รับมอบหมาย ขยันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทน เพียรพยายาม สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรรัช เกษโร, พระครูพิจิตรศุภการ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์ และสุเวทิน ไกรนรา (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะบุคลิกภาพในนักเรียน คือรูปแบบการบริหารกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองและวินัยในนักเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมการตรงต่อเวลา ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ความสำคัญของการมาโรงเรียนตรงตามเวลาและปฏิบัติตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ กิจกรรมเสริมสร้างการดูแลรักษาสุขภาพ ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีทางสุขภาพ และการดูแลรักษาสุขภาพของนักเรียน เช่น การออกกำลังกายและการดูแลอาหาร กิจกรรมออมทรัพย์ ส่งเสริมการออมเงินและการวางแผนการใช้จ่ายของนักเรียน เพื่อเสริมความรับผิดชอบต่อทางการเงินกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมกันของโรงเรียน กิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อในการเข้าแถวและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนด กิจกรรมการเสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎระเบียบ สอนให้นักเรียนเข้าใจ

และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด กิจกรรมการดูแลความสะอาดภายในบริเวณโรงเรียน ส่งเสริมความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของโรงเรียนโดยการจัดกิจกรรมและปรับปรุงนโยบายการบริหารจัดการในทางนี้จะช่วยเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบในนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบและวินัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพในนักเรียนในทางที่ดีและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของแซมมอน ฮิลแมน และมอร์ติเมอร์ (Sammmon, Hillman & Mortimore, 1995) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประสิทธิผลว่าประกอบด้วย นักเรียนมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การสร้างความศรัทธาของครู ให้มีแก่นักเรียน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้นักเรียน การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน

2.4.2 ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ประกอบด้วย 1) นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) นักเรียนปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, หน้า 5) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ซึ่งความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดของความรับผิดชอบต่อครอบครัว เป็นการที่นักเรียนมีความช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระตามความสามารถของตน ปฏิบัติเพื่อความสุขของครอบครัวเข้าใจปัญหาของครอบครัว และปรึกษาครอบครัวเมื่อมีปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชิต ทัพพณี (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ในส่วนของวัตถุประสงค์รูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาครูให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่ออาชีพครูและเสริมสร้างจริยธรรมในโรงเรียน 2) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยเน้นความคิดเชิงระบบ และผ่านโครงการคุณธรรม 3) เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณธรรมโดยใช้หลักทรงงานหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบต่อสังคม

2.4.3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 1) นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) นักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, หน้า 5) กล่าวว่า ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว

และต่อสังคม ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ช่วยดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของรัชนิย์พร หมิ่นเรือดำ (2552, หน้า 5-32) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการที่นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม การบำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชิต ทัพพหมี (2564) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ในส่วนของวัตถุประสงค์รูปแบบ ประกอบด้วย

- 1) เพื่อพัฒนาครูให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบอาชีพครูและเสริมสร้างจริยธรรมในโรงเรียน
- 2) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยเน้นความคิดเชิงระบบ และผ่านโครงการคุณธรรม
- 3) เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณธรรมโดยใช้หลักทรงงานหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมของแต่ละกระบวนการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในกรดำเนินการพัฒนาและการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษาจึงส่งผลให้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของสมาน อัสวภูมิ (2550, หน้า 83) ที่กล่าวว่า การตรวจสอบรูปแบบสามารถดำเนินการได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา และตรวจสอบโดยการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตพัฒน์ มณฑา (2562) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทงศักดิ์ โพธิ์เกตุ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อ

พัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุระ อ่อนแพง (2556) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การรายงานผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายให้นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อระดับประถมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

1.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการนิเทศติดตาม และประเมินผลการพัฒนาการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อระดับประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

1.2.1 สถานศึกษาที่มีความพร้อม หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ควรมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและแนวปฏิบัติในการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อระดับประถมศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรมในทุกด้านของนักเรียนในโรงเรียน

1.2.2 สถานศึกษาที่มีความสนใจในการนำรูปแบบไปใช้ ผู้บริหารควรพัฒนาครูด้านความรับผิดชอบทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เพื่อให้ครูทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเป็นต้นแบบในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน สามารถเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างทางความรับผิดชอบต่อให้นักเรียนได้

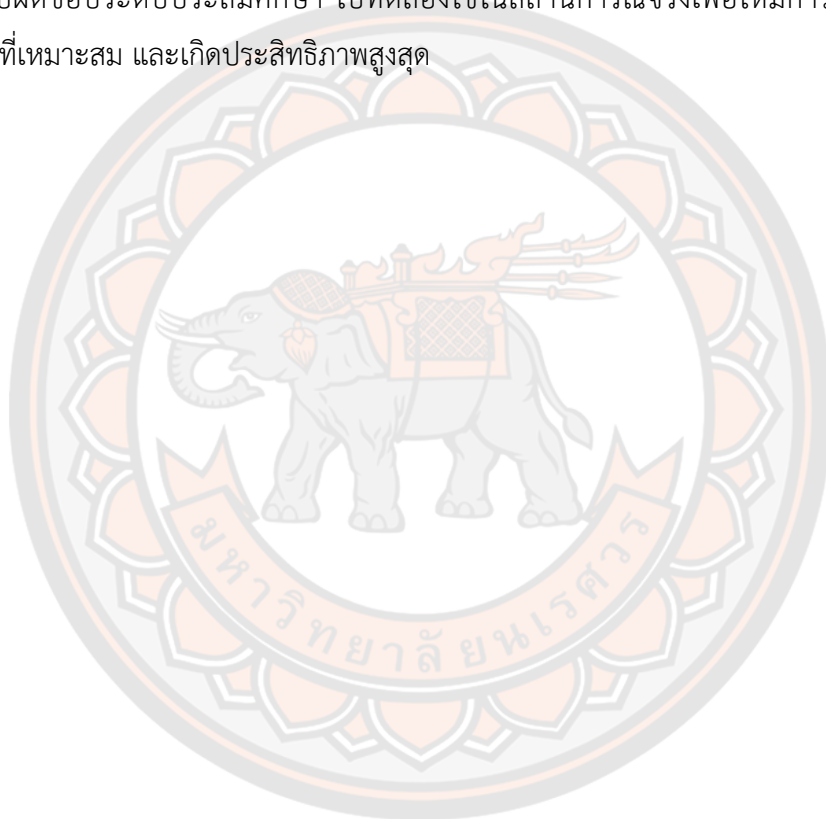
1.2.3 การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อระดับประถมศึกษา ไปใช้สถานศึกษาควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ

จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลเชิงสถิติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมาย

2.2 ควรมีการศึกษาโดยนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบระดับประถมศึกษา ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อให้มีการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2557*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสุขภาพจิต. (2551). *คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2562). *โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ : กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- กัณฑ์พัฒน์ มณฑา. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- คุณ วงศ์อนันต์. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- โครงการรุ่งอรุณ(2544). *การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จूरี่รัตน์ นันทัยทวิกุล. (2538). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะและความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์ชลี มาพุท. (2546). *การศึกษาศตวรรษที่ 21 ปรับวิถีคิดของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ 15, (มิถุนายน – ตุลาคม)*.
- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2560). *การสร้างและการพัฒนาโมเดล/รูปแบบ/แบบจำลอง/ตัวแบบ. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(1): 1-11*.
- ชาญชิต ทัพพณี. (2564). *รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เชษฐา ปาลากุล. (2565). *การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WHOLE SCHOOL APPROACH: W.S.A.)*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/205766>.

- ณัฐธินิชา ศรีพิมลปาณี. (2551). *คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทงศ์ศักดิ์ โพธิ์เกตุ. (2564). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนบ้านดอนแยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(1): 34-51.
- ทรงพล เจริญคำ. (2562). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนพระยามนธาตุราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 7(2): 11-24.
- ทวีศักดิ์ สมนอก. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตินา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรธัช เกษโร, พระครูพิจิตรศุกการ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์ และสุเวทิน ไกรนรา. (2564). รูปแบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 8(3): 210-221.
- ธีรศักดิ์ ปทุมราชภักดิ์. (2556). รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (ปรัชญาปริญญาโทศึกษาศาสตร์), นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นริศรา ตาปราบ. (2562). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นุชรัตน์ นุชประยูร. (2559). *การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นัยนา จันทมิตร (2547). ผลของการสอนแบบกิจกรรมโครงการในวิชาภาษาไทย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน มะขามสรรเสริญ จังหวัด จันทบุรี (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิยม กิमानุวัฒน์. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา (ดุชฎินิพนธ์ปริญญาดุชฎินิบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บัญชา ท่าทอง. (2556). ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์. (2551). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลโดยใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุชฎินิบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประสิทธิ์ พึ่งกุล. (2548). การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนแกนนำจังหวัดพิษณุโลกต่อ ผลการปฏิบัติงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เพื่อการ อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม (วิทยานิพนธ์การศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม.
- ประเวศ วะสี. (2547). การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในธรรมชาติของสรรพสิ่ง, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเมษฐ์ โมลี. (2552). การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุชฎินิบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญา ปรีพูน และธูปทอง กว้างสวาส. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ เรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ. วารสารราชพฤกษ์, 15(2): 53-62.
- ป๋องราชฎ์ วรฎุฒิพุทธพงศ์. (2553). การพัฒนาสื่อประสมเพื่อการควบคุมตนในการส่งเสริม พฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนของเยาวชน. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูโสภณภัทรเวทย์ (อิทธิพล ปธานิโก). (2563). รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม ของนักเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ. วารสาร ครุศาสตร์ปริทรรศน์, 7(1): 15-26.
- พิมพ์ ตามี. (2540). ความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอออเมก้อย จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พิไลลักษณ์ ทองรอด. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- รัชนิย์พร หมื่นเรือคำ. (2552). *การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- เรขา ศรีวิชัย. (2554). *รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์. (2560). *การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาน อัครภูมิ. (2550). *การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สลริน เหมาะประสิทธิ์. (2550). *ผลของการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดวิทยาเชิงพุทธต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบทางด้านการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัมฤทธิ์ สมนาม, ว่าที่ร้อยโท. (2562). *การพัฒนาแบบพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 7(27): 273-282.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2554). *โครงการโรงเรียนสีขาว (Anti-Corruption) หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *ชีวิตงาม ตามแนวทางโรงเรียนดีศรีตำบล 2556*. กรุงเทพฯ: รุ่งโรจน์อินเตอร์กรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558). *การคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประจำปี พ.ศ. 2558*. ประกาศที่ที่ ศธ04006/ว 607.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2564). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางต้องรู้และควรรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับการจัดการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนีย์ ชัยสุขสังข์. (2554). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุนีย์ บันโนะ (2554). แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนในการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนตามแนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุระ อ่อนแพง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15 (ฉบับพิเศษ): 258-265.
- สุวารินทร์ โรจน์ขจรนภาลัย. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ชั้นที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์พิทยาทาน กรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรถพงษ์ อินตะวงค์. (2564). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อำนาจ จารุณีโรจน์. (2558). การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งผลต่อผลผลิตของโรงเรียนดีศรีตำบล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุดม ชูสิ่วรรณ. (2559). รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2561). การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา สำหรับนักศึกษาครู. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 11(2): 1363-1373.
- เอกวิทย์ โทปุรินทร์. (2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ผ่านห้องเรียนเสมือน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Brown, W. B. & Moberg, D. J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley & Sons.
- Cattell, Ramond B. (1963). *Manual for the Jr-Sr. high school personality questionnaire "HSPQ" form A*. Illinois: The Institute Personality and Ability Testing.
- Daft, R. (1994). *Management*. (3rd ed.). Fort Worth, TX: The Dryden.

- Flippo. E.B. (1966). *Management a behavioral approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Funk, & Wagnalts. (1961). *New standard dictionary of the english language*. New York: n.p.
- Glueck, W. F. (2004). *Management*. London : The Dryden Press.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hil.
- Keeve, J.P (1988). *Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamum.
- Lawshe, C.H. (1966). *Principles of personal testing*. New York: Mc.,Grew-Hill.
- Sammonds, P. Hillman. J. and Mortimore. P. (1995). *Key Characteristics of Effective Schools a Review of School Effectiveness Research*. A report by the institute of education for the office for standards in education.
- Scott and Bridget. (2005). *Getting to the Heart of the Matter: Examining the Efficacy of a Whole-School Approach to Behavior Management*. Kairaranga, 6(1): 29-34.
- Smrekar, Claire. (2001). *March toward excellence: school success and minority student achievement in Department of Defense schools. A report to the National Education Goals Panel*. Lesson from the state, 2001. National Inst, On Early childhood development education. Abstract from: ERIC file: ED459218.
- Tillman. (2004).D. *Living Values : Activities for Children Ages 8-14*. Jakarta : PT Gramedia Widiasarana Indonesia.
- Willer, D. (1985). *Scientific Sociology: Theory and Method*. New Jersey: Prentice-Hill.
- Willer, D. (1986). *Scientific Sociology : Theory and Method*. Englewood Cliff, NJ: Prentice-Hall.

ภาคผนวก ก ตัวอย่างหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๒๘

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.พิทยา แสงสว่าง

ด้วย นายเขาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุษฎ์บัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พันธ์ กิจลนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๒๘

ที่ อ. ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร. ณัฏฐ์ รัตนศิริณิขกุล

ด้วย นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....1.....ฉบับ

ด้วย นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

โทร ๐๙-๙๒๗๕-๒๐๒๒

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.วิริยชวรายุ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....1.....ฉบับ

ด้วย นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาศษญับัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

โทร ๐๙-๙๒๗๕-๒๐๒๒

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.วรรณรักษ์ หงษ์ทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....1.....ฉบับ

ด้วย นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาศษญับัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

โทร ๐๙-๙๒๗๕-๒๐๒๒

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายสมเดช อ่างศิลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....1.....ฉบับ

ด้วย นายเขวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาศษญับัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายเขวลิต พันธุ์พุกษา

โทร ๐๙-๙๒๗๕-๒๐๒๒

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางทัศนีย์ แก้วทองทรัพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....1.....ฉบับ

ด้วย นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

โทร ๐๙-๙๒๗๕-๒๐๒๒

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๑๕๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางภัทรรวี สุขโทม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....1.....ฉบับ

ด้วย นายเขาวลิต พันธุ์พุกษา รหัสประจำตัว ๖๑๐๓๐๓๔๑ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๘

โทรสาร ๐-๕๕๕๖-๘๘๒๖

๒. นายเขาวลิต พันธุ์พุกษา

โทร ๐๙-๙๒๗๒-๒๐๒๒

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

(ภาษาไทย)

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

(ภาษาอังกฤษ)

MODEL FOR THE WHOLE SCHOOL APPROACH OF
SCHOOL TO DEVELOP THE RESPONSIBILITY
STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL

ชื่อนิสิต

นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

รหัสประจำตัว

61030341

ปริญญา

การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน

ปีการศึกษา

2566

ตอบแบบสัมภาษณ์

ในวันที่ 15-16 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565 เวลา 08.30น. – 18.00 น.

ณ สวนป่าเขากระยาง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) จำนวน 6 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านหนองกุลา
2. โรงเรียนบ้านแก่งจูงนาง
3. โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก
4. โรงเรียนบ้านหนองหิน
5. โรงเรียนวัดบ้านมุง
6. โรงเรียนชุมชน 17 บ้านนาตาดี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ .....

ตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

สถานที่สัมภาษณ์ .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....เวลา.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.1.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.1.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

1.1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน

.....

.....

.....

.....

.....

1.1.4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

.....

.....

.....

.....

.....

1.1.5 แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2.2.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

2.3.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดการเรียนรู้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.1.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1.4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1.5 แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2.2.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

2.3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

3.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

3.1.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1.4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1.5 แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

3.2.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

3.3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

4.1.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.4 แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.5 แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

4.2.1 แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2.2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

4.3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์

เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้จัดทำ

นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

รหัส 61030341

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นส่วนหนึ่งของการทำ
วิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เค้าโครงและสรุปเคราะห์ขั้นตอนที่ 1

เรื่อง

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ

ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัย

นายเขาวลิต พันธุ์พุกษา

นักศึกษาปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

ร่างรูปแบบ
การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัย
นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนำ

เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งในเอกสารนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ คำนำ สารบัญ หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ และผลที่ได้รับ

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มฉบับนี้ จะทำให้ผู้ที่นำไปใช้เกิดความเข้าใจในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มากขึ้น

ผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

คำนำ

สารบัญ

หลักการ

วัตถุประสงค์

องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

ของผู้ปกครองและชุมชน

ผลที่ได้รับ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

หลักการ

1. การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ
2. การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่างๆของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล
3. การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน
4. การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น
5. ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ

วัตถุประสงค์

3. เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา
4. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบ

องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบ เพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่

องค์การได้กำหนดไว้และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

2. การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ

การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ คือ กำหนดเป้าหมาย (Goal) เป้าหมายนี้ คือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562) และจัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ นักเรียนตามรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบต่อเวลา มีขั้นตอนคือ

7. เป้าหมาย (Goal)
8. บริบท (Context)
9. ปัจจัยนำเข้า (Input)
10. กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process)
11. ผลผลิต (Output)
12. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

แนวทางดำเนินการ

ประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่มเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ได้แก่

1. กลุ่มครู
2. ผู้บริหาร
3. ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

4. กลุ่มนักเรียนแกนนำ ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ร่วมกันปฏิบัติการ ค้นหาเป้าหมายที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม

พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่

สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัยมีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการ และเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย (อารีญา สตาร์ตัน, 2556) ประกอบด้วย

1. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่อง ที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร โครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมสมอง ในการขับเคลื่อนรูปแบบ

2. แต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบในการวางแผนจัดทำโครงการ/ กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดย อาจมีวาระการทำงาน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา โดยมี 3 แนวทาง คือ

2.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน

2.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อโดยนักเรียน

2.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้าง คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อ โดยฝ่ายบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

3. สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คือ การสนับสนุนให้ครูทำกิจกรรม ต่างๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน

2. สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน

3. ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่

3.1 การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน

3.2 การทำระบบฐานข้อมูล

3.3 กระบวนการ PLC

3.4 การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน

3.5 มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการได้แก่

3.5.1 การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น

3.5.2 การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

3.5.3 การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

3.5.4 การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ร่วมกันลงมือปฏิบัติตามแผนดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบนักเรียนทั้ง 3 แนวทาง คือ

3.5.4.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน

3.5.4.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยนักเรียน

3.5.4.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ คือ การส่งเสริม และ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา
2. ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน
3. กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
4. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

เป้าหมายเพื่อ

4.1 การบริหารจัดการให้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกเหมือนร่วมเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรม ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก็จะร่วมกระทำอย่างเต็มใจ การบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น รวมทั้งบทเรียนของกิจกรรมต้องนำไปสู่การเรียนรู้

4.2 ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวของนักเรียนในชีวิตประจำวัน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

5. สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนคือ การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของ

โรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยโรงเรียนบ้านแม่คะ โรงเรียนต้นเรื่องจะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวทาง หรือวิธีการในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนต่อไป

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) เครือข่ายความร่วมมือ แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้มีได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ หรือที่เรียกกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบและขั้นตอนดังนี้

1. บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก

บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทิศนา แคมณี, 2562) ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนด ความคาดหวังในการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการแผนพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้
สร้างกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน
ได้แก่

3. การเตรียมความพร้อม
4. การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ
3. การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ
  - 3.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน
  - 3.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยนักเรียน
  - 3.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบ โดยฝ่ายบริหารชั้นที่
  - 3.4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยการใช้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอนหลากหลายแหล่งความรู้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (สำนักวิชาการและประมวลผลมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2556)

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการเล่น เกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น
2. ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ มาสนับสนุน
3. ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom)
4. ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน

5. ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและเนื้อหาทางความรับผิดชอบ ควรยึดหลักการที่สำคัญ หลายประการ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

5.1 หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในหลักการข้อนี้ มี 4 ด้าน

5.1.1) การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย

5.1.2) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์

5.1.3) การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญา

5.1.4) การมีส่วนร่วมทางปฏิสัมพันธ์

5.2 หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ

5.3 หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง

5.4 หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

3. จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพแวดล้อม ในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบ วินัยให้แก่ผู้เรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย

3. มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน

4. มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

5. มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership)

6. มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ

7. มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมีความ รับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน มี 4 ตัว บ่งชี้ ได้แก่

7.1 โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่ของทุกคน

7.2 ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มีอคติต่อกัน

7.3 กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน 4) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบนักเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

4. ประเมินผลตามสภาพจริง

ประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (นรรีซต์ ผินเชียร. 2561)

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน

2. ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน

3. สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครองโดยประเมินความรับผิดชอบนักเรียนทั้งต่อตนเองต่อครอบครัว และต่อสังคมใน ตัวอย่างต่างๆ เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขยันรับผิดชอบต่อการเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทนเพียรพยายาม ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมของชุมชน และมีคุณลักษณะการตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองและผู้อื่น เช่น มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้าเรียนทันเวลา เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา ส่งงานหรือการบ้านภายในเวลาที่กำหนด เข้าห้องสอบตรงเวลา ไม่ผิดเวลานัด เมื่อเยี่ยมของแล้วส่งคืนตามเวลา (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่จัดขึ้นมาเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าประสบการณ์และสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะช่วยทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการกำหนด

กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน (กลัณญ เพชรภรณ์, 2554) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน

ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมครอบครัวและชุมชน กิจกรรมแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

5. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน
6. ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน
7. สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน
8. การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

กิจกรรมต้องให้นักเรียนต้องมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรม ดังนี้

5. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ
6. เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง
7. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง
8. เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง

(กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก

นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ โดยนักเรียนด้วยกัน ผ่านกิจกรรมต่างๆ และในร่วมจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบให้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ครอบครัวของนักเรียน ชุมชนโดยรอบ และสถาบันทางศาสนา

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
3. นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
4. นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน
2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน
3. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่างๆ
4. โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม
5. โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน
6. โรงเรียนชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

การจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็มีความเจริญก้าวหน้าและเกิดประโยชน์ทั้งของโรงเรียนและชุมชน (วาสนา ชูแสง, 2557)

ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. โรงเรียนมีนโยบายในการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

โรงเรียนมีนโยบายในการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยสำรวจและค้นหาศักยภาพของผู้ปกครองเด็กแต่ละคนเชิญมาเป็นวิทยากร สาธิตให้ความรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกับเด็ก ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. นำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)

3. มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

4. สร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี

5. มีการประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ดำเนินการโดย

5.1 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

5.2 ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา

5.3 ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน

ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน คือ สร้างข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชนความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากรท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

ครูและผู้ปกครองจะต้องติดต่อสัมพันธ์กันดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ เพราะต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

2. การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จัก นักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้ทราบว่า การใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก

3. บิดา มารดา ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนที่แท้จริงเป็นคนอย่างไรเมื่ออยู่ภายนอกบ้านหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร การได้ทราบจากครูโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเจริญ

งอกงามด้านต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะได้ร่วมกับครูช่วยกันวางแผนในการให้ความรู้ พัฒนาการเจริญงอกงาม ตามที่เด็กควรจะเป็นหรือตามที่เขาต้องการ

4. ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในทางที่ดีได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นและช่วยสร้างความคุ้นเคยต่อโรงเรียน

5. เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กของตน มีประโยชน์ให้กับทางโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวและรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

3. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำคัญของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีจัดการศึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากรโดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ

2.1 การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชน

2.2 หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต

2.3 ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่

2.4 ประเมินผลกิจกรรม (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

4. ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลใน

ท้องถิ่น เช่น ปรากฏชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

5. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3. ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

4. การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนใน ชุมชนเข้ามาสู่ โรงเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาใน ท้องถิ่นเข้ามาเป็น วิทยากรให้กับทางโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาสอนการทำขนม เชิญนักดนตรี มาสอนวิชาดนตรี เชิญหมอมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมา ให้ความรู้เรื่องการดูแล สุขภาพช่วงหน้าหนาว เชิญตำรวจมาให้ความรู้เรื่องกฎจราจร เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวัน แม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน กิจกรรมกีฬา สัปดาห์กิจกรรมวันเยี่ยมโรงเรียน เป็นต้น

2.3 การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแข่งขัน กีฬาระหว่างครูกับ ผู้ปกครอง การแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนปัจจุบันกับศิษย์เก่า เป็นต้น

2.4 การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นสิ่ง ที่โรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่ผลพลอยได้คือช่วยให้โรงเรียน กับชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและช่วยให้ โรงเรียนมีเครือข่ายที่เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์และ สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อีกทาง หนึ่งด้วย

2.5 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และสมาคมครูเก่า เป็นอีกวิธี หนึ่งซึ่งช่วยให้คนใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560)

6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา มีแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และ ระยะเวลา

2. ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย

3. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญ กำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (คู่มือ การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ผลที่ได้รับ

องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
  - 1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ
  - 1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ
  - 1.3 ขยันหมั่นเพียร อดทน
  - 1.4 ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย
  - 1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง
2. รับผิดชอบต่อครอบครัว
  - 2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน
  - 2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว
  - 2.3 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
3. รับผิดชอบต่อสังคม
  - 3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม
  - 3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม
  - 3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน
  - 3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

ตัวชี้วัดคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
  - 1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว</p>	<p>- ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง</p> <p>- มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอเช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับ และใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น</p>	<p>- วางแผนการทำงานและทำงานตามลำดับ</p> <p>- เมื่อทำงานสำเร็จแล้วประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเองเช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือและกระเป๋า นักเรียน การซ่อมแซม ซักตาก เก็บ รีด พับ เสื้อผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ และห้องส้วม</p>
<p>สร้างแผนภูมิ แผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน</p>	<p>- สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถามเพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้</p>	<p>- ความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในความมีเหตุผล กล้าพูดกล้าแสดงออกและรับฟังความคิดเห็น</p>
<p>รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัย</p>	<p>- รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย</p> <p>- ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและ</p>	<p>- รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง วางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความถนัด</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ และปรับตนให้เล่น เรียน และ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับ บทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และ ข้อตกลงของ ครอบครัว และ โรงเรียน</p> <p>รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหา ด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพใน ความงามรอบตัว และเข้าร่วมใน กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของ สังคม</p>	<p>ข้อตกลง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีวินัยในการปฏิบัติตามสุข บัญญัติทำกิจวัตรประจำวันทั้ง การกิน เล่น เรียนช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับอย่างพอดี พอเหมาะกับวัย 	<p>ของตน</p> <ul style="list-style-type: none"> - รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์ อันดีกับผู้อื่น - รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ ของตน
<p>รู้จักความสามารถของตนเอง มี วินัยในการดูแลจัดการชีวิต ประจำของตนเอง รับผิดชอบและ จัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการ นำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยง ตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหา ในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถ ตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการ สิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการ เรียนของตนเอง รับผิดชอบและจัดการ อารมณ์และความเครียด ละเว้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทำงานที่ได้รับมอบหมายตาม บทบาทหน้าที่ที่ระบียบ กฎ ระเบียบ และกติกา - มีวินัยในการดูแลจัดการ ชีวิตประจำวัน - จัด การ อาร ม ณ์ และ ความเครียด - รู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด - เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทาง แก้ไขปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม - รับผิดชอบต่อการกระทำ ตามบทบาทหน้าที่ - ปฏิบัติตน ตามระบอบ ประชาธิปไตย - พร้อมเผชิญ และยอมรับ ปัญหาที่เกิดขึ้น

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
การกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ		

1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	- กระตือรือร้นและตรงเวลา	- ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการทำงานตามลำดับ อย่างเป็น ขั้นตอน ตามกระบวนการทำงาน - มีทักษะการจัดการเป็นการจัดระบบงานและระบบคน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
1. สามารถสร้างแผน ภูมิ แผนภาพแบบจำลองเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้เถียงประเด็นที่สงสัย และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	- สามารถสร้างแบบจำลองอย่างง่ายเพื่อทำงานจนสำเร็จ	- ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้ และนำไปใช้ในการทำงานจนสำเร็จ

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียน</p> <p>รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p>	<p>- รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหที่เกิดขึ้นกับตน และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้</p>	<p>- รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง</p> <p>- สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว</p>
<p>ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จรับผิดชอบและปฏิบัติตามอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกากติกา</p>	<p>- ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จ</p>	<p>- รับผิดชอบและปฏิบัติตามอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกากติกา</p>
<p>ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็นการลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกาย - การเก็บของใช้ 	<p>- มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ</p>	<p>- ความขยัน อดทน รับผิดชอบและ ซื่อสัตย์</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>- การหยิบจับ และใช้ของใช้ส่วนตัว</p> <p>- การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น</p> <p>ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้</p> <p>อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์</p>		
<p>กรอบโครง สร้างจากนิยามสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และระดับความสามารถของผู้เรียนตามร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ</p> <p>ด้านกรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดการตนเอง</p>	<p>- เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา</p>	<p>- เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>- รับผิดชอบต่อการทำตามบทบาทหน้าที่</p>
<p>แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน</p> <p>ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5.</p> <p>แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน</p> <p>ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5.</p> <p>ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)</p>	<p>- ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>- รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว</p>

1.3 ขยัน หมั่นเพียร อดทน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็น การลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการฝึก ทำงานอย่างสม่ำเสมอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกาย - การเก็บของใช้ - การหยิบจับและใช้ของใช้ ส่วนตัว - การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น <p>ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความ ขยันอดทน รับผิดชอบ และ ซื่อสัตย์</p>	<p>- มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่าง สม่ำเสมอ</p>	<p>- ความ ข ย ้น อด ท น รับผิดชอบและ ซื่อสัตย์</p>
<p>สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าถาม เพื่อให้เข้าใจใน เหตุผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบ สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบใน เรื่องที่อยากรู้ มีจิตวิทยาศาสตร์ ที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนใน การศึกษาหาความรู้โดยใช้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รัก เหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออก รับฟังความคิดเห็นและทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้กระบวนการสืบสอบ ทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหา ความรู้</p>	<p>- สนุกที่จะเรียนรู้ข้อมูลสำรวจ ตรวจสอบสิ่งต่างเพื่อให้ได้ คำตอบในเรื่องที่อยากรู้</p>	<p>- มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหา ความรู้</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการไม่ยอมมาโรงเรียน ไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ออก โดนเพื่อนแกล้ง อุบัติเหตุจากการเล่นชน</p> <p>อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p>	<p>- อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น</p>	<p>- อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p>
<p>รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์ และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์ และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p>	<p>- อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น</p>	<p>- อดทน อดกลั้นในความคิดเห็นและการแสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย</p>

1.4 ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ตรงกับลักษณะงาน การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงาน ช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปลูกผักสวนครัว - การบำรุงรักษาของเล่น - การซ่อมแซมของใช้ส่วนตัว - การประดิษฐ์ของใช้ในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น <p>อภิปรายแนวทางในการทำงาน และปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย</p>	<p>- ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงาน ช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย</p>	<p>- ทำงานและปรับปรุงการทำงาน แต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย</p>
<p>รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้</p> <p>ระมัดระวังตนเองจากภัยต่าง บอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ</p> <p>มีวินัยในการดูแลจัดการตนเอง</p>	<p>- รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ</p> <p>- ระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ</p>	<p>- ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี</p> <p>- พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ปัญหาอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ให้มีสุขภาวะทางกายที่ดีอย่างสมดุลกับสุขภาวะด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรงกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ปัญหายอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว</p>		
<p>รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้</p> <p>รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหา</p>	<p>- หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่ภาวะเสี่ยง</p>	<p>- หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่ภาวะเสี่ยง</p> <p>- รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ด้านร่างกาย</p> <p>- การรู้เท่าทันสื่อ และการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น การแสดงออกบนสื่อออนไลน์</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถ ตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการ สิ่งที่เป็นสำหรับชีวิตและการ เรียนของตนเอง รับรู้และจัดการ อารมณ์และความเครียด ละเว้น การกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการ ปัญหาชีวิตประจำวันและการ เรียนตามคำแนะนำ</p>		

1.5 คุณแลสุขภาพพรักรษาร่างกายให้แข็งแรง

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>รู้จักความสามารถของตนเอง มี วินัยในการดูแลจัดการชีวิต ประจำของตนเอง รับรู้และ จัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการ นำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยง ตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหา ในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถ ตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการ สิ่งที่เป็นสำหรับชีวิตและการ เรียนของตนเอง รับรู้และจัดการ อารมณ์และความเครียด ละเว้น</p>	<p>- จัดการชีวิต ประจำวันของ ตนเองจัดการอารมณ์และ ความเครียด</p> <p>- ดูแลจัดการตนเองด้านภาวะ โภชนาการ</p> <p>- ดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง</p>	<p>- ควบคุม หรือ บรรเทา ความเครียด</p> <p>- บรรยายขอบเขตของอารมณ์ และสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุ ของอารมณ์และความเครียด</p> <p>- ดูแลจัดการตนเองด้านภาวะ โภชนาการ</p> <p>- ดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง</p> <p>- จัด การ อาร มณ์ แล ะ ความเครียดตามความถนัดได้</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
การกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ		
<p>มีวินัยในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติทำกิจวัตรประจำวันทั้งการกิน เล่น เรียนช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับอย่างพอดี พอเหมาะกับวัย</p> <p>มีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพะทางกายที่ดีอย่างสมดุลกับสุขภาพะด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรงกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี</p>	- ทำกิจวัตรประจำวันปฏิบัติตามสุขบัญญัติ	- วินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพะทางกายที่ดีอย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตัวชี้วัด

2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
บอกวิธีการและประโยชน์การทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและ	- บอกวิธีการและประโยชน์ของการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย	- มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดา หรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ครอบครัวอย่างปลอดภัย</p> <p>ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน</p> <p>ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น</p> <p>มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำ และห้องส้วม</p>	<p>- ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว เช่น บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน</p> <p>การจัดวาง เก็บเสื้อผ้า รองเท้า การช่วยครอบครัวเตรียม ประกอบอาหาร การกวาดบ้าน การล้างจาน</p>	<p>ห้องเรียน ห้องน้ำและห้องส้วม</p> <p>- มีทักษะการทำงานและปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น</p>
<p>รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ และปรับตัวให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงของครอบครัว</p> <p>รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้</p>	<p>- ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว</p>	<p>- รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>อย่างสมดุลทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มี สุขภาพแข็งแรง เป็นคนดี มีวินัย มีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความ งามรอบตัวมีความมั่นคงทาง อารมณ์มีบุคลิกความเป็นไทย ผ산ความเป็นสากล ทะนุบำรุง รักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และดำรงเอกลักษณ์ความเป็น ไทย ส รั ำ ง แ ล ะ ร ัก ษ า ความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของ ตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืน สภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถนำตนเองในการ เรียนรู้ พัฒนาการตนเองและพัฒนา ชีวิตให้มีความสุขความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน</p>		

2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมือง ประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้นในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>พฤติกรรมย่อย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ 2. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น 	<p>- ไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน</p>	<p>- ให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ</p> <p>- ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียมประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนในโอกาสต่าง ๆ</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>- การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร</p> <p>- การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน</p> <p>- การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่ง</p> <p>ให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน</p> <p>ในโอกาสต่าง ๆ</p>		
<p>รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ และปรับตัวให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียน</p> <p>รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p>	<p>- ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำและตั้งใจทำความดี หรือช่วยคนในครอบครัวและผู้อื่น</p>	<p>- รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบาย ความคิด และการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร รักษาสิทธิของตนเอง โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น - อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกันทั้งผู้ที่อยู่ในชั้นเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ด้วยความเข้าใจในความแตกต่างด้านอายุ เพศ ความถนัด ฐานะ และบทบาทหน้าที่ - ทางออกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเมื่อเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ร่วมกับผู้อื่น - เข้าใจเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมและใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และถนอมรักษาให้ผู้อื่นได้ใช้ - ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นทั้งในระดับครอบครัว โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - ตัดสินใจและการแก้ปัญหา ร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจการแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ - จัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม
ตัวชี้วัด

3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	- ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานงาน และประหยัด	- มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม - ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม
สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	- กล้าพูดให้ความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านที่เป็นปัญหา วกเถียงกัน โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนหรือคัดค้าน	- โต้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่ดี น่าเชื่อถือมากที่สุดและกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
1. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย	- ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและ	- รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p> <p>สมรรถนะ</p> <p>1. ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>โรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม</p>
<p>ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ</p>	<p>- แก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย</p>	<p>- ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนา</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย		เปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา - มีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาคำการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย

3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
ปฏิบัติตามตามระเบียบ กฎ กติกา ข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย	- มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา	- ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา

3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกา ข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบาย ความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลาย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย</p>	<p>- มีส่วนร่วมในการกำหนด กติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียน ติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข</p> <p>- มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาหรือแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย</p>	<p>- มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา</p> <p>- มีส่วนร่วมกับกลุ่มหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ สามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชาสังคมระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง</p>
<p>อิสระที่จะคิดและ แสดงออกที่ รับผิดชอบ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบต่อปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตาม บทบาทหน้าที่ของ ตนเอง เคารพต่อ สถาบันหลักของชาติ ติดตาม ข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วม ชั้นเรียน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือโรงเรียน แก้ไข ความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่าง มีเหตุผล</p>	<p>- มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารใน ระดับโรงเรียน</p> <p>- เข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมที่ ครมอบหมาย</p>	<p>- มีส่วนร่วมทางสังคมใน ประเด็นที่สนใจด้วยจิต สาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p>

3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>มีความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จัก ปฏิเสธ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการ ร้องขอ รับผิดชอบและปฏิบัติตน อย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนรวมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือชุมนุมอบหมาย และแจ้ง ผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาหรือ ความ ขัดแย้งในชั้นเรียน</p>	<p>- รักษาความสะอาดและของ ใช้ส่วนรวม - มีส่วนร่วมทางสังคม โดย คำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะ เกิดขึ้น</p>	<p>- ใช้ของส่วนรวมอย่าง ระมัดระวัง - การมีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากร อย่างประหยัด</p>

แบบประเมินความเหมาะสม
(ร่าง) รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

(ภาษาไทย)

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

(ภาษาอังกฤษ)

MODEL FOR THE WHOLE SCHOOL APPROACH OF
SCHOOL TO DEVELOP THE RESPONSIBILITY
STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL

ชื่อนิสิต

นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

รหัสประจำตัว

61030341

ปริญญา

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน

ปีการศึกษา

2566

ตอบแบบสอบถาม

ในวันที่ .... เดือน ... พ.ศ. .... เวลา ... - ...

ณ .....

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. ดร.พิทยา แสงสว่าง อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ดร.วิริยะ วราวุธ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่
เขต 2
4. ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
5. ดร.สมศักดิ์ ประสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะทาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
6. นายสมเดช อ่างศิลา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเนินกระปรอก สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 1
7. นางทัศนีย์ แก้วกองทัพ ครูโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
8. นางภัทรวิ สุขโทณ ครูโรงเรียนบ้านกองทูล(พิทักษ์ราษฎร์วิทยาการ) สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
9. นางสาวศรัญญา อีสระอาด ครูโรงเรียนบ้านลำมะโกรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

แบบประเมินความเหมาะสม
เรื่อง ร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นการประเมินความเหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งกระบวนการนี้อยู่ในขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบฯ ของการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

นายเชาวลิต พันธุ์พุกษา

นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
หลักการ						
1	การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ					
2	การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล					
3	การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน					
4	การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น					
5	ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง					
6	การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ					
วัตถุประสงค์						
1	เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา					
2	เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา						
1.1 การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ						
1	กำหนดเป้าหมาย (Goal) เป้าหมายนี้ คือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
2	จัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ นักเรียนตามรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา มีขั้นตอน คือ เป้าหมาย (Goal) บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ผลผลิต (Output) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)					
3	ประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ได้แก่ กลุ่มครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มนักเรียนแกนนำ					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
1.2 พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม						
1	พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงา ธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน					
2	พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร โครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น					
3	ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมสมอง ในการขับเคลื่อนรูปแบบ					
4	แต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบในการวางแผนจัดทำโครงการ/กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาจมีวาระการทำงาน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา					
5	การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน					
6	การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยนักเรียน					
7	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยฝ่ายบริหาร					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
1.3 สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้						
1	การสนับสนุนให้ครูทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้					
2	ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน					
3	สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน					
4	ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน 2) การทำระบบฐานข้อมูล 3) กระบวนการ PLC 4) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน 5) มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบร่วมกันลงมือปฏิบัติ ตามแผนดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบนักเรียน					
5	การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน					
6	การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยนักเรียน					
7	การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
1.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้						
1	การส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคประชาสังคม หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน					
2	โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา					
3	ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน					
4	กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน					
5	มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียน เป้าหมายเพื่อ 1) การบริหารจัดการให้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกเหมือนร่วมเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรม ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก็จะร่วมกระทำอย่างเต็มใจ การบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น รวมทั้งบทเรียนของกิจกรรมต้องนำไปสู่การเรียนรู้ 2) ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวของนักเรียนในชีวิตประจำวัน					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
1.5 สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน						
1	การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยโรงเรียนบ้านแม่คะ โรงเรียนต้นเรื่องจะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวทาง หรือวิธีการในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนต่อไป					
2	แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
3	กำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) เครือข่ายความร่วมมือ					
4	แต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางความร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้						
2.1 การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก						
1	การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
2	การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนดความคาดหวังในการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการแผนพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน					
3	สร้างกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ 3) การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ด้วยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยนักเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบ โดยฝ่ายบริหาร การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ (ต่อ)						
2.2 การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ						
1	แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ โดยการใช้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วม ในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้					
2	ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอนหลากหลายแหล่งความรู้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี					
3	จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเล่นเกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น					
4	ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ มาสนับสนุน					
5	ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom)					
6	ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ (ต่อ)						
2.2 การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)						
7	ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและเนื้อหาทางความรับผิดชอบ					
8	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในหลักการข้อนี้ มี 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย 2) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ 3) การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญา 4) การมีส่วนร่วมทางปฏิสัมพันธ์					
9	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ					
10	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง					
11	ครูผู้สอนใช้หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
2.3 การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน						
1	การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน					
2	ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ					
3	ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย					
4	มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน					
5	มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้					
6	มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership)					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ (ต่อ)						
2.3 การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน						
7	มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ					
8	มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมีความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทุกคน 2) ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มีอคติต่อกัน 3) กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน 4) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบนักเรียน					
2.4 การประเมินผลตามสภาพจริง						
1	กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2	แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน					
3	ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ (ต่อ)						
2.4 การประเมินผลตามสภาพจริง (ต่อ)						
4	สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง					
5	ประเมินความรับผิดชอบนักเรียนทั้งต่อตนเองต่อครอบครัว ต่อสังคมในตัวเองที่ต่าง ๆ เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ชยันรับผิดชอบต่อการเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทนเพียรพยายาม ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น					
6	มีคุณลักษณะการตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองและผู้อื่น เช่น มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้าเรียนทันเวลา เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา ส่งงานหรือการบ้านภายในเวลาที่กำหนด เข้าห้องสอบตรงเวลา ไม่ผิดเวลานัดเมื่อยืมของแล้วส่งคืนตามเวลา					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้						
3.1 การส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน						
1	กิจกรรมการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่ดีขึ้นมาเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าประสบการณ์และสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะช่วยทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน					
2	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมครอบครัวและชุมชน กิจกรรม					
3	การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน					
4	ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน					
5	สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน					
6	การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน					
7	ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ					
8	เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง					
9	เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง					
10	เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (ต่อ)						
3.2 นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก						
1	การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ โดยนักเรียนด้วยกัน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และในร่วมจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ครอบครัวยุวชนของนักเรียน ชุมชนโดยรอบ และสถาบันทางศาสนา					
2	นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน					
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน					
4	นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน					
5	นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน					
3.3 ทูภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้						
1	องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน					
2	โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน เป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน เป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่าง ๆ เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นศูนย์รวมของชุมชน					
3	โรงเรียนและชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือความรับผิดชอบต่อ					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน						
4.1 โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง						
1	กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็มีความเจริญก้าวหน้า และเกิดประโยชน์ทั้งของโรงเรียนและชุมชน					
2	โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสำรวจและค้นหาศักยภาพของผู้ปกครองเด็กแต่ละคนเชิญมาเป็นวิทยากร สาธิตให้ความรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกับเด็ก ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ					
3	ทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
4	ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)					
5	มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน					
6	สร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (ต่อ)						
4.1 โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง (ต่อ)						
7	มีการประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้					
8	ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม					
9	ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา					
10	ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง					
4.2 ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน						
1	สร้างข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน ความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากร ท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ					
2	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ เพราะต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (ต่อ)						
4.2 ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน (ต่อ)						
3	การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จัก นักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดามารดา ได้ทราบว่า การใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก					
4	บิดา มารดา ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนที่แท้จริงเป็น คนอย่างไรเมื่ออยู่นอกบ้านหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร การได้ทราบจากครูโดยตรงเกี่ยวกับ พฤติกรรม การเจริญงอกงามด้านต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะได้ร่วมกับครูช่วยกันวางแผนในการให้ความรู้ พัฒนาการเจริญงอกงาม ตามที่เด็กควรจะเป็นหรือตามที่เขาต้องการ					
5	ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในทางที่ดีได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัด การศึกษาช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นและช่วยสร้างความคุ้นเคยต่อโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความรู้สึก รับผิดชอบต่อเด็กของตน มิใช่โยนภาระให้กับทาง โรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวและรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน					
4.3 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน						
1	ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย					
2	สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (ต่อ)						
4.3 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน (ต่อ)						
3	จัดการศึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ					
4	การเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา					
5	รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากรโดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหา ชุมชน หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่ ประเมินผลกิจกรรม					
4.4 ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน						
1	สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา					
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน					
3	ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (ต่อ)						
4.5 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน						
1	ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป					
2	การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่ โรงเรียน					
3	การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาสอนการทำขนม เชิญนักดนตรีมาสอนวิชาดนตรี เชิญหมอจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมา ให้ความรู้ เรื่องการดูแลสุขภาพช่วงหน้าหนาว เชิญตำรวจมาให้ความรู้เรื่อง กฎจราจร เป็นต้น					
4	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันแม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันเยี่ยมโรงเรียน เป็นต้น					
5	การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาระหว่างครูกับ ผู้ปกครอง การแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนปัจจุบันกับศิษย์เก่า เป็นต้น					
6	การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่ผลพลอยได้คือช่วยให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและช่วยให้ โรงเรียนมีเครือข่ายที่เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์และสนับสนุน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อีกทาง หนึ่งด้วย					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (ต่อ)						
4.5 ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน (ต่อ)						
7	การตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และสมาคมครูเก่า เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน และช่วยทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					
4.6 ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน						
1	กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และระยะเวลา					
2	ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย					
3	ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญกำลังใจในการ ดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ						
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สามารถทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอเช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 สามารถวางแผนการทำงานและทำงานตามลำดับ					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 เมื่อทำงานสำเร็จแล้วประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเองเช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือและกระเป๋านักเรียน การซ่อมแซม ชัก ตาก เก็บ รีด พับ เสื้อผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ และห้องส้วม					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในความสำเร็จ กล้าพูด กล้าแสดงออกและรับฟังความคิดเห็น					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย					
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ (ต่อ)						
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลง					
10	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีวินัยในการปฏิบัติตาม สุขบัญญัติทำกิจวัตรประจำวันทั้งการกิน เล่น เรียนช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับอย่างพอดีพอรอบเหมาะด้วย					
11	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง วางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความ ถนัดของตน					
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของ สังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น					
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ของตน					
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำงานที่ได้รับมอบ หมายตามบทบาทหน้าที่ระเบียบ กฎ ระเบียบ และกติกา					
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีวินัยในการดูแลจัดการ ชีวิตประจำวัน					
16	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 จัดการอารมณ์และ ความเครียด รู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด					
17	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เมื่อมีปัญหาควรปรึกษา ครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา					
18	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 เคารพและปฏิบัติตาม กฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ (ต่อ)						
19	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่					
20	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ปฏิบัติตน ตามระบอบประชาธิปไตย					
21	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 พร้อมเผชิญและยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น					
1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 กระตือรือร้นและตรงเวลา					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นการทำงานตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีทักษะการจัดการเป็นการจัดระบบงานและระบบคน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สามารถสร้างแบบจำลองอย่างง่ายเพื่อทำงานจนสำเร็จ					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้และนำไปใช้ในการทำงานจนสำเร็จ					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
1. ความรับผิดชอบตนเอง						
1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ (ต่อ)						
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่าง รวดเร็ว					
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมใน ชั้นเรียนได้สำเร็จ					
10	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบและปฏิบัติตน อย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกาก					
11	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่าง สม่ำเสมอ					
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ความขยัน อดทน รับผิดชอบและ ซื่อสัตย์					
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา					
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 เคารพและปฏิบัติตนตาม กฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม					
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบต่อการกระทำ ตามบทบาทหน้าที่					
16	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อ ผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
17	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของ สังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบใน บทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1.3 ขยัน หมั่นเพียร อดทน						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีความขยัน อดทน รับผิดชอบและซื่อสัตย์					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 สนุกที่จะเรียนรู้ข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น					
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 อดทน อดกลั้นในความคิดเห็นและการแสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1.4 ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และ เครื่องมือ ให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงานช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง เป็นต้น					
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ด้านร่างกาย เป็นต้น					
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 การรู้เท่าทันสื่อ และการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น การแสดงออกบนสื่อออนไลน์ เป็นต้น					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
1. ความรับผิดชอบตนเอง						
1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 จัดการชีวิตประจำวันของตนเองจัดการอารมณ์และความเครียด					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 6 ดูแลจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการ					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 6 ดูแลสุขอนามัยตนเอง					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ควบคุมหรือบรรเทาความเครียด					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 บรรยายขอบเขตของอารมณ์และสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของอารมณ์และความเครียด					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 จัดการอารมณ์และความเครียดตามความถนัดได้					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำกิจวัตรประจำวันปฏิบัติตามสุขบัญญัติ					
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 วินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพะทางกายที่ดีอย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 บอกวิธีการและประโยชน์ของการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว เช่น บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน การจัดวาง เก็บเสื้อผ้า รองเท้า การช่วยครอบครัวเตรียมประกอบอาหาร การกวาดบ้าน การล้างจาน					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำและห้องส้วม					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีทักษะการทำงานและปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น					
5	นักเรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน					
6	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	นักเรียนสามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง					
8	นักเรียนเป็นคนดี มีวินัยมีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงามรอบตัว มีความมั่นคงทางอารมณ์มีบุคลิกความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน (ต่อ)						
9	นักเรียนทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น					
10	นักเรียนรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					
11	นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและพัฒนาชีวิตให้มีความสุขความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน					
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อตกลงของครอบครัว					
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว						
1	นักเรียนรู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามตามกฎกติกาทางสังคม					
2	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย					
3	นักเรียนติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุจริตไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว (ต่อ)						
4	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
5	นักเรียนมีการให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ					
6	นักเรียนสามารถใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่ง ให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน ในโอกาสต่าง ๆ					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน					
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ					
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนในโอกาสต่าง ๆ					
10	นักเรียนรู้จักตนเอง ฟังตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้					
11	นักเรียนมีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว (ต่อ)						
12	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
13	นักเรียนมีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม					
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม					
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำและตั้งใจทำความดี หรือช่วยคนในครอบครัวและผู้อื่น					
16	นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น					
17	นักเรียนรักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล					
18	นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย					
19	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร รักษาสิทธิของตนเอง โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น					
20	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึงพาวาอาศัยกันทั้งผู้ที่อยู่ในชั้นเรียนโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ด้วยความเข้าใจในความแตกต่างด้านอายุ เพศ ความถนัดฐานะ และบทบาทหน้าที่					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (ต่อ)						
2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุจริตไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว (ต่อ)						
21	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 หาทางออกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเมื่อเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ร่วมกับผู้อื่น					
22	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เข้าใจเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมและใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และถนอมรักษาให้ผู้อื่นได้ใช้					
23	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นทั้งในระดับครอบครัว โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
24	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข					
25	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ตัดสินใจและการแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ					
26	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 จัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม เป็นต้น					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม						
3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม						
1	นักเรียนมีความเข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้					
2	นักเรียนมีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว					
3	นักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานงานและประหยัด					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม					
6	นักเรียนสามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ					
7	นักเรียนใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหา ออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน					
8	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 กล่าวพูดให้ความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านที่เป็นปัญหาถกเถียงกัน โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนหรือคัดค้าน					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม (ต่อ)						
3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม (ต่อ)						
9	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ได้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่ดูน่าเชื่อถือมากที่สุดและกล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น					
10	นักเรียน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
11	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
12	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม					
13	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 แก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย					
14	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์ บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา					
15	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม						
3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา					
3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน						
1	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียนติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข					
2	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาหรือแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีส่วนร่วมกับกลุ่มหน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ สามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชาสังคมระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในระดับโรงเรียน					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 เข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมที่ครูมอบหมาย					
7	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 มีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับ (ต่อ)						
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม						
3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม						
1	นักเรียนมีความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักปฏิเสธ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ รับผิดชอบต่อและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง					
2	มีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนรวมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือครูมอบหมาย และแจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาหรือ ความขัดแย้งในชั้นเรียน					
3	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 รักษาความสะอาดและของใช้ส่วนรวม					
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 มีส่วนร่วมทางสังคม โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
5	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 ใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง					
6	นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 การมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด					

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ส่วนที่ 1 บทนำ						
1	เหตุผลและความจำเป็น					
2	วัตถุประสงค์ของคู่มือ					
3	ประโยชน์ของการนำคู่มือไปใช้					
ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา						
1	ความเป็นมาของรูปแบบ					
2	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ					
3	หลักการของรูปแบบ					
4	องค์ประกอบของรูปแบบ					
5	ผลที่ได้รับ					
ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา						
1	เทคนิค/เครื่องมือ : ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา					
2	เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดการเรียนรู้					
3	เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้					
4	เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน					
5	ตัวอย่างเครื่องมือ					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของ นักเรียนระดับประถมศึกษา

1

ส่วนที่ 1 บทนำ

เหตุผลและความจำเป็น

จากข้อค้นพบของการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ทำให้ได้รูปแบบฯ เพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบ แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบ 4) กิจกรรม 5) เครื่องมือ และ 6) ผลลัพธ์

แต่อย่างไรก็ดี การที่จะนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องมีคู่มือการใช้รูปแบบ ซึ่งคู่มือฉบับนี้ ได้รวบรวมวิธีการ ขั้นตอนในการนำรูปแบบฯ สู่อำนาจปฏิบัติ สามารถนำไปใช้ได้จริง และเห็นกระบวนการอย่างเป็นรูปธรรม โดยคู่มือฯ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา และส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบฯ

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

1. เพื่อให้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา มีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เป็นรูปธรรม
2. เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งรัฐและเอกชน สามารถนำคู่มือการใช้รูปแบบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาอย่างเต็มศักยภาพ และเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

ประโยชน์ของการนำคู่มือไปใช้

1. นักเรียนได้รับการส่งเสริม และพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน
2. ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมใช้คู่มือเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
3. ได้ค้นคว้าเครื่องมือเชิงคุณค่าของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เกิดจากกระบวนการของการใช้คู่มือในช่วงระหว่างดำเนินการดำเนินกิจกรรมหรือหลังสิ้นสุดกิจกรรม

ส่วนที่ 2

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ความเป็นมาของรูปแบบ

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่แข่งขันกันอย่างเสรี ต่อสู้กันทางการตลาด กระตุ้นและเร่งรัดให้ผู้คนนิยมการบริโภคผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างของสังคมไทยอ่อนแอต้นทุนทางสังคม ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ที่เป็นเอกลักษณ์แสดงให้เห็นความเป็นตัวตนของไทยถูกละเลยและถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ขาดคุณธรรม จริยธรรม ในเรื่องความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียรและความซื่อสัตย์ พ่อ แม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปตามโลกาภิวัตน์ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวลดน้อยลง ขาดการเอาใจใส่และละเลยในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของสังคมไทยให้กับเยาวชนเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก (กรมวิชาการ, 2551)

ความสำคัญของการสร้างคุณภาพให้นักเรียน ต้องดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสมอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัย เนื่องจากคนเปลี่ยนแปลง เจริญเติบโตและเรียนรู้ตลอดเวลาโดยเฉพาะวัยเด็ก หากได้รับการพัฒนารอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จะสามารถพัฒนาให้เติบโตมีคุณภาพ มีสัมพันธภาพที่ดีและสามารถอยู่รอดในสังคมได้อย่างเฉลียวฉลาด ทั้งนี้ ในปัจจุบันพบปัญหาที่เป็นข้อบ่งชี้ในการเร่งเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ถึง ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จะพบปัญหาการไม่ตั้งใจเรียน คุยกันในห้องเรียน หนีเรียน โกหก ล้อเลียนหรือแกล้งเพื่อน ไม่กล้าบอกความจริง ขาดทักษะทางสังคม ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ อยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ การไม่เชื่อฟัง กลุ่มผู้ปกครองได้สะท้อนปัญหาที่ลูกไม่สนใจเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การไม่ยอมไปโรงเรียน หนีเรียนขาดเรียนบ่อย รวมไปถึงปัญหาด้านอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า และวิตกกังวล นำไปสู่ปัญหาทางการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลายเป็นวงจรของปัญหาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากระดับสติปัญญา การขาดแรงจูงใจ บางส่วนมาจากโรคทางกาย และการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีกจะตามใจ ทำให้เด็กเอาแต่ใจ อยากรู้อยากเล่นในทันที ไม่รู้จักรอ และไม่คอยยอมรับกฎกติกา พอเวลาถูกสอน หรือตักเตือนก็มักจะโกรธและหงุดหงิดง่าย ในขณะที่เด็กบางคน

ไม่รู้จักอารมณ์ตัวเองและไม่รู้จักอารมณ์ของผู้อื่น เวลาเล่นกับเพื่อนอาจจะระบายอารมณ์ใส่เพื่อนๆ โดยไม่รู้ตัว พฤติกรรมไม่พึงประสงค์เหล่านี้ สร้างปัญหาให้แก่ครู และเพื่อนๆ ในห้องเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2551)

การพัฒนาความรับผิดชอบด้วยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach : WSA) โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการบูรณาการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ เข้าสู่แผนการสอนหรือหลักสูตรสถานศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว จะไม่เพียงพอต่อการปลูกฝัง และผลักดันให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกและพฤติกรรม คุณลักษณะความรับผิดชอบ ตลอดจนการปฏิบัติที่ยั่งยืนได้จะต้องปรับส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกันของโรงเรียนอีก 3 ส่วนด้วย คือ การบริหารจัดการโรงเรียน การจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ซึ่งจะต้องมีการสอดแทรกแนวพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบไว้ด้วย ในส่วนของการบริหารจัดการก็จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยระบุเป็นนโยบายของโรงเรียน และสอดแทรกเข้าในแผนการดำเนินงาน และมีการติดตามประเมิน ตลอดจนเฝ้าอำนวยความสะดวกและสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ อย่างสม่ำเสมอ ถ้าเป็นเช่นนี้การพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ก็จะครอบคลุมในทุกๆ ส่วนของงานโรงเรียน ที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นบุคลากรที่รับรู้ เข้าใจ มีความตระหนัก เห็นความสำคัญตลอดจนให้การยอมรับแนวคิดด้านการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบนี้อย่างจริงจัง และต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างทั่วถึงระหว่างบุคลากรทุกๆ ฝ่ายในโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางของคณาพยพในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องบริหารจัดการ 3 ส่วน คือ กิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และกิจกรรมโรงเรียน ซึ่งก็คือกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนที่อยู่แวดล้อมโรงเรียน และเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้ง่ายขึ้น (โครงการรุ่งอรุณ, 2544)

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การบริหารงานดำเนินงานเพื่อจัดตั้ง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดผลที่คาดหวังตามเป้าหมาย ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการดำเนินการอย่างครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียนในทุกขั้นตอนของกระบวนการ และอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก็คือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach : WSA) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบดำเนินไปด้วยความราบรื่น เป็นกระบวนการเชิงยุทธศาสตร์ของโครงการรุ่งอรุณ ที่มุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนพิจารณาแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนในลักษณะองค์รวม โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ นำไปสู่การเรียนรู้ โดยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole – School Approach: WSA) ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4) กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ (โครงการรุ่งอรุณ, 2544)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นคุณค่าและความสำคัญของคุณลักษณะความรับผิดชอบ จึงได้นำหลักการต่างๆ มาบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่างๆของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียนได้อย่างสร้างสรรค์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

1. เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

หลักการของรูปแบบ

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา มีหลักการในการดำเนินการ ดังนี้

1. การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานและภาระงานที่ทำอยู่ปกติ
2. การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล

3. การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน

4. การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น

5. ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับและตระหนักในความสำคัญ

องค์ประกอบ

องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบ เพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ

การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ คือ กำหนดเป้าหมาย (Goal) เป้าหมายนี้ คือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562) และจัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนัก เข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ นักเรียนตามรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบ มีขั้นตอนคือ

1. เป้าหมาย (Goal)
2. บริบท (Context)
3. ปัจจัยนำเข้า (Input)

4. กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process)

5. ผลผลิต (Output)

6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

แนวทางดำเนินกิจกรรม

ประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ได้แก่

1. กลุ่มครู
2. ผู้บริหาร
3. ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

4. กลุ่มนักเรียนแกนนำ ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ร่วมกันปฏิบัติการ ค้นหาเป้าหมายที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม

พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างสภาพแวดล้อม คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัยมีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย (อารียา สตาร์ตัน, 2556) ประกอบด้วย

1. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงาธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียนสะอาดปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร โครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมสมอง ในการขับเคลื่อนรูปแบบ
2. แต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบในการวางแผนจัดทำโครงการ/

กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาจมีวาระการทำงาน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา โดยมี 3 แนวทาง คือ

- 2.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน
- 2.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบโดยนักเรียน
- 2.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ โดยฝ่ายบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

3. สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คือ การสนับสนุนให้ครูทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน
2. สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน
3. ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ด้วย 5 มาตรการ ได้แก่
  - 3.1 การตั้งเป้าหมายของโรงเรียน
  - 3.2 การทำระบบฐานข้อมูล
  - 3.3 กระบวนการ PLC
  - 3.4 การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน
  - 3.5 มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 4 กระบวนการได้แก่
    - 3.5.1 การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น
    - 3.5.2 การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
    - 3.5.3 การพัฒนาครูให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
    - 3.5.4 การมีส่วนร่วมสร้างศรัทธาต่อชุมชนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ร่วมกันลงมือปฏิบัติตามแผนดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบนักเรียนทั้ง 3 แนวทาง คือ

- 3.5.4.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

โดยครูผู้สอน

- 3.5.4.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ

โดยนักเรียน

- 3.5.4.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการ เพื่อการเรียนรู้ คือ การส่งเสริม และ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคประชาสังคม หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศหรือ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตา
2. ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีอคติต่อกัน
3. กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
4. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

เป้าหมายเพื่อ

4.1 การบริหารจัดการให้มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อสร้างความรู้สึกเหมือนร่วมเป็นเจ้าของความคิดและกิจกรรม ถ้าทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดก็จะร่วมกระทำอย่างเต็มใจ การบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมทุกอย่างหลอมรวมเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้ (Learning) โดยทุกกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น รวมทั้งบทเรียนของกิจกรรมต้องนำไปสู่การเรียนรู้

4.2 ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวของนักเรียน ในชีวิตประจำวัน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

5. สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนคือ การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในพื้นที่บริการของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนได้มีการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยโรงเรียนบ้านแม่คะ โรงเรียนต้นเรื่องจะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงแนวทางหรือวิธีการในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนต่อไป

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. กำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) เครือข่ายความร่วมมือ แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้มีได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ หรือที่เรียกกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก

บูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทีศนา ชมณี, 2562) ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร (Curriculum delivery) ที่มีการกำหนด ความคาดหวังในการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้น การกำหนดเป้าหมายการใช้หลักสูตร ทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสามารถเข้าใจความคาดหวังของโรงเรียนที่มีต่อนักเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

สร้างกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อม
2. การวางแผนเสริมสร้างความรับผิดชอบ
3. การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ
  - 3.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน
  - 3.2 การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยนักเรียน
  - 3.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบโดยฝ่ายบริหารชั้นที่
  - 3.4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยการใช้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม(กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอนหลากหลายแหล่งความรู้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (สำนักวิชาการและประมวลผลมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2556)

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรมโดยที่ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนแก้ปัญหา เช่น การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการเล่น เกม การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การปฏิบัติจริง เป็นต้น
2. ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมจะต้องมีการบริหารจัดการและอาจมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ มาสนับสนุน
3. ครูจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ในชั้นเรียน (classroom)
4. ครูนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชั้นเรียน

5. ครูสร้างหรือมีวิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนรู้ใหม่ ในการจัดการเรียนรู้
จัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและเนื้อหาทางความรับผิดชอบ ควรยึดหลักการที่สำคัญ
หลายประการ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

5.1 หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในหลักการข้อนี้
มี 4 ด้าน

5.1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย

5.1.2 การมีส่วนร่วมทางอารมณ์

5.1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญา

5.1.4 การมีส่วนร่วมทางปฏิสัมพันธ์

5.2 หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ

5.3 หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง

5.4 หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กองทุนเพื่อ
ความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

3. จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพแวดล้อม
ในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไป
อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัย
ให้แก่ผู้เรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ครูมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย
3. มีบรรยากาศของการคาดหวังสูงต่อความสำเร็จของนักเรียน
4. มีการมุ่งเน้นในผลสำเร็จในระดับสูงที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้
5. มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership)
6. มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นประจำ
7. มีความสัมพันธ์ที่ความเข้มแข็งระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างบรรยากาศหรือ

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมีความ
รับผิดชอบต่อของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน มี 4 ตัวบ่งชี้
ได้แก่

7.1 โรงเรียนมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่ของทุกคน

7.2 ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มีอคติต่อกัน

7.3 กิจกรรมในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

7.4 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบนักเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

4. ประเมินผลตามสภาพจริง

ประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่คุณเรียนปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (นรรักษ์ต์ ผินเชียร. 2561)

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนถูกจัดขึ้นตรงตามความต้องการในการเรียนรู้ทุกระดับของนักเรียน

2. ประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียน

3. สนับสนุนประเมินผลของแผนการเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองของนักเรียนด้วยการให้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและผลสะท้อนกลับหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครองโดยประเมินความรับผิดชอบนักเรียนทั้งต่อตนเองต่อครอบครัว และต่อสังคมใน ตัวบ่งชี้ต่างๆ เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขยันรับผิดชอบต่อการเรียน รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง มีความอดทนเพียรพยายาม ช่วยทำงานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมของชุมชน และมีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเองและผู้อื่น เช่น มาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้าเรียนทันเวลา เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา ส่งงานหรือการบ้านภายในเวลาที่กำหนด เข้าห้องสอบตรงเวลา ไม่ผิดเวลานัด เมื่อยืมของแล้วส่งคืนตามเวลา (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่จัดขึ้นมาเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าประสบการณ์และสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับในขณะปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะช่วยทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงคุณค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน (กัลญญา เพชรภรณ์, 2554) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน

ส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมครอบครัวและชุมชน กิจกรรม

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายและแผนงาน
2. ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับแผนงานแก่นักเรียน
3. สื่อสารเกี่ยวกับแผนงานให้กับผู้ปกครองของตน
4. การมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

กิจกรรมต้องให้นักเรียนต้องมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรม ดังนี้

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ
2. เป็นผู้คิดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง
3. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง
4. เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบด้วยตนเอง (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

2. นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก

นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ โดยนักเรียนด้วยกัน ผ่านกิจกรรมต่างๆ และในร่วมจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบให้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา ครอบครัวของนักเรียน ชุมชนโดยรอบ และสถาบันทางศาสนา

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน

3. นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน

4. นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้าง

ความรับผิดชอบของนักเรียน

3. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้

ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ผู้ปกครอง และชุมชนโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน

2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน

3. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาสาขาต่างๆ

4. โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม

5. โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน

6. โรงเรียนชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน, 2556)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็มีความเจริญก้าวหน้าและเกิดประโยชน์ทั้งของโรงเรียนและชุมชน (วาสนา ชูแสง, 2557) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนดังนี้

1. โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง โดยจัด กิจกรรมให้ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสำรวจและค้นหาศักยภาพ

ของผู้ปกครองเด็กแต่ละคนเชิญมาเป็นวิทยากร สาธิตให้ความรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกับเด็ก ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. นำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ครู เด็ก และผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)
3. มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. สร้างความภูมิใจ และมีเจตคติที่ดี
5. มีการประสานสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ดำเนินการโดย

5.1 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มุ่งขยายผลสู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

5.2 ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา

5.3 ผู้ปกครองและชุมชนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

2. ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน

ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน คือ สร้างข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน ความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาวิทยากรท้องถิ่นการสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

ครูและผู้ปกครองจะต้องติดต่อสัมพันธ์กันดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ เพราะต่างมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ ต้องการพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

2. การได้มีความสัมพันธ์กันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ครูรู้จัก นักเรียนของตนได้อย่างถ่องแท้และทำให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้ทราบว่า การใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ของเด็ก มีผลต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาเด็ก

3. บิดา มารดา ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนที่แท้จริงเป็นคนอย่างไรเมื่ออยู่ภายนอกบ้าน หรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร การได้ทราบจากครูโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเจริญงอกงามด้านต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะได้ร่วมกับครูช่วยกันวางแผนในการให้ความรู้ พัฒนาการเจริญงอกงาม ตามที่เด็กควรจะเป็นหรือตามที่เขาต้องการ

4. ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในทางที่ดีได้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น และช่วยสร้างความคุ้นเคยต่อโรงเรียน

5. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กของตน มิใช่โยนภาระให้กับทางโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียวและรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

3. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมประชุมหารือ สัมมนาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. สนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากรเพื่อใช้ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี จัดการศึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ทั้งนี้รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากรโดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ

2.1 การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชน

2.2 หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต

2.3 ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่

2.4 ประเมินผลกิจกรรม (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

4. ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปรากฏชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล(กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562)

5. ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

2. การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาสอนการทำขนม เชิญนักดนตรีมาสอนวิชาดนตรี เชิญหมจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมา ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่วงหน้าหนาว เชิญตำรวจมาให้ความรู้เรื่องกฎจราจร เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้าร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันแม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันเยี่ยมโรงเรียน เป็นต้น

2.3 การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาระหว่างครู กับ ผู้ปกครอง การแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนปัจจุบันกับศิษย์เก่า เป็นต้น

2.4 การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่ผลพลอยได้คือช่วยให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและช่วยให้ โรงเรียนมีเครือข่ายที่เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์และสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อีกทาง หนึ่งด้วย

2.5 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และสมาคมครูเก่า เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนใน ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560)

6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา มีแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ และระยะเวลา

2. ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย

3. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ผลที่ได้รับ

องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

- 1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ
- 1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ
- 1.3 ขยันหมั่นเพียร อดทน
- 1.4 ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย
- 1.5 ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง

2. รับผิดชอบต่อครอบครัว

- 2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน
- 2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว
- 2.3 เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง

3. รับผิดชอบต่อสังคม

- 3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

ตัวชี้วัดคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.1 รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	- ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง - มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น	- วางแผนการทำงานและทำงานตามลำดับ - เมื่อทำงานสำเร็จแล้วประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเองเช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือ และกระเป๋านักเรียน การซ่อมแซม ชัก ตาก เก็บ รีด พับเสื้อผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ และห้องส้วม
สร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหาออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	- สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้	- ความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รักในควมมีเหตุผล กล้าพูดกล้าแสดงออกและรับฟังความคิดเห็น

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่างๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย - ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลง - มีวินัยในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติทำกิจวัตรประจำวัน ทั้งการกิน เล่น เรียน ช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับ อย่างพอดีพอเหมาะกับวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง วางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความถนัดของตน - รักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น - รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน
รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบและจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำของตนต่อปัญหาในชีวิตประจำวัน และการเรียน มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถ	<ul style="list-style-type: none"> - ทำงานที่ได้รับมอบหมายตามบทบาทหน้าที่ที่ระเบียบ กฎ ระเบียบ และกติกา - มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวัน - จัดการอารมณ์และความเครียด - รู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม - รับผิดชอบต่อกรกระทำตามบทบาทหน้าที่ - ปฏิบัติตน ตามระบอบประชาธิปไตย - พร้อมเผชิญและยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
ตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง รับรู้และจัดการอารมณ์และความเครียด ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ	- เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครูหรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา	

1.2 ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	- กระตือรือร้นและตรงเวลา	- ทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นการทำงานตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน - มีทักษะการจัดการเป็นการจัดระบบงานและระบบคน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
1. สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทาง	- สามารถสร้างแบบจำลองอย่างง่ายเพื่อทำงานจนสำเร็จ	- ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้ และนำไปใช้ในการทำงานจนสำเร็จ

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
วิศวกรรมในการศึกษาปัญหา ออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรม อย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือ วิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน		
รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเอง ได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อ ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาท ของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและ ข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถ คิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มี สุนทรียภาพในความงามรอบตัว และ เข้าร่วมในกิจกรรมทาง ศิลปวัฒนธรรมของสังคม	- รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และแก้ปัญหา ด้วยตนเองได้	- รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ ของตน พร้อมรับการ เปลี่ยนแปลง - สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้ อย่างรวดเร็ว
ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้ สำเร็จรับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่าง เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา	- ทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้น เรียนได้สำเร็จ	- รับผิดชอบและปฏิบัติตน อย่างเหมาะสมตามบทบาท หน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา
ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็นการ ลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการทำงาน อย่างสม่ำเสมอ - การแต่งกาย	- มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่าง สม่าเสมอ	- ความขยัน อดทน รับผิดชอบ และ ซื่อสัตย์

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<ul style="list-style-type: none"> - การเก็บของใช้ - การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว - การจัดโต๊ะ ผู้ ชั้น <p>ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์</p>		
<p>กรอบโครงสร้างจากนิยามสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และระดับความสามารถของผู้เรียนตามร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ</p> <p>ด้านกรอบโครงสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดการตนเอง</p>	<p>- เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครูหรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม - รับผิดชอบต่อการกระทำตาม บทบาทหน้าที่
<p>แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)</p>	<p>- ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว

1.3 ขยัน หมั่นเพียร อดทน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองเป็นการลงมือทำงานที่มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกาย - การเก็บของใช้ - การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว - การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น <p>ทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยความขยันอดทน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความขยัน อดทน รับผิดชอบ และ ซื่อสัตย์
<p>สนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล้าพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้ มีจิตวิทยาศาสตร์ที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นอดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในความรู้มีเหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออกรับฟังความคิดเห็นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์สามารถใช้กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สนุกที่จะเรียนรู้ข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้
<p>อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการไม่ยอมมาโรงเรียนเรียนไม่ทัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
เพื่อน อ่านหนังสือไม่ออก โคนเพื่อน แกล้ง อุบัติเหตุจากการเล่นชน อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวัน และการเรียน		
รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัย ในการดูแลจัดการชีวิตประจำของ ตนเอง รับผิดชอบจัดการอารมณ์และ ความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิด หลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อ ปัญหาในชีวิตประจำวันและ การเรียน รู้จักความสามารถของ ตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิต ประจำของตนเอง รับผิดชอบจัดการ อารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่ง ถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้า ไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทน ต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและ การเรียน	- อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น	- อดทน อดกลั้นในความ คิดเห็นและการแสดงออกที่ แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย

1.4 ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือตรงกับลักษณะงาน การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงานช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย เช่น - การปลุกผักสวนครัว - การบำรุงรักษาของเล่น - การซ่อมแซมของใช้ส่วนตัว - การประดิษฐ์ของใช้ในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อภิปรายแนวทางในการทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย	- ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงานช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย	- ทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย
- รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ ได้ - ระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ - มีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพร่างกายที่ได้อย่างสมดุลกับสุขภาพด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรง กิน อยู่ ตู พึ่งเป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ	- รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ - ระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ	- ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี - พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัว เผชิญปัญหาแก้ปัญหายอมรับผลที่เกิดขึ้นและฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัว เฝ้าปัญหา แก้ปัญหายอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว		
<p>- รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง และ</p> <p>ความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิด หลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>- รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง และ</p> <p>ความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิด หลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำ อดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>- มีมีโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง</p> <p>รับผิดชอบต่อตนเอง และ</p> <p>ความเครียด ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ</p>	<p>- หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง</p>	<p>- หลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง</p> <p>- รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ด้านร่างกาย</p> <p>- การรู้เท่าทันสื่อ และการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น การแสดงออกบนสื่อออนไลน์</p>

1.5 คุณลักษณะภาพลักษณ์ร่างกายให้แข็งแรง

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>- รู้จักความสามารถของตนเอง มีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวันของตนเอง รับผิดชอบจัดการอารมณ์และความเครียด แยกแยะสิ่งถูกผิดหลีกเลี่ยงการนำพาตัวเองเข้าไปสู่ภาวะเสี่ยงตามคำแนะนำของตนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน</p> <p>- มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ที่ถูกต้อง สามารถตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการสิ่งที่เป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง รับผิดชอบจัดการอารมณ์และความเครียด ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำ รู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จัดการปัญหาชีวิตประจำวันและการเรียนตามคำแนะนำ</p>	<p>- จัดการชีวิตประจำวันของตนเองจัดการอารมณ์และความเครียด</p> <p>- ดูแลจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการ</p> <p>- ดูแลสุขอนามัยตนเอง</p>	<p>- ควบคุมหรือบรรเทาความเครียด</p> <p>- บรรยายขอบเขตของอารมณ์และสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของอารมณ์และความเครียด</p> <p>- ดูแลจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการ</p> <p>- ดูแลสุขอนามัยตนเอง</p> <p>- จัดการอารมณ์และความเครียดตามความถนัดได้</p>
<p>- มีวินัยในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติทำกิจกรรมประจำวันทั้งการกิน เล่น เรียน ช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับอย่างพอดี พอเหมาะก็บว้ย</p> <p>- มีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพร่างกายที่ต่ออย่างสมดุลกับสุขภาพด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรงกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี</p>	<p>- ทำกิจกรรมประจำวันปฏิบัติตามสุขบัญญัติ</p>	<p>- วินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพร่างกายที่ต่ออย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง</p>

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
ตัวชี้วัด

2.1 ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>-บอกวิธีการและประโยชน์การทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง และครอบครัว</p> <p>-ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย</p> <p>ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน</p> <p>ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น</p> <p>- มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำ และห้องส้วม</p>	<p>- บอกวิธีการและประโยชน์ของการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย</p> <p>- ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว เช่น บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน การจัดวาง เก็บเสื้อผ้า รองเท้า การช่วยครอบครัวเตรียม ประกอบอาหาร การกวาดบ้าน การล้างจาน</p>	<p>-มารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำและห้องส้วม</p> <p>- มีทักษะการทำงานและปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น</p>
<p>-รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว</p> <p>-รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>- ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว</p>	<p>- รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>-สามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนดี มีวินัย มีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงาม รอบตัวมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีบุคลิกความเป็นไทย ผสานความเป็นสากล ทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็วรวมทั้งสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และพัฒนาชีวิตให้มีความสุข ความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน</p>		

2.2 ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าใจ เข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตนตามกฎกติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบต่อผลกระทกระทำตามบทบาทหน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจ ระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้น ในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียม เป็นธรรมด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>พฤติกรรมย่อย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ 2. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงาน และมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร - การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน - การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน ในโอกาสต่าง ๆ 	<p>- ไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน</p>	<p>- ให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ</p> <p>- ทักษะการจัดการในการทำงาน และมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหาร การติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนในโอกาสต่าง ๆ</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่น เรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม	- ละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำ และตั้งใจทำความดี หรือช่วยคนในครอบครัวและผู้อื่น	- รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม
ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา ข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่างหลากหลาย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย	- อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร รักษาสิทธิของตนเอง โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น - อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกันทั้งผู้ที่อยู่ในชั้นเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ด้วยความเข้าใจในความแตกต่างด้านอายุ เพศ ความถนัด ฐานะ และบทบาทหน้าที่ - ทางออกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเมื่อเผชิญกับปัญหา ความ	- ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - ตัดสินใจและการแก้ปัญหา ร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ - จัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
	<p>ขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ร่วมกับผู้อื่น</p> <p>- เข้าใจเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมและใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และถนอมรักษาให้ผู้อื่นได้ใช้</p> <p>- ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นทั้งในระดับครอบครัว โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น</p>	

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวชี้วัด

3.1 ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว</p>	<p>- ใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานงาน และประหยัด</p>	<p>- มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม</p> <p>- ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม</p>
<p>สามารถสร้างแผนภูมิแผนภาพแบบจำลองอย่างง่ายเพื่ออธิบาย</p>	<p>- กล่าวพูดให้ความคิดสนับสนุนหรือคัดค้านที่เป็นปัญหา</p>	<p>- ได้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผล</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
<p>ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แล้วใช้หลักเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อโต้แย้งในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ และใช้กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในการศึกษาปัญหา ออกแบบสร้างต้นแบบนวัตกรรมอย่างง่าย ซึ่งอาจเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน</p>	<p>ถกเถียงกัน โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนหรือคัดค้าน</p>	<p>สนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่ดี นำเชื่อถือมากที่สุดและกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น</p>
<p>1. รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย มีสุขนิสัยในการทำกิจวัตรประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ของตนได้และปรับตนให้เล่นเรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ มีสัมมาคารวะและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม กับบทบาทของตน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว และโรงเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน และลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว และเข้าร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสังคม</p> <p>สมรรถนะ</p> <p>1. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียน</p>	<p>- ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียนรวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>- รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม</p>

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
รวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม		
ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา ข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจในความเป็นชาติ อธิบายความคิดและการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่าง หลากหลายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย	- แก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย	- ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา - มีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาพร้อมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย

3.2 ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา ข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจใน ความเป็นชาติ อธิบายความคิดและ การตัดสินใจของตนเองอย่างมี เหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการ อยู่ร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่าง หลากหลายและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย	- มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา	- ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน สาธารณะและจิตอาสา

3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา ข้อตกลงของครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ผู้อื่น รักษาสมบัติส่วนรวม ภูมิใจใน ความเป็นชาติ อธิบายความคิดและ การตัดสินใจของตนเองอย่างมี เหตุผล มีความสัมพันธ์อันดีในการ อยู่ร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่าง หลากหลายและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมได้เหมาะสมกับวัย	- มีส่วนร่วมในการกำหนด กติกาปฏิบัติตามกติกาใน ห้องเรียน และโรงเรียนติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้ เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุข - มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิต อาสาหรือแก้ไขปัญหาส่วนรวม ที่เหมาะสมตามวัย	- มีส่วนร่วมทางตรงหรือ ทางอ้อมในการพัฒนา เปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา - มีส่วนร่วมกับกลุ่ม หน่วยงาน หรือองค์กรเพื่อกิจการ สาธารณะ สามารถทำงานกับ ชุมชนและภาคประชาสังคม ระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถของตนเอง
อิสระที่จะคิดและแสดงออกที่ รับผิดชอบ และไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน เคารพสิทธิ เสรีภาพของ	- มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารใน ระดับโรงเรียน	- มีส่วนร่วมทางสังคมใน ประเด็นที่สนใจด้วยจิต

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
ผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบและปฏิบัติ ตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของ ตนเอง เคารพต่อสถาบันหลักของชาติ ติดตามข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วม ชั้นเรียน มีส่วนร่วมใน กิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือโรงเรียน แก้ไขความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่าง มีเหตุผล	- เข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมที่ครูมอบหมาย	สาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น

3.4 รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม

พฤติกรรมบ่งชี้	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3	ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6
มีความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักปฏิเสธ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ รับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือครูมอบหมาย และแจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาหรือความขัดแย้งในชั้นเรียน	- รักษาความสะอาดและของใช้ส่วนรวม - มีส่วนร่วมทางสังคม โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น	- ใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง - การมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด

ส่วนที่ 3

แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของ นักเรียนระดับประถมศึกษา

การดำเนินการดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนการพัฒนาความ
รับผิดชอบของนักเรียนในระดับประถมศึกษาจาก คู่มือการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียนในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา (2561, หน้า 16-36) โดยมี
รายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1.1 จัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา
คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนักเข้าใจและเห็น
ความสำคัญในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ตามรูปแบบการพัฒนา
โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย
(Goal) บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบ (Process) ผลผลิต
(Output) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

1.2 ประชุมเพื่อระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการพัฒนา
ความรับผิดชอบของนักเรียนของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในกลุ่ม
เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น 1) กลุ่มครู 2) ผู้บริหาร 3) ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา 4)
กลุ่มนักเรียนแกนนำ เป็นต้น การพิจารณาจัดผู้เข้าประชุมแต่ละกลุ่มควรมีพื้นฐานหน้าที่ความรับผิดชอบ
ใกล้เคียงกัน ทั้งเรื่องเกี่ยวกับปัญหาด้านความรับผิดชอบที่ต้องการพัฒนา และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
ในโรงเรียน นอกจากนี้ ขนาดของกลุ่ม ควรมีปริมาณที่ช่วยให้ทุกคนในกลุ่มมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้
ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้ในแผนงาน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในของโรงเรียน ได้แก่ จุด
แข็ง (ปัจจัยพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา) และ
จุดอ่อนหรือข้อต่อของโรงเรียน รวมทั้ง วิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่ โอกาส (สภาพ
ภายนอกที่เอื้อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้กับนักเรียน เช่น ผู้ปกครอง
ต้องการให้ลูกหลานมีความรับผิดชอบ โรงเรียนจึงควรให้การปลูกฝังความรับผิดชอบ เป็นต้น) และสภาพ

ภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของโรงเรียน เช่น ปัญหาของชุมชนที่โรงเรียน/นักเรียนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบเป็นต้น รวมทั้ง พิจารณาทบทวน วิสัยทัศน์ ปรัชญาต่างๆของโรงเรียนด้วย เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง และเลือกใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงของโรงเรียน โดยในการจัดประชุมโรงเรียนอาจกำหนดกิจกรรม ดังนี้

ตาราง 1 ตัวอย่างกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจ และวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

เวลา	หัวข้อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
09.30 – 10.00 น.	บรรยายสร้างความเข้าใจ “โครงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา”	เพื่อให้ผู้เข้าประชุมเข้าใจเรื่องกระบวนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	วิทยากรฉายสไลด์ PowerPoint และคลิปที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	PowerPoint คลิปที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา คู่มือการการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับประถมศึกษา	ผู้เข้าประชุมเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับประถมศึกษาให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญ
10.00 - 10.30 น.	“วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา”	เพื่อให้ผู้เข้าประชุมสามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	วิทยากรบรรยายเนื้อหา วิทยากรให้ผู้เข้าประชุมร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	PowerPoint ใบงานที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา	ผู้เข้าประชุมสามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา

เวลา	หัวข้อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
10.45 - 12.00 น.	ปฏิบัติการ “การค้นหาพฤติกรรมเป้าหมาย/วินัยที่เป็นอัตลักษณ์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนของโรงเรียน”	เพื่อให้ผู้เข้าประชุมสามารถค้นหาเป้าหมาย/อัตลักษณ์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนของโรงเรียน”	- วิทยากรบรรยายเนื้อหา - วิทยากรให้ผู้เข้าประชุมแบ่งกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้บริหาร/ครู กลุ่มนักเรียน กลุ่มกรรมการสถานศึกษา/ตัวแทนผู้ปกครอง วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเองและนอกโรงเรียน พฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอีก เช่น มาโรงเรียนสายไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น หรือ ช่วยกันวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ต้องการเห็นในโรงเรียนเช่น นักเรียนขยันศึกษาเล่าเรียน นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบนักเรียน ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัตินักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น โดยตั้ง	PowerPoint วีดิทัศน์ โปสเตอร์ 2 วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อตนเองและนอกโรงเรียน ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ใบงาน 3 ตาราง พฤติกรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	1. ผู้เข้าประชุมสามารถกำหนดความรับผิดชอบต่อเป้าหมาย/ความรับผิดชอบต่อตนเองที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนและระบุพฤติกรรมบ่งชี้ได้ 2. ผู้เข้าประชุมสามารถจัดทำตารางพัฒนาความรับผิดชอบต่อเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ของนักเรียนได้

เวลา	หัวข้อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
			คำถามให้ทุกคนคิดรวบรวมและสรุป		
13.00 - 15.45 น	แนวทางการพัฒนาความรู้รับผิดชอบ - การบูรณาการ (Integrated) เข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน - การจัดทำโครงการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้รับผิดชอบโดยนักเรียน - การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้รับผิดชอบโดยกลุ่มผู้บริหาร	เพื่อให้ผู้เข้าประชุมวางแผนดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้รับผิดชอบของนักเรียนใน 3 แนวทาง คือ 1. การบูรณาการ (Integrated) เข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2. โครงการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้รับผิดชอบ 3. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้รับผิดชอบ	วิทยากรบรรยายเนื้อหา - วิทยากรให้ผู้เข้าประชุมแบ่งกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้บริหาร/ครู กลุ่มนักเรียน กลุ่มกรรมการสถานศึกษา/ตัวแทนผู้ปกครอง วางแผนดำเนินการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โดยนำปัญหาจากใบงานวิเคราะห์ปัญหา และใบงานตารางความรู้รับผิดชอบของนักเรียน เป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มาเลือกจัดทำแผนดำเนินการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน -ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผังความคิด (Mind Map) จากนั้นวิทยากรและผู้เข้าประชุมร่วมกันวิพากษ์	PowerPoint ใบงาน 4 แผน ดำเนิน การเสริมสร้าง ความรับผิดชอบ ของนักเรียน	1. ผู้เข้าประชุมเข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาความรู้รับผิดชอบนักเรียน ใน 3 แนวทาง คือ 1. การบูรณาการ (Integrated) เข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2. โครงการเสริมสร้างความรู้รับผิดชอบของนักเรียน 3. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความรู้รับผิดชอบของนักเรียน 2. ผู้เข้าประชุมสามารถวางแผนดำเนินการเสริม

เวลา	หัวข้อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
15.45 - 16.15 น.	แนวทางการนิเทศติดตาม และประเมินผล	เพื่อให้ผู้เข้าประชุมเข้าใจแนวทางการนิเทศติดตามและประเมินผล การพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับประถมศึกษา	วิทยากรฉายสื่อ PowerPoint	PowerPoint	สร้างความรับผิดชอบของนักเรียนได้ 1. ผู้เข้าประชุมเข้าใจแนวทางการนิเทศติดตามและประเมินผล การพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับประถมศึกษา 2. ผู้เข้าประชุมมีแรงจูงใจในการริเริ่มการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับประถมศึกษา

หมายเหตุ : วิทยากรอาจจะเป็นครูในโรงเรียนหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกโรงเรียน ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บริหาร

ขั้นที่ 2 การวางแผนพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1 ประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อประชุมระดมความคิด ในการขับเคลื่อนรูปแบบ

2.2 ร่วมกันวางแผน แต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบ ในการวางแผนจัดทำโครงการ/กิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และ การปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาจมีวาระการทำงาน 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา

2.3 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการวางแผนพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนอาจเริ่มจากการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย และวินัยที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งก็คือ ความรับผิดชอบต่อ

โดยจัดประชุมระดมสมองจะเลือกใช้กิจกรรมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือประชุมอภิปราย หรือ
 ฯลฯ ก็ได้ และดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน
 และนอกโรงเรียน พฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอีก เช่น มาโรงเรียนสาย ไม่รับผิดชอบต่อ
หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น หรือ ช่วยกันวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่
ต้องการเห็นในโรงเรียน เช่น นักเรียนขยันศึกษาเล่าเรียน นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ นักเรียน
ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัตินักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น โดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิด
ดังนี้ “ในโรงเรียนของเรามีปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนอะไรบ้างที่อยากแก้ไขหรือ ใน
ชุมชนของเรามีปัญหาอะไรบ้าง ที่เราควรมีส่วนร่วมในการแก้ไข”

2. รวบรวมและจัดกลุ่มความคิดเห็นให้เป็นเรื่อง ๆ แล้วสรุปความเข้าใจของที่ประชุมให้ตรงกัน

3. ค้นหาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ เป้าหมายที่ต้องการพัฒนา โดยใช้ข้อมูล
ความคิดเห็นของที่ประชุม (ตามข้อ 1 และ ข้อ 2) ขอให้ที่ประชุมร่วมกันค้นหาวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหาที่
อยากแก้ หรือพฤติกรรมที่จะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ยากเห็นอยากทำเช่น ความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบต่อการเรียน เชื้อฟุ้งผู้ปกครอง ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่
ครอบครัว ช่วยดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เป็นต้น

4. จัดกลุ่ม “พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเป้าหมาย” ให้เป็นเรื่อง ๆ โดยรวบรวมรายการ
ที่เกี่ยวข้องกับการความรับผิดชอบที่ได้ จากการระดมสมอง แล้วนำมาจัดกลุ่ม เลือกกลุ่มที่มีความหมาย
ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันกรณีมีคำศัพท์ แตกต่างกันหลากหลาย ควรหาหรือในที่ประชุม และให้เลือกใช้
คำศัพท์ที่มีความเข้าใจตรงกัน ไม่ต้องตีความ

5. จัดลำดับความสำคัญของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ โดยให้ที่ประชุมร่วมกัน
จัดลำดับความสำคัญ ของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายความรับผิดชอบที่ต้องการทำก่อนหลัง

6. กำหนดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเป้าหมายให้เป็นที่ทราบทั่วกัน กล่าวคือพฤติกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านความรับผิดชอบ ที่ทุกคนในโรงเรียนได้
ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้น เป็น
พฤติกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดวินัยที่ดีของโรงเรียน และสามารถใช้เป็นหลักในแก้ปัญหาส่วนใหญ่ของ
โรงเรียนได้

7. กำหนดพฤติกรรมบังคับจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย โดยนำพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความ
รับผิดชอบมาวิเคราะห์และจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ข้อปฏิบัติของครู ผู้บริหาร และนักเรียน เป็น
ต้น ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม

พฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อ จะใช้เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโรงเรียน หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้นมากน้อยระดับไหน อย่างไร โรงเรียนสามารถ กำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ โดยมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายใด จำนวนเท่าไร และ เป้าหมายเชิงคุณภาพ โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

8. กำหนดนโยบายและ/หรือข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเสนอผลการประชุมระดมสมองใน ส่วน ของเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทุกคนที่เข้าประชุมมีความเข้าใจตรงกัน และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบาย/ข้อตกลงว่าจะนำมา ปฏิบัติด้วยกัน โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของตาราง ดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

เป้าหมาย	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความรับผิดชอบ	- ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความรับผิดชอบ ฯลฯ	- สอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ฯลฯ - ประเมินความรับผิดชอบของนักเรียน	- รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ

9. วางแผนดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน ใน 3 แนวทาง คือ

9.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน

9.2 การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบโดยนักเรียน

9.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ โดย

ฝ่ายบริหาร

โรงเรียนสามารถดำเนินการตามแนวทางต่อไปนี้

9.1 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน

การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนแนวทางในการดำเนินการ มี 2 แนวทาง ดังนี้

9.1.1 การสอนทางตรง (Direct teaching) เป็นการสอนเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบ โดยตรงให้กับนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

- บอกความหมายความรับผิดชอบ

- อธิบายความสำคัญของความรับผิดชอบ
- ระบุพฤติกรรมย่อยที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
- ให้นักเรียนยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
- กระตุ้นผู้เรียนโดยใช้สื่อ หรือนวัตกรรมต่างๆ เช่น คลิปวิดีโอจากYoutube ภาพข่าวเหตุการณ์

ที่เกี่ยวข้อง หรือเรื่องเล่าเร้าพลังกระตุ้นการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน การให้การเสริมแรงทางบวก เป็นต้น

9.1.2 การบูรณาการลงในกระบวนการจัดการเรียนรู้(Integration in learning management process) เป็นการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน โดยยังคงสอนเนื้อหาปกติทั่วไปอยู่ แต่อาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนได้ดำเนินการเป็นปกติอยู่แล้วมาบูรณาการเชื่อมเข้าไปได้ทั้ง 3 ขั้นตอน ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอนที่รู้จักธรรมชาติของนักเรียนในชั้นเรียนที่สอน โดยอาจบูรณาการเข้าไปชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนก็ได้ตามความเหมาะสม การสอดแทรกทั้ง 3 ขั้นตอน มีดังนี้

9.1.2.1 ชี้นำ เป็นขั้นแนะนำในตอนเริ่มชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนสามารถสอดแทรก

คุณลักษณะเกี่ยวกับความรับผิดชอบ โดย

- ครูพูดถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
- กระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยใช้คำถาม ให้นักเรียนร่วมกันตอบในชั้นเรียนว่า

ข้อดีและข้อเสีย เช่น

“ถ้านักเรียนส่งงานตรงเวลาจะมีผลดีหรือได้ประโยชน์อะไรนะ”

“คนที่ชอบเข้าห้องสาย จะเกิดผลเสียอย่างไรบ้างเอ่ย”

“ถ้านักเรียนไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในกลุ่มงานของกลุ่มจะเป็นอย่างไร”

“คนที่รับผิดชอบ เพื่อนๆ จะรู้สึกต่อเขาคอนนั้นอย่างไรนะ”

- ครูการบ้านหรือภาระงานที่มอบหมายไปครั้งก่อน กล่าวชื่นชมนักเรียนที่ส่งงานตรงเวลา และมีความรับผิดชอบ เพื่อเสริมแรงทางบวก

9.1.2.2 ชี้นสอน เป็นขั้นตอนของการให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ตอบสนองตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสอดแทรกการพัฒนาความรับผิดชอบเข้าไปในกิจกรรม ได้แก่

1. การใช้กรณีศึกษาหรือตัวอย่าง (Case study or example)เป็นการใช้กรณีสถานการณ์ เรื่องราว หรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวินัย ให้นักเรียนศึกษา วิเคราะห์หิวพากษ์วิจารณ์ โดยอาจจะเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งคือ ความรับผิดชอบ ตามสมควร เช่น

วิชา	เรื่องที่สอน	ลักษณะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ภาษาไทย	การเรียงความ	ครูให้นักเรียนดูกรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่ไม่ตรงต่อเวลา แล้วตกเครื่องบิน ขึ้นรถโดยสารไม่ทัน หรือไปร่วมงานสำคัญไม่ทันตามกำหนด เป็นต้น แล้วเขียนเรียงความสะท้อนคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ภาษาอังกฤษ	ทักษะการอ่าน	ครูเลือกตัวอย่างบทความให้นักเรียนอ่านเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบ แล้วให้นักเรียนจับใจความสำคัญ และตอบคำถามที่เกี่ยวข้องตามเนื้อเรื่อง
วิทยาศาสตร์	ระบบนิเวศ	ครูนำเสนอกรณีศึกษาของปัญหามลพิษขยะในชุมชนจากภาพข่าว แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายที่มาของปัญหา ซึ่งเกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อ และนำเสนอแนวทางแก้ไข และจัดทำเป็น Mind map
สังคมศึกษา	อัตชีวประวัติบุคคลสำคัญ	ครูให้นักเรียนศึกษาอัตชีวประวัติของบุคคลสำคัญในประเทศหรือของโลก แล้วครูตั้งคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิตของท่านนั้น ว่าคุณลักษณะของบุคคลที่ประสบความสำเร็จและสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ ย่อมเกิดจากคุณลักษณะใด (เน้นความรับผิดชอบต่อ)
คณิตศาสตร์	การหาร	ครูสร้างโจทย์ปัญหา “แม่ให้เงินเด็กชายสมปองมาเป็นจำนวน 210 บาท โดยแม่ต้องการให้นายสมปองใช้ตลอด 1 สัปดาห์ ถ้านายสมปองต้องการแบ่งเงินใช้วันละเท่าๆ กัน นายสมปองต้องแบ่งเงินใช้วันละกี่บาท” นอกจากนั้นครูยังสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิดต่อว่า หากนายสมปองได้แบ่งเงินไว้แล้ว แต่เกิดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งเกินที่วางแผนไว้ (ไม่มีความรับผิดชอบต่อ) จะเกิดผลอย่างไรตามมา

2) การทำชิ้นงานหรือสร้างผลงาน (Product) เป็นกำหนดขอบเขตของงานที่จะให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ แล้วกำหนดการประเมินการเรียนรู้โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเกี่ยวกับความรับผิดชอบ โดยอาจมีการกำหนด Rubrics ให้นักเรียนทราบล่วงหน้าชัดเจน ดังตัวอย่างด้านล่าง

Rubrics การให้คะแนนการทำผังโน้ตส์ (Concept map)

เกณฑ์	ระดับคะแนน 3	ระดับคะแนน 2	ระดับคะแนน 1
1. เนื้อหา	เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ ถูกต้องตามหัวข้อที่เรียนรู้	เนื้อหาครบถ้วนไม่สมบูรณ์ หรือไม่ถูกต้องตามหัวข้อที่เรียนรู้ อย่างใดอย่างหนึ่ง	เนื้อหาครบถ้วนไม่สมบูรณ์ และไม่ถูกต้องตามหัวข้อที่เรียนรู้
2. การจัดระเบียบองค์ความรู้	จัดระเบียบหัวข้อองค์ความรู้ ได้ถูกต้อง สมบูรณ์ ทั้งหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย	จัดระเบียบหัวข้อองค์ความรู้ ได้ค่อนข้างถูกต้อง ทั้งหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย	จัดระเบียบหัวข้อองค์ความรู้ ไม่ถูกต้อง หัวข้อหลักและหัวข้อย่อยไม่สัมพันธ์กัน
3. ความคิดสร้างสรรค์	สวยงาม แปลกใหม่ ทำให้น่าสนใจ	สวยงามพอสมควร แปลกใหม่ ค่อนข้างน่าสนใจ	ไม่สวยงาม ไม่แปลกใหม่ ไม่น่าสนใจ
4. ความรับผิดชอบในการทำงาน	ส่งงานก่อนหรือภายในเวลาที่กำหนด	ส่งงานหลังเวลาที่กำหนด 1 วัน	ส่งงานหลังเวลาที่กำหนด 2 วัน

3) การแสดงออกผ่านการปฏิบัติกิจกรรม (Performance) เป็นการออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกพฤติกรรมและเกี่ยวข้องกับวินัยด้านความรับผิดชอบต่อเวลา อาทิ

- กระบวนการกลุ่มที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงาน
- ปฏิบัติกิจกรรมให้เสร็จทันหรือส่งทันตามกำหนดเวลา
- อาจมีการกำหนดรางวัลหรือการแข่งขันเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
- สังเกตพฤติกรรมการส่ง ยืม คืนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนด้วยก็ได้

นอกจากนั้น ครูยังสามารถออกแบบเครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบบันทึกการส่งงาน แบบบันทึกการส่งยืมของ เป็นต้น และสร้าง Rubrics ประเมินการประเมินได้ด้วย

9.1.2.3 ชั้นสรุป เป็นขั้นตอนของการสรุปมุมมองความรู้ หรือทักษะที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ในคาบนั้นๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูสามารถกล่าวเน้นย้ำถึง

- การส่งงานหรือการบ้านตามเวลาที่กำหนด เพื่อย้ำถึงการตรงต่อเวลา

- สรุปผลคะแนนการปฏิบัติในห้องเรียน เพื่อเสริมแรงว่าสำเร็จได้เพราะทุกคนมีความรับผิดชอบในการทำงาน

- กล่าวชื่นชม และให้กำลังใจนักเรียนในการมีความรับผิดชอบซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้

9.2 การจัดทำโครงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน

โครงการพัฒนาความรับผิดชอบ เป็นโครงการที่เน้นให้เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ เด็กนำเสนอ ในรูปแบบของโครงการกลุ่มด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการมีความรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะ/พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ครอบครัว และสังคมโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นระบบขยายการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน

การจัดทำโครงการพัฒนาความรับผิดชอบ จะแบ่งกลุ่มตามความสนใจโครงการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออาจแบ่งตามระดับชั้นเรียน แล้วจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการหรือ ประชุมอภิปรายหาหรือ ประชุมระดมสมอง โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งกลุ่มต้องการให้โรงเรียนมีการแก้ไขโดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิดวิเคราะห์ เช่น พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ของเพื่อน ๆ ที่อยากปรับปรุงมีอะไรบ้าง หรือมีอะไรที่ยังไม่ได้ทำ เป็นต้น

2. ควรจัดลำดับปัญหาที่สำคัญด่วนที่สุด ที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าควรรีบแก้ไข เลือกปัญหาตามความเห็นของที่ประชุม

3. หาสาเหตุของปัญหา โดยนำปัญหาที่คัดเลือกแล้ว มาระดมสมองหาสาเหตุของปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุปัจจัยภายในและ/หรือปัจจัยภายนอกอย่างไรบ้าง อาจใช้การอภิปรายหาเหตุผล นำข้อมูลสถิติ ข้อเด่น ข้อด้อย ความเป็นไปได้ ความเร่งด่วนมาพิจารณาประกอบ เพื่อหาข้อยุติในการตัดสินใจเลือกเป็นประเด็นปัญหาที่อยากแก้ไขมากที่สุด

4. กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหานั้น ๆ โดยนำปัญหาที่คัดเลือกมากำหนดเป้าหมายทั้งเป้าหมายเชิงปริมาณ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นักเรียนชั้นไหนจำนวนเท่าไร ฯลฯ เป็นต้น และกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ หมายถึง พฤติกรรมอะไรที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือ เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างไร

5. กำหนดชื่อโครงการที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และ ควรสะท้อนกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น “โครงการเสริมสร้างความรับผิดชอบในตนเอง” “โครงการรักษเวลา” เป็นต้น

6. กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา หรือ วิธีดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น จะมีแผนอย่างไร คำถาม: วิธีแก้ไขแต่ละสาเหตุ ทำอย่างไรบ้าง

7. วิเคราะห์และกำหนดหลักการธรรม/พระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน ที่ใช้เป็นหลักคิดในการดำเนินโครงการ โครงการแต่ละโครงการสามารถมีตัวบ่งชี้หลายข้อเป็นหลักคิดในการปฏิบัติโครงการได้

8. การเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายของโรงเรียน โดยที่ประชุมพิจารณาว่าจะเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนได้อย่างไร ซึ่งโครงการแต่ละโครงการสามารถเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายได้หลายข้อ โดยพิจารณาถึงกระบวนการในการปฏิบัติโครงการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้น

9. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัดหรือประเมินผลว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร ไปมากน้อยเพียงไรในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

10. จัดทำร่างเอกสารโครงการพัฒนาความรับผิดชอบ โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมด แล้วจัดทำเป็นเอกสาร ร่างโครงการ เพื่อนำไปทดลองปฏิบัติสักระยะหนึ่ง แล้วปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท ของโรงเรียน ก่อนนำไปใช้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการพัฒนาความรับผิดชอบ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถใช้พัฒนาทักษะการคิด และการปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียน จึงควรจัดทำโครงการฉบับร่างแล้ว นำไปทดลองใช้ก่อนสักระยะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ แล้วปรับปรุงแผนเป็นระยะๆ จนกลุ่มคิดว่าสามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลตรงตามความต้องการได้แล้ว

11. จัดทำรายงานโครงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน โดยนำข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทดลอง ทุกขั้นตอน มาเรียบเรียงให้อ่านเข้าใจง่าย อาจใช้รูปแบบการเขียนโครงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน หรือรูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน กรณีมีข้อคิดเห็น ข้อทักท้วง ผู้บริหารและคณะทำงานควรร่วมกันชี้แจง และ/หรือพิจารณาปรับปรุง แก้ไขแผนโครงการให้แล้วเสร็จ และเผยแพร่ใช้เป็นโครงการจริงต่อไป โครงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย

- ชื่อโครงการ
- ความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์
- กลุ่มเป้าหมาย
- แผนการดำเนินโครงการ
- แนวคิด/นวัตกรรมที่นำมาใช้
- ความเชื่อมโยงสู่พฤติกรรมเป้าหมาย
- วิธีการวัดและประเมินผล

- ผู้รับผิดชอบโครงการ
- ครูที่ปรึกษาโครงการ

9.3 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน

โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความรับผิดชอบให้กับนักเรียนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในที่เอื้อต่อการมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน เช่น

- ปลูกต้นไม้ในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสงบ มีความสุข
- สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

- ทุกคนในโรงเรียนให้เกียรติ ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือมีอคติ หรือมีการข่มเหงรังแกกัน

- กิจกรรมส่วนใหญ่ในโรงเรียนเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันแนวทางการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ อาจทำได้โดยการทำโครงการ/โครงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน โครงการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ที่เตือนให้นักเรียนรักษาระเบียบวินัย/มีความรับผิดชอบ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีความรับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมยกย่องเชิดชูนักเรียน/ครูผู้มีความรับผิดชอบ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การร่วมกันลงมือปฏิบัติ

การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ตามแผนดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียนทั้ง 3 แนวทาง คือ

1. การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน
2. การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบโดยนักเรียน
3. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบมี

รายละเอียด ดังนี้

3.1 ลงมือปฏิบัติด้วยกันตามแผนปฏิบัติงาน ในทุกกิจกรรมนักเรียนจะได้เรียนรู้จากการลงมือทำ โดยการสังเกต คิดพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมให้นำไปสู่ความสำเร็จ ประการสำคัญ ได้เรียนรู้จากการร่วมกันทำงานเป็นทีมทำงานที่ดีด้วยกัน หลักสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยในการรวมกลุ่มของนักเรียนให้ทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีความสุข คือ ความเป็นกัลยาณมิตร ทุกคนในกลุ่มจะทำงานอย่างสนุกสนานร่วมกับเพื่อนๆ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

3.2 เมื่อจบแต่ละกิจกรรมย่อย ให้ทำ AAR (After Action Review) เป็นการพูดคุยกัน เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ

ในส่วนของกรณีศึกษา ควรเป็นในรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ภายใต้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันตรวจสอบสะท้อนผลการปฏิบัติทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานร่วมกัน

การติดตามประเมินผล โดยจัดให้มีการประเมินผล/สัมภาษณ์ผลการปฏิบัติงานนักเรียนตามโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียนการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- การทบทวน ปรับปรุง และพัฒนา โดยการนำผลจากกรณีศึกษา ติดตาม ประเมินมาใช้ ในการปรับปรุงพัฒนาดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน ทั้งในระหว่างการทำงานและหลังการทำงาน การกำหนดเป้าหมายและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผล

- การจัดประชุมเพื่อสะท้อนผลจากการดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน ประเมินวิเคราะห์ถึงปัญหา สาเหตุ จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.1 การประเมินผลในระดับโครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ อาจแบ่งออกตามช่วงเวลาของแผน

4.1.1 การเริ่มโครงการ/กิจกรรม พัฒนาความรับผิดชอบ อาจใช้ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินการเตรียมความพร้อม และ กิจกรรมที่ปฏิบัติงานขั้นต้น เช่น

- มีการประชุมสร้างความเข้าใจ

- มีการแต่งตั้งคณะทำงาน

- ร้อยละของผู้สนใจเข้าร่วมประชุมฟังคำชี้แจงฯลฯ เป็นต้น

4.1.2 ช่วงระยะกลางแผนของโครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ อาจใช้ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินผลการทำโครงการ/กิจกรรม ในช่วงครึ่งแผนได้ผลอย่างไร เพื่อใช้ในการปรับปรุงแผนปฏิบัติงาน เช่น

- ร้อยละของโครงการ/กิจกรรมที่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

- ร้อยละของครูที่บูรณาการการพัฒนาความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน
- ร้อยละของผู้สนใจเข้าร่วมทำโครงการ/กิจกรรม
- จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่เป็นไปตามแผน ฯลฯ เป็นต้น

4.1.3 เมื่อสิ้นสุดโครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ ควรใช้ตัวบ่งชี้เพื่อประเมิน

ผลสำเร็จของโครงการพัฒนาความรับผิดชอบ เช่น

- ร้อยละของโครงการ/กิจกรรมที่บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด
- ร้อยละของผู้สนใจเข้าร่วมทำโครงการ/กิจกรรมตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ
- พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ที่กำหนดไว้ในโครงการ/กิจกรรม) เพิ่มขึ้น
- พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (ที่กำหนดไว้ในโครงการ/กิจกรรม) ลดน้อยลง เป็นต้น

4.2 การประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีการจัดทำโครงการ/

กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบหลายเรื่องมากมาย บางโรงเรียนมีโครงการ/กิจกรรมแบ่งตามจำนวนห้องเรียน ชั้นเรียน ชมรม กลุ่มสนใจ เป็นต้น เมื่อประเมินผลระดับโครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบแล้ว ให้นำผลมาใช้ประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน โดยนำพฤติกรรมเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ มาใช้เป็นเป้าหมายในการประเมินผล แล้วนำพฤติกรรมเป้าหมายที่ระบุพฤติกรรมบ่งชี้มาเป็นหลักในการพิจารณาประกอบ แล้วจึงกำหนดตัวบ่งชี้ภาพรวม เช่น

เป้าหมาย : ความรับผิดชอบ

อัตลักษณ์ของนักเรียน : รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ตัวบ่งชี้ : พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

ตัวบ่งชี้ภาพรวม จะใช้วัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาวินัยทั้งโรงเรียน

โดยพิจารณาจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ตัวชี้วัดภาพรวมที่สำคัญ เช่น

มีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาพฤติกรรมเป้าหมายทั้งโรงเรียน มีกลไกคณะทำงานและใช้โครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบเป็นเครื่องมือที่ทุกคนส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยในโรงเรียนจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง เช่นผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนมีองค์ความรู้/นวัตกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบ และมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอื่นๆ

4.3 ผลลัพธ์/ผลที่คาดว่าจะได้รับ การมีกระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบในโรงเรียนมีโครงการ/กิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบ มีกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย เป็นเครื่องมือให้ทุกคนใน

โรงเรียนได้ร่วมกันสร้างสรรค์คุณงามความดีเป็นเป้าหมายที่ประสบความสำเร็จแล้ว โรงเรียนยังได้รับประโยชน์อีกมากมาย เช่น

4.3.1 ครูจะมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ และเห็นคุณค่าของอาชีพครู มีศักยภาพในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนตลอดจนปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างครูที่ดี เป็นที่ยอมรับทั่วกัน

4.3.2 นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด มีความรับผิดชอบ มีทักษะในการดำเนินชีวิต พึ่งตนเองได้ และช่วยเหลือสังคมได้

4.3.3 พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน และ ผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

4.3.4 นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น และผลการสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ

4.3.5 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนได้รับความสนใจจากนักวิชาการในการนำไปต่อยอดขยายผลเชิงวิชาการให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

4.3.6 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สังคมชุมชน ประชาชน จะให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อความสุขของประเทศ อนึ่ง เมื่อโรงเรียนได้พัฒนาเป็นโรงเรียนที่มีวินัยแล้ว นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายแล้วยังเป็นการถวายความ จงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อีกด้วย

บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

จากรูปแบบและกลไกการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในสถานศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร ครู ตัวนักเรียนเอง ตลอดจนกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในสถานศึกษา มีบทบาทดังนี้

ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาท
ผู้บริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการเสริมสร้างวินัยพัฒนาความรับผิดชอบต่อนักเรียนตามรูปแบบและกลไกการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบต่อ 2. ประชุมเพื่อระดมสมองเพื่อในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน 3. ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในของโรงเรียน ได้แก่ จุดแข็ง (ปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ) และจุดอ่อนหรือข้อด้อยของโรงเรียน รวมทั้ง วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายนอก ได้แก่ โอกาส (สภาพภายนอก ทั้งที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ)

ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาท
	4. วิเคราะห์ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของตนเองในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 5. แต่งตั้งคณะทำงานและมอบหมายงานให้รับผิดชอบ ในการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผลและ การปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 6. จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ 7. สนับสนุนให้ครู และนักเรียนการดำเนินงานพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 8. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ
ครู	1. ร่วมประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนตามรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบ 2. ร่วมประชุมเพื่อระดมสมองเพื่อในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของโรงเรียน 3. วิเคราะห์ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของตนเองในพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 4. จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพัฒนาความรับผิดชอบ 5. ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการทำโครงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 6. ร่วมโครงการ/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 7. ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ และให้ข้อมูลย้อนกลับ
นักเรียนแกนนำ	1. ร่วมประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนตามรูปแบบและกลไกการพัฒนาความรับผิดชอบในสถานศึกษา 2. ร่วมประชุมเพื่อระดมสมองเพื่อในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของโรงเรียน 3. วิเคราะห์คุณลักษณะและพฤติกรรมของตนเองและเพื่อนๆ เพื่อจัดทำโครงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 4. ดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่กำหนดไว้ 5. ประเมินผลการดำเนินการ และให้ข้อมูลย้อนกลับ
กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง	1. ร่วมประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนตามรูปแบบและกลไกการพัฒนาความรับผิดชอบในสถานศึกษา 2. ร่วมประชุมเพื่อระดมสมองเพื่อในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของโรงเรียน 3. สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาความรับผิดชอบนักเรียน 4. ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ และให้ข้อมูลย้อนกลับ

เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน

เทคนิค/เครื่องมือ : ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
แบบการประเมิน SWOT Analysis	เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่พัฒนา ความรับผิดชอบ	1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักเรียนร่วมกันประชุมและระดมสมองในการศึกษาผลการดำเนินงานการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียน 2. นำผลของการดำเนินงานที่ผ่านมาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เสริมสร้าง คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อ ลงในแบบประเมิน SWOT Analysis

ตัวอย่างเครื่องมือ

Strengths – จุดแข็ง	Weaknesses - จุดอ่อน	Opportunities - โอกาส	Threats - อุปสรรค

เทคนิค/เครื่องมือ : ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
โครงการโรงเรียน สีเขียว	เพื่อใช้ในการพัฒนา โรงเรียนให้เป็นโรงเรียน สีเขียว ร่มรื่นด้วยร่มเงา ธรรมชาติ ห้องเรียน อาคารเรียน อาคาร ประกอบและบริเวณ โรงเรียนสะอาด ปลอดภัย น้ำคู่น้ำอยู่ น้ำเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารสถานศึกษาประชุม ครู บุคลากรทางการศึกษาเพื่อแต่งตั้งและมอบหมายงานให้มีคณะทำงานรับผิดชอบในการวางแผนจัดทำโครงการโรงเรียนสีเขียว 2. วางแผน เตรียมการดำเนินงานตามโครงการ 3. การลงมือปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติงานของโครงการ 4. ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ
โครงการ PLC	เพื่อสนับสนุนครูและ นักเรียนทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินโครงการ PLC ในสถานศึกษา 2. ส่งเสริมให้ครูในเสริมสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองให้นักเรียน 3. สนับสนุนครูในการดำเนินการตามแผนงาน 4. ส่งเสริมการขับเคลื่อนจากภายในโรงเรียนเป็นสำคัญตั้งเป้าหมาย จัดทำระบบฐานข้อมูล มีพี่เลี้ยงสนับสนุนให้คำแนะนำ 5. จัดการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูผู้สอน 6. ผู้บริหารประเมินความรับผิดชอบของครูผู้สอนในการพัฒนาความรับผิดชอบของตนเอง 7. ครูผู้สอนประเมินความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมของนักเรียน

เทคนิค/เครื่องมือ : ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
โครงการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียน	เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมการบูรณาการ (Integration) เพื่อเชื่อมโยงความคิด/กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ที่จะกำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน ครอบครัวของนักเรียนในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน ประเมินผลความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม
โครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ	เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการร่วมมือของครูผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ประเมินผลความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวอย่างเครื่องมือ**แบบประเมินความรับผิดชอบของนักเรียน (สำหรับครูผู้สอน)****คำชี้แจง**

ให้ผู้ประเมินพิจารณาว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม แบบประเมินมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 97) โดยมีค่าคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
0	นักเรียนทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง	✓				

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3						
1	นักเรียนทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง					
2	นักเรียนมุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแต่งกาย การเก็บของใช้ การหยิบจับและใช้ของใช้ส่วนตัว การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้น เป็นต้น					
3	นักเรียนสนใจในปรากฏการณ์รอบตัว กล่าวพูดกล้าซักถาม เพื่อให้เข้าใจในเหตุและผลของปรากฏการณ์นั้น สนุกที่จะหาข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้					
4	นักเรียนรู้จักตนเอง ทั้งตนเองและดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย					
5	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลง					
6	นักเรียนมีวินัยในการปฏิบัติตามสุขบัญญัติทำกิจวัตรประจำวันทั้งการกิน เล่น เรียนช่วยทำงาน พักผ่อน นอนหลับอย่างพอดีพอเหมาะตามวัย					
7	นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายตามบทบาทหน้าที่ที่ระบุ กฎ ระเบียบ และ กติกา					
8	นักเรียนมีวินัยในการดูแลจัดการชีวิตประจำวัน					
9	นักเรียนจัดการอารมณ์และความเครียด รู้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด					
10	เมื่อนักเรียนมีปัญหาควรปรึกษาครู หรือผู้ปกครอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา					
11	นักเรียนมีความกระตือรือร้นและตรงเวลา					
12	นักเรียนสามารถสร้างแบบจำลองอย่างง่ายเพื่อทำงานจนสำเร็จ					
13	นักเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถคิดหาวิธีแก้ปัญหที่เกิดขึ้นกับตน และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้					
14	นักเรียนทำชิ้นงานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนได้สำเร็จ					
15	นักเรียนมุ่งเน้นการฝึกทำงานอย่างสม่ำเสมอ					
16	นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
17	นักเรียนสนุกที่จะเรียนรู้ข้อมูลสำรวจตรวจสอบสิ่งต่างเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากรู้					
18	นักเรียนมีความอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3 (ต่อ)						
19	นักเรียนใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ให้เหมาะสมตรงกับลักษณะงาน ช่วยให้ประหยัดและปลอดภัย					
20	นักเรียนมีสุนทรีย์ในการทำกิจกรรมประจำวัน สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ					
21	นักเรียนมีความระมัดระวังตนเองจากภัยต่างบอก หรือซักถามครู หรือผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ก่อนตัดสินใจ					
22	นักเรียนจัดการชีวิตประจำวันของตนเองจัดการอารมณ์และความเครียด					
23	นักเรียนดูแลจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการ และสุขอนามัยของตนเอง					
24	นักเรียนใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานและประหยัด					
25	นักเรียนกล้าพูดให้ความคิดสนับสนุนหรือคัดค้านที่เป็นปัญหาเดียวกัน โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนหรือคัดค้าน					
26	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียน รวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
27	นักเรียนแก้ไขปัญหาลักษณะที่เหมาะสมตามวัย					
28	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา					
29	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียนติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข					
30	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาหรือแก้ไขปัญหาลักษณะที่ เหมาะสมตามวัย					
31	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในระดับโรงเรียน					
32	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมที่ครอบคลุมหมาย					
33	นักเรียนรักษาความสะอาดและของใช้ส่วนร่วม					
34	นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคม โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6						
1	นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานและทำงานได้อย่างตามลำดับ					
2	เมื่อทำงานสำเร็จแล้วนักเรียนสามารถประเมินทุกขั้นตอนเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงผลงานตนเองเช่น การดูแลรักษาของใช้ส่วนตัว การจัดตู้เสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือและกระเป๋านักเรียน การซ่อมแซม ชัก ดาก เก็บ รีด พับ เสื้อผ้า การทำความสะอาดห้องน้ำ และห้องส้วม					
3	นักเรียนมีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์รักในความสำเร็จ กล้าพูด กล้าแสดงออกและรับฟังความคิดเห็น					
4	นักเรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง วางแผน และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความถนัดของตน					
5	นักเรียนรักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น					
6	นักเรียนรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน					
7	นักเรียนเคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม					
8	นักเรียนรับผิดชอบต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่					
9	นักเรียนปฏิบัติตาม ตามระบอบประชาธิปไตย					
10	นักเรียนพร้อมเผชิญและยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น					
11	นักเรียนสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นการทำงานตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทำงาน					
12	นักเรียนมีทักษะการจัดการเป็นการจัดระบบงานและระบบคน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ					
13	นักเรียนใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้และนำไปใช้ในการทำงานจนสำเร็จ					
14	นักเรียนรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 (ต่อ)						
15	นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว					
16	นักเรียนรับผิดชอบและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎ และกติกา					
17	นักเรียนมีความขยัน อดทน รับผิดชอบและซื่อสัตย์					
18	นักเรียนมีความเคารพและปฏิบัติตนตามกฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม					
19	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำตามบทบาทหน้าที่					
20	นักเรียนสามารถรักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว					
21	นักเรียนมีความมุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้					
22	นักเรียนมีความอดทนต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและการเรียน					
23	นักเรียนมีความอดทน อดกลั้นในความคิดเห็นและการแสดงออกที่แตกต่าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลาย					
24	นักเรียนสามารถทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ปลอดภัย					
25	นักเรียนสามารถปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัยภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี					
26	นักเรียนพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ปัญหายอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว					
27	นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงการนำตัวเองเข้าสู่สภาวะเสี่ยง					
28	นักเรียนรู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ด้านร่างกาย เป็นต้น					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 (ต่อ)						
29	นักเรียนรู้เท่าทันสื่อ และการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น การแสดงออกบนสื่อออนไลน์ เป็นต้น					
30	นักเรียนสามารถควบคุมหรือบรรเทาความเครียด					
31	นักเรียนสามารถบรรยายขอบเขตของอารมณ์และสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของอารมณ์และความเครียด					
32	นักเรียนดูแลจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการ					
33	นักเรียนดูแลสุขอนามัยตนเอง					
34	นักเรียนจัดการอารมณ์และความเครียดตามความถนัดได้					
35	นักเรียนมีวินัยในการดูแลจัดการตนเองให้มีสุขภาพร่างกายที่ดีย่างสมดุล มีสุขภาพแข็งแรง					
36	นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม					
37	นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม					
38	นักเรียนสามารถโต้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่เห็นว่าเชื่อถือมากที่สุดและกล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น					
39	นักเรียนสามารถรักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม					
40	นักเรียนมีการติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 (ต่อ)						
41	นักเรียนมีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย					
42	นักเรียนร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา					
43	นักเรียนมีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา					
44	นักเรียนมีส่วนร่วมกับกลุ่ม หน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ สามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชาสังคมระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง					
45	นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
46	นักเรียนใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง					
47	นักเรียนมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด					

แบบประเมินความรับผิดชอบของนักเรียน (สำหรับผู้ปกครองนักเรียน)

คำชี้แจง

ให้ผู้ประเมินพิจารณานักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม แบบประเมินมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 97) โดยมีค่าคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
0	นักเรียนสามารถบอกวิธีการและประโยชน์ของการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย	✓				

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3 (ต่อ)						
1	นักเรียนสามารถบอกวิธีการและประโยชน์ของการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวอย่างปลอดภัย					
2	นักเรียนทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว เช่น บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน การจัดวาง เก็บเสื้อผ้า รองเท้า การช่วยครอบครัวเตรียม ประกอบอาหาร การกวาดบ้าน การล้างจาน					
3	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัว					
4	นักเรียนไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน					
5	นักเรียนละเว้นการกระทำที่ไม่ควรทำและตั้งใจทำความดี หรือช่วยคนในครอบครัวและผู้อื่น					
6	นักเรียนอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างเอื้ออาทร รักษาสิทธิของตนเอง โดยเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น					
7	นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาค้ำค้ำกันทั้งผู้ที่อยู่ในชั้นเรียนโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ด้วยความเข้าใจในความแตกต่างด้านอายุ เพศ ความถนัด ฐานะ และบทบาทหน้าที่					
8	นักเรียนมีทางออกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเมื่อเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ร่วมกับผู้อื่น					
9	นักเรียนเข้าใจเรื่องส่วนตัวและส่วนรวมและใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และถนอมรักษาให้ผู้อื่นได้ใช้					
10	นักเรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นทั้งในระดับครอบครัว โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
11	นักเรียนใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานและประหยัด					
12	นักเรียนกล้าพูดให้ความคิดสนับสนุนหรือคัดค้านที่เป็นปัญหาถกเถียงกัน โดยใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนหรือคัดค้าน					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 3 (ต่อ)						
13	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อตกลงของครอบครัวและโรงเรียน รวมทั้งมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
14	นักเรียนแก้ไขปัญหาคส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย					
15	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา					
16	นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาปฏิบัติตามกติกาในห้องเรียน และโรงเรียนติดตาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข					
17	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาหรือแก้ไขปัญหาคส่วนรวมที่เหมาะสมตามวัย					
18	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในระดับโรงเรียน					
19	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมที่ครอบคลุมหมาย					
20	นักเรียนรักษาความสะอาดและของใช้ส่วนรวม					
21	นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคม โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6						
1	นักเรียนมีมารยาทในการปฏิบัติตน เช่น การต้อนรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในโอกาสต่าง ๆ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องเรียน ห้องน้ำและห้องส้วม เป็นต้น					
2	นักเรียนมีทักษะการทำงานและปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น					
3	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
4	นักเรียนสามารถให้เกียรติเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 (ต่อ)						
6	นักเรียนมีทักษะการจัดการในการทำงานและมีทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การเตรียม ประกอบ จัดอาหารการติดตั้ง ประกอบ ของใช้ในบ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนในโอกาสต่าง ๆ					
7	นักเรียนรักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม					
8	นักเรียนให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเอื้ออาทร ช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข					
9	นักเรียนตัดสินใจและการแก้ปัญหาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจการแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ					
10	นักเรียนจัดการการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือจัดข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม เป็นต้น					
11	นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม					
12	นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่นอย่างเหมาะสม					
13	นักเรียนสามารถโต้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่เห็นว่าเชื่อถือมากที่สุดและกล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น					
14	นักเรียนสามารถรักษาระเบียบวินัยของสังคมสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม					

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 (ต่อ)						
15	นักเรียนมีการติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคมและโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา					
16	นักเรียนมีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเองมีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออก ความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย					
17	นักเรียนร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานสาธารณะและจิตอาสา					
18	นักเรียนมีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหา					
19	นักเรียนมีส่วนร่วมกับกลุ่ม หน่วยงานหรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะสามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชาสังคมระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง					
20	นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจด้วยจิตสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
21	นักเรียนใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง					
22	นักเรียนมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด					

เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดการเรียนรู้		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
แผนการเสริมสร้าง ความรับผิดชอบ	เพื่อใช้ในการพัฒนา แผนการเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันศึกษาและพัฒนา แผนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ 2. วางแผน เตรียมการดำเนินงานตามแผน 3. การลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมในแผนการเสริมสร้าง ความรับผิดชอบ 4. ประเมินผลความรับผิดชอบของผู้เรียนตามแผน การจัดการเรียนรู้
แผนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก	เพื่อพัฒนากิจกรรมการ จัดการเรียนการสอน เชิงรุก	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันศึกษาและพัฒนา แผนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก 2. วางแผน เตรียมการดำเนินงานตามแผน 3. การลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมในแผนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก 4. ประเมินผลของผู้เรียนตามแผนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก
สื่อ นวัตกรรม จัดการเรียนการสอน แนวใหม่	เพื่อสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมจัดการ เรียนการสอนแนวใหม่ ในการเสริมสร้าง คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันพัฒนาสื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ เช่น การจัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและ เนื้อหาทางความรับผิดชอบ หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็น แหล่งความรู้สำคัญ หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วย ตนเอง หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น 2. ประเมินผลของผู้เรียนก่อนใช้สื่อ นวัตกรรม จัดการเรียนการสอนแนวใหม่ ระหว่างใช้สื่อ นวัตกรรม จัดการเรียนการสอนแนวใหม่ และหลังใช้สื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแนวใหม่
แบบประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ตาม สภาพจริง	เพื่อประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ตามสภาพ จริง	ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผลความรับผิดชอบนักเรียน ทั้งต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมใน ตัวบ่งชี้ ต่างๆ

เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดการเรียนรู้		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
แผนการเสริมสร้าง ความรับผิดชอบ	เพื่อใช้ในการพัฒนา แผนการเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันศึกษาและพัฒนา แผนการเสริมสร้างความรับผิดชอบ 2. วางแผน เตรียมการดำเนินงานตามแผน 3. การลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมในแผนการเสริมสร้าง ความรับผิดชอบ 4. ประเมินผลความรับผิดชอบของผู้เรียนตามแผน การจัดการเรียนรู้
แผนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก	เพื่อพัฒนากิจกรรมการ จัดการเรียนการสอน เชิงรุก	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันศึกษาและพัฒนา แผนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก 2. วางแผน เตรียมการดำเนินงานตามแผน 3. การลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมในแผนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก 4. ประเมินผลของผู้เรียนตามแผนการจัดการเรียน การสอนเชิงรุก
สื่อ นวัตกรรม จัดการเรียนการสอน แนวใหม่	เพื่อสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมจัดการ เรียนการสอนแนวใหม่ ในการเสริมสร้าง คุณลักษณะความ รับผิดชอบ	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันพัฒนาสื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ เช่น การจัดการเรียนการสอนผสมผสานของวิธีการสอนและ เนื้อหาทางความรับผิดชอบ หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็น แหล่งความรู้สำคัญ หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วย ตนเอง หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น 2. ประเมินผลของผู้เรียนก่อนใช้สื่อ นวัตกรรม จัดการเรียนการสอนแนวใหม่ ระหว่างใช้สื่อ นวัตกรรม จัดการเรียนการสอนแนวใหม่ และหลังใช้สื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแนวใหม่
แบบประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ตาม สภาพจริง	เพื่อประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ตามสภาพ จริง	ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผลความรับผิดชอบนักเรียน ทั้งต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมใน ตัวบ่งชี้ ต่างๆ

ตัวอย่างเครื่องมือ**แบบประเมินความรับผิดชอบของนักเรียน****คำชี้แจง**

ให้ผู้ประเมินพิจารณาว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม แบบประเมินมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 97) โดยมีค่าคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความรับผิดชอบ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบประเมิน

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
0	นักเรียนทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง	✓				

ข้อ	ความรับผิดชอบ	ระดับความรับผิดชอบ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1	นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ					
2	นักเรียนปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ					
3	นักเรียนขยันหมั่นเพียร อดทน					
4	นักเรียนป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย					
5	นักเรียนดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง					
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
1	นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน					
2	นักเรียนปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว					
3	นักเรียนเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง					
ความรับผิดชอบต่อสังคม						
1	นักเรียนปฏิบัติตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม					
2	นักเรียนทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม					
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน					
4	นักเรียนรักษามลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม					

เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
แบบประเมินผล การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบ มีส่วนร่วม	เพื่อใช้ในการ ประเมินผลการจัด กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูประชุมร่วมกัน เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกัน ประเมินผลความรับผิดชอบของผู้เรียนตาม กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
แบบสังเกตความ รับผิดชอบของ นักเรียน	เพื่อใช้ในการ ประเมินผลความ รับผิดชอบของ นักเรียนโดยวิธีการ สังเกตของครูผู้สอน	1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันประชุมเกี่ยวกับพฤติกรรมความ รับผิดชอบของนักเรียนทั้งที่อยู่ในโรงเรียน อยู่ที่บ้าน และอยู่ในที่สาธารณะ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันประเมินผลพฤติกรรมความรับผิดชอบ ของผู้เรียนโดยใช้แบบสังเกตตามกิจกรรมการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตัวอย่างเครื่องมือ**แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**

คำชี้แจง การบันทึกให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ			
		เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	น้อยครั้ง (1)	ไม่ทำเลย/ ไม่ชัดเจน (0)
1	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน				
2	นักเรียนมีส่วนร่วมในแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน				
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสามารถสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อ				
4	นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ครอบครัของนักเรียน ชุมชนโดยรอบ และสถาบันทางศาสนา				
5	นักเรียนมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ จุดหมาย เป้าหมายด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียน				
6	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียน				
7	นักเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียน				
8	นักเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน บ้านชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียน				
	รวมคะแนน/ระดับคุณภาพ				

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การตัดสิน
ดีเยี่ยม	ได้คะแนนรวมระหว่าง 19-24 คะแนน และไม่มีผลการประเมินข้อใดข้อหนึ่งต่ำกว่า 2 คะแนน
ดี	ได้คะแนนรวมระหว่าง 15-20 คะแนน และไม่มีผลการประเมินข้อใดข้อหนึ่งต่ำกว่า 0 คะแนน
ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง 9-14 คะแนน และไม่มีผลการประเมินข้อใดข้อหนึ่งต่ำกว่า 0 คะแนน
ไม่ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง 0-8 คะแนน

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง การบันทึกให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ			
		เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	น้อยครั้ง (1)	ไม่ทำเลย/ ไม่ชัดเจน (0)
1	มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน				
2	ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย				
3	ทำงานด้วยความเพียรพยายาม				
4	รู้จักแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อมีอุปสรรค				
5	อดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย				
6	ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง				
7	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ				
8	อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน				
9	ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ				
10	เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม				
11	เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ				
12	สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ				
รวมคะแนน/ระดับคุณภาพ					

ผู้ประเมิน ครู พ่อแม่/ผู้ปกครอง ตนเอง เพื่อน
 ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
 (.....)

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การตัดสิน
ดีเยี่ยม	ได้คะแนนรวมระหว่าง 27-36 คะแนน และไม่มีผลการประเมินข้อใดข้อหนึ่งต่ำกว่า 2 คะแนน
ดี	ได้คะแนนรวมระหว่าง 17-26 คะแนน และไม่มีผลการประเมินข้อใดข้อหนึ่งต่ำกว่า 0 คะแนน
ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง 7 -16 คะแนน และไม่มีผลการประเมินข้อใดข้อหนึ่งต่ำกว่า 0 คะแนน
ไม่ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง 0-6 คะแนน

เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน		
ชื่อเครื่องมือ	วัตถุประสงค์	วิธีการใช้เครื่องมือ
แบบประเมินผล การติดตามและ ประเมินผลการ ดำเนินงานของ โรงเรียน	เพื่อใช้ในการติดตาม และประเมินผลการ ดำเนินงานของ โรงเรียนตาม มาตรฐานการ ประกันคุณภาพ การศึกษา	1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูประชุมร่วมกัน เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียนตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา 2. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกัน ประเมินผลการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียนตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา
แบบประเมิน โครงการ	เพื่อใช้ในการ ประเมินผลโครงการ ของโรงเรียนโดยใช้ รูปแบบการประเมิน แบบ 360 องศา	1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันประชุมเกี่ยวกับการประเมินผล โครงการของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบ การประเมินแบบ 360 องศา 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันประเมินผลโครงการของโรงเรียนโดยใช้ รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

ตัวอย่างเครื่องมือ**แบบประเมินผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน**

ชื่อโครงการ/กิจกรรม : .....

ประเภทงบประมาณ : ..... งบประมาณจัดสรร..... บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบ.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลการประเมินสัมฤทธิ์ผลของโครงการ/กิจกรรม และแผนปฏิบัติการ

1.1 วัตถุประสงค์

 บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรม ทุกประการ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรม

เนื่องจาก.....

.....

1.2 เป้าหมาย

 บรรลุเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรม

ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม Output /Outcome

(ระบุ).....

.....

 ไม่บรรลุเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรม

เนื่องจาก.....

.....

1.3 การเบิกจ่ายงบประมาณ (ให้ระบุเพียงข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น)

 ยังไม่ได้เบิกจ่าย เพราะ.....

.....

 เบิกจ่ายไปเพียงบางส่วน เป็นเงิน .....บาท คิดเป็นร้อยละ .....ของ

งบประมาณทั้งหมด เพราะ .....

.....

.....

.....

.....

เบิกจ่ายตามจำนวนงบประมาณที่โครงการได้รับอนุมัติ จำนวน .....บาท
(ส่งเอกสารการเบิกจ่ายที่การเงินคณะฯ แล้ว)

เบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมด จำนวน .....บาท
(ส่งเอกสารการเบิกจ่ายที่การเงินคณะฯ แล้ว) และเกินกว่างบประมาณที่ได้รับอนุมัติ
เป็นเงิน .....บาท คิดเป็นร้อยละ .....ของงบประมาณทั้งหมด
เพราะ.....

1.4 ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม

ไม่มี

มี (ระบุ).....

1.5 แนวทางแก้ไข

ไม่มี

มี (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินโครงการ

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการ เพื่อนำผลการประเมินในครั้งนี้ ไปใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข ตลอดจนพัฒนาโครงการในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งแบบประเมินความคิดเห็น จำนวน 6 ฉบับ

ในการตอบแบบประเมินแต่ละข้อ ให้ท่านพิจารณารายการประเมินของข้อคำถามตามแบบประเมินโครงการว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ	น้อยที่สุด

ข้อที่	ด้านปัจจัยนำเข้า	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เป้าหมายการดำเนินงานชัดเจน					
2	ยุทธศาสตร์การดำเนินงานมีความเหมาะสม					
3	มาตรการการดำเนินงานสอดคล้องกับเป้าหมาย					
4	แนวดำเนินงานชัดเจน ปฏิบัติได้					
5	มีจำนวนบุคลากรเหมาะสม					
6	บุคลากรมีความรู้ความสามารถมากเพียงพอ					
7	ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานเพียงพอ					
8	ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรและชุมชนเพียงพอ					
9	ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการทุกขั้นตอนมีความเหมาะสม					
10	สื่อ นวัตกรรม เอกสาร วัสดุ อุปกรณ์ มีความทันสมัย เหมาะสม และเพียงพอ					

ข้อ ที่	ด้านกระบวนการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานโดยการศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานอื่น					
2	โรงเรียนมีการสำรวจสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนจากหลายแหล่ง					
3	โรงเรียนมีการกำหนดรูปแบบ นวัตกรรม และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ					
4	โรงเรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ					
5	โรงเรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติและสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ					
6	โรงเรียนมีการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
7	โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลนักเรียนเป็นปัจจุบัน					
8	โรงเรียนมีการบูรณาการการจัดกิจกรรม และการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม					
9	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ					
10	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
11	โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตาม กำกับ การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ					
12	โรงเรียนมีการประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนตามสภาพจริง					

ข้อ ที่	ด้านผลลัพธ์	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง					
2	ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน					
3	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน					
4	ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน /ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน					
5	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน					
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน					
7	นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบของโรงเรียน					
8	นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ					
9	นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียร อดทน					
10	นักเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย					
11	นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง					
12	นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน					
13	นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเพื่อความสุ่มไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว					
14	นักเรียนมีความเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง					
15	นักเรียนสามารถปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม					
16	นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม					
17	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน					
18	นักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม					

ใบงาน 1

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การพัฒนาความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้าประชุมร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบ ของนักเรียนรวมทั้ง พิจารณาทบทวน วิสัยทัศน์ ปรัชญาต่างๆของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียน รู้จักตนเอง และเลือกใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงของโรงเรียน

ปัจจัยภายใน

จุดแข็ง (ปัจจัยในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน)	จุดอ่อนหรือข้อด้อยของโรงเรียน

สภาพแวดล้อมภายนอก

โอกาส (สภาพภายนอกที่เอื้อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อให้นักเรียน เช่น ผู้ปกครอง ต้องการให้ลูกหลานมีวินัย เป็นต้น)	อุปสรรค (สภาพภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของโรงเรียนเช่น ปัญหาของชุมชนที่โรงเรียน/นักเรียนควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เป็นต้น)

ใบงาน 2
วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบที่ไม่พึงประสงค์
ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

คำชี้แจง

- ให้ผู้เข้าประชุมแบ่งกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้บริหาร/ครู กลุ่มนักเรียน กลุ่มกรรมการสถานศึกษา/ตัวแทนผู้ปกครอง วิเคราะห์ปัญหาหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนพฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียน
- ค้นหาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการเสริมสร้างค่านิยมหรือวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหาที่อยากแก้ หรือพฤติกรรมที่จะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่ยากเห็น ยากทำ
- จัดลำดับความสำคัญของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ โดยให้ที่ประชุมร่วมกันจัดลำดับความสำคัญ ของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการทำก่อนหลัง

เป้าหมาย	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา	สาเหตุ	พฤติกรรมที่แก้ไขแล้ว
ความรับผิดชอบต่อตนเอง			
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว			
ความรับผิดชอบต่อสังคม			

ใบงาน 3
ตารางพฤติกรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

คำชี้แจง

- กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย โดยนำพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเป้าหมายมาวิเคราะห์และจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ข้อปฏิบัติของครู ผู้บริหารและนักเรียน เป็นต้น
- กำหนดนโยบายและ/หรือข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเสนอผลการประชุมระดมสมองในส่วนของพฤติกรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทุกคนที่เข้าประชุมมีความเข้าใจตรงกัน และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบาย/ข้อตกลงว่าจะนำมาปฏิบัติด้วยกัน โดยอาจนำเสนอในรูปของตาราง หรือ ผังความคิด (Mind Map)

พฤติกรรมเป้าหมาย	สิ่งที่อยากเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา			
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	กรรมการ สถานศึกษา/ ผู้ปกครอง
ความรับผิดชอบ				

ใบงาน 4 (สำหรับครู)
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาความรับผิดชอบ

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าร่วมการประชุมออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาความรับผิดชอบ

1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)

.....

.....

.....

ด้านทักษะและกระบวนการ (P)

.....

.....

.....

ด้านคุณลักษณะ (A)

.....

.....

.....

2. กิจกรรมการเรียนรู้ – บูรณาการการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)

.....

.....

.....

3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ – เน้นความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลาให้เห็นเด่นชัด

.....

.....

.....

ใบงาน 4 (สำหรับนักเรียน)
แผนดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบ

1. ระบุปัญหาจากใบงานที่ 2 ที่กลุ่มต้องการแก้ไขมากที่สุด

.....
.....

2. ระบุสาเหตุของปัญหา โดยนำมาจากสาเหตุที่วิเคราะห์แล้วจากใบงานที่ 2

3. กำหนดวัตถุประสงค์ โดยให้สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหา

4. กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหานั้น โดยระบุเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เป้าหมายเชิงปริมาณ = นักเรียนชั้น ..... จำนวน.....คน

เป้าหมายเชิงคุณภาพ .....

- เป้าหมายระยะสั้น (ระยะ 1 เดือนแรก) .....

- เป้าหมายระยะยาว (ระยะ 1 ภาคการศึกษา) .....

5. กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา (สอดคล้องกับ สาเหตุของปัญหาและวัตถุประสงค์ วิธีการแก้ไขต้องเป็นวิธีการเชิงบวก) .....

.....

6. ระบุวิสัยเป้าหมาย ที่นำมาจากใบงานที่ 3.....

.....

7. กำหนดวิธีวัดและประเมินผล

ตัวชี้วัด .....

วิธีการประเมิน .....

8. ตั้งชื่อกิจกรรม โครงการ.....

9. ผู้รับผิดชอบ

10. ครูที่ปรึกษา

แบบสอบถาม

การประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นการประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งกระบวนการนี้อยู่ในขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

นายเชาวลิต พันธุ์พฤกษา

นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

โดยขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นดังนี้

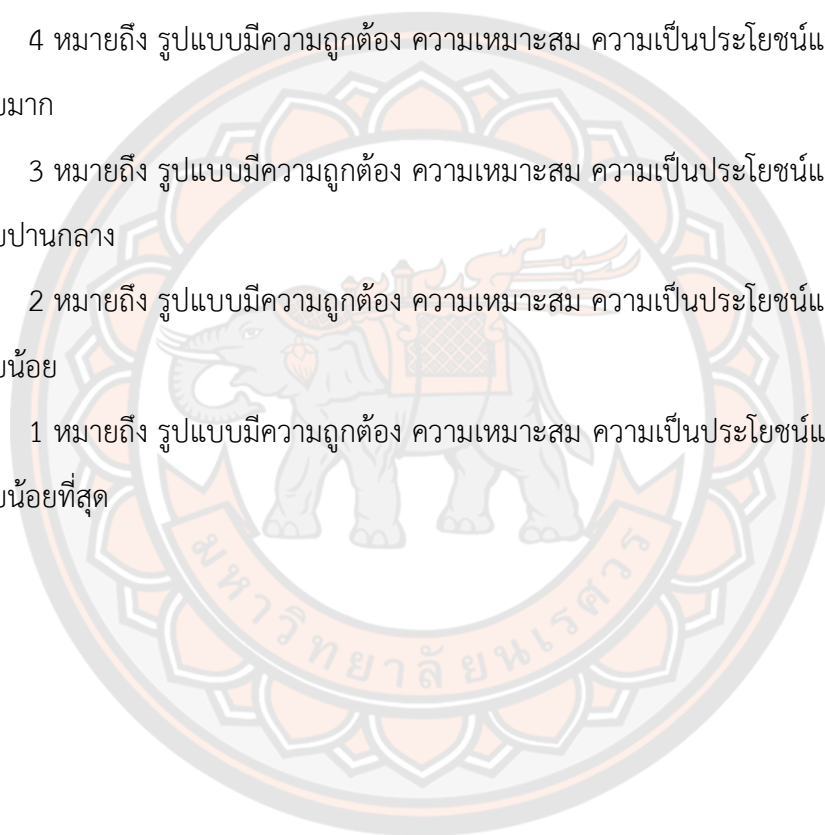
5 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้
ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้
ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้
ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้
ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้
ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความถูกต้อง					ระดับความเหมาะสม					ระดับความเป็นประโยชน์					ระดับความเป็นไปได้				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน																					
1	โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง																				
2	ชุมชนได้รับความรู้ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนาโรงเรียน																				
3	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดมทรัพยากรให้โรงเรียน																				
4	ชุมชนส่วนร่วมเป็นวิทยากร/เป็นปราชญ์ชาวบ้าน / ให้สถานที่ประกอบกาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน																				
5	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียน																				
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการทำงานของโรงเรียน																				

ข้อ	รายการ	ระดับความถูกต้อง					ระดับความเหมาะสม					ระดับความเป็นประโยชน์					ระดับความเป็นไปได้				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง																					
1	นักเรียน รู้จักหน้าที่ และ กฎระเบียบ																				
2	นักเรียน สามารถ ปฏิบัติ หน้าที่จน สำเร็จ																				
3	นักเรียนมี ความขยัน หมั่นเพียร อดทน																				
4	นักเรียน สามารถ ป้องกัน ตนเองให้ ปลอดภัย จาก อันตราย																				
5	นักเรียน สามารถ ดูแล สุขภาพ รักษา ร่างกายให้ แข็งแรง																				
ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว																					
1	นักเรียน ตั้งใจ ช่วยเหลือ งาน ต่าง ๆ ภายในบ้าน																				
2	นักเรียน ปฏิบัติตน เพื่อ ความสุขไม่ นำความ เดือดร้อน ให้ ครอบครัว																				

ข้อ	รายการ	ระดับความถูกต้อง					ระดับความเหมาะสม					ระดับความเป็นประโยชน์					ระดับความเป็นไปได้				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อสังคม																					
1	นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม																				
2	นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม																				
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนและชุมชน																				
4	นักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม																				

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผลการพิจารณาความสอดคล้องประเด็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารเพื่อการพัฒนา
คุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ข้อที่	รายการ/ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
1. ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการ							
1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง							
1.1.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.1.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.1.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.1.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.1.5	แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว							
1.2.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.2.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.2.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม							
1.3.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.3.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.3.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
1.3.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อที่	รายการ/ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
2. ประเด็นสัมพัทธ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้							
2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง							
2.1.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.1.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.1.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.1.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.1.5	แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว							
2.2.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.2.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.2.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม							
2.3.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.3.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.3.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
2.3.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อที่	รายการ/ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
3. ประเด็นสัมพัทธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้							
3.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง							
3.1.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.1.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.1.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.1.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.1.5	แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว							
3.2.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.2.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.2.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม							
3.3.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.3.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.3.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
3.3.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อที่	รายการ/ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
4. ประเด็นสัมพัทธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน							
4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง							
4.1.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.1.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.1.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมขยันหมั่นเพียร อดทน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.1.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.1.5	แนวทางการดำเนินกิจกรรมดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว							
4.2.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.2.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.2.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม							
4.3.1	แนวทางการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.3.2	แนวทางการดำเนินกิจกรรมทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.3.3	แนวทางการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4.3.4	แนวทางการดำเนินกิจกรรมรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนและส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1

ผลการพิจารณาความสอดคล้องประเด็นคำถามของแบบประเมินการประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ตอนที่ 1 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ข้อ ที่	รายการ/ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
หลักการ							
1	หลักการบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in)	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	หลักการจัดให้ครบวงจร (complete cycle)	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	หลักการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development)	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	หลักการกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement)	+1	0	+1	+1	+1	0.80
5	หลักการส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development)	+1	+1	+1	+1	+1	1
6	หลักการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation)	+1	+1	+1	+1	+1	1
วัตถุประสงค์							
1	เพื่อจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามการพัฒนาโรงเรียนระบบ (Whole School Approach: WSA) ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับประถมศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อ ที่	รายการ/ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา							
1	การวางแผนกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัดสินใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	พัฒนาโรงเรียนด้านกายภาพ ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้าง สภาพแวดล้อม	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	สนับสนุนครูและนักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการเพื่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1
5	สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้							
1	การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	การประเมินผลตามสภาพจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1
องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้							
1	การส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมพัฒนาครอบครัวและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	นักเรียนมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก	+1	+1	+1	+1	0	0.8 0
3	ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อ ที่	รายการ/ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน							
1	โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	ชุมชนได้รับความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการพัฒนา โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ/สนับสนุนการระดม ทรัพยากรให้โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร/ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน / ให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1
5	ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุนการจัด กิจกรรมของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1
ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง							
1	นักเรียนรู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ	+1	+1	0	+1	+1	0.80
3	นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดทน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	นักเรียนสามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจาก อันตราย	+1	+1	0	+1	+1	0.8 0
5	นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง	+1	+1	+1	+1	+1	1
ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว							
1	นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	นักเรียนปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อน ให้ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	0	0.80

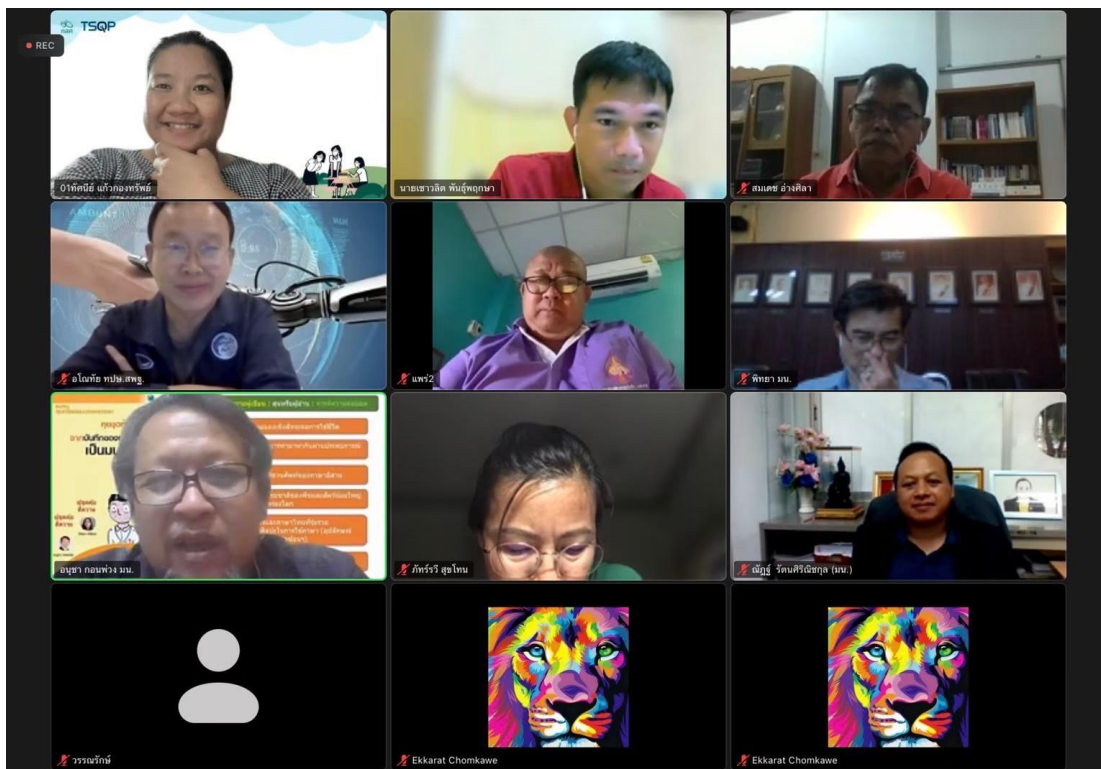
ข้อ ที่	รายการ/ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
ผลที่ได้รับด้านความรับผิดชอบต่อสังคม							
1	นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	นักเรียนสามารถทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	นักเรียนสามารถรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของ โรงเรียนและส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	1

ตอนที่ 2 ประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ข้อ ที่	รายการ/ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
ส่วนที่ 1 บทนำ							
1	เหตุผลและความจำเป็น	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	วัตถุประสงค์ของคู่มือ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	ประโยชน์ของการนำคู่มือไปใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1
ส่วนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา							
1	ความเป็นมาของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	หลักการของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	องค์ประกอบของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1
5	ผลที่ได้รับ	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อ ที่	รายการ/ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
ส่วนที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา							
1	เทคนิค/เครื่องมือ : ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	เทคนิค/เครื่องมือ : การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1
5	ตัวอย่างเครื่องมือ	+1	+1	+1	+1	+1	1

ภาคผนวก ง ภาพการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 (ต่อ)

1.2 ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 12 ตัวแปรที่สังเกตได้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบตนเอง ได้แก่ 1) รู้จักหน้าที่และกฎระเบียบ 2) ปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ 3) ขยันหมั่นเพียร อดทน 4) ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย 5) ดูแลสุขภาพรักษาร่างกายให้แข็งแรง
2. รับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ 1) ตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน 2) ปฏิบัติตนเพื่อความสุขไม่นำความเดือดร้อนให้ครอบครัว 3) เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
3. รับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ 1) ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม 2) ทำประโยชน์แก่สังคมเพื่อส่วนรวม 3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชน 4) รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียง